

Nr 202.

Ankom till riksdagens kansli den 17 juni 1942 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m.

(2:a avd.)

I propositionen nr 278 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 24 april 1942, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen förordade förslag till folkskolans avlöningsreglemente och avlöningsreglemente för nomadlärare,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts meddela bestämmelser

om avlöningsförmåner åt lärare vid sjukvårdsanstalter och barnhem samt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor,

om avlöning åt lärare, som vunnit frivillig förflyttning från ett skoldistrikt till ett annat,

om avlöning åt extra ordinarie lärare, som genomgår utbildningskurs för hjälpklasslärare, samt

om avlöning åt lärare, som anmält att han icke vill underkasta sig folkskolans avlöningsreglementes villkor och bestämmelser,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t

att förordna om tillämpning av folkskolans avlöningsreglemente å lärare, vilken icke övergått till de provisoriska avlöningsbestämmelserna under budgetåret 1941/42 för lärare vid folk- och småskolor m. fl.,

att utfärda de övergångsbestämmelser för här ifrågakarande befattningshavare, vilka kunna visa sig erforderliga utöver de övergångsstadganden, som innefattas i folkskolans avlöningsreglemente, samt

att vidtaga de ändringar i gällande statsbidragsbestämmelser, som föranledas av föreskrifterna i folkskolans avlöningsreglemente eller av vad eljest i statsrådsprotokollet förordats.

Inledning.

Med de på senare tid genomförda löneregleringarna för folk- och småskollärarna och för lärarna vid de högre kommunala skolorna (kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor) anpassades dessa lärares avlöningsförhållanden efter det lönesystem,

som före civila avlöningsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1939 gällde inom större delen av statsförvaltningen. De nya avlöningsbestämmelserna företedde emellertid, särskilt i fråga om folk- och småskollärarna, i väsentliga hänseenden avvikelser från nämnda lönesystem. Anledningen till avvikelserna är att söka i olika omständigheter; i viss utsträckning föranleddes desamma av önskemålet att underlätta statsbidragsrekvisitioner och dessas granskning.

Löneregleringen för folk- och småskollärarna, som beslöts av statsmakterna år 1937, omfattade även vissa med dessa lärare i avlöningshänseende likställda befattningshavare. I anslutning till densamma lönereglerades kort därefter även de statligt anställda nomadlärarna. Å andra sidan omfattade löneregleringen icke all lärarpersonal vid folk- och småskolorna. Undantagna voro nämligen lärarna i övningsämnen. Ej heller reglerades överlärnarnas avlöningsförhållanden eller löneförmånerna till lärare vid fortsättnings- och ersättningsskolor.

Avlöningsförhållandena för de befattningshavargrupper, som sålunda lönerulerats, anpassades samtidigt med civila avlöningsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1939 i viss utsträckning provisoriskt till nämnda avlöningsreglementes bestämmelser. Sålunda äga dessa befattningshavare, såvida de ej anmält önskan att bibehållas vid oförändrade löneförmåner, för närvarande åtnjuta lön enligt civila avlöningsreglementets löneplan samt rörligt tillägg och kallortstillägg enligt reglementets bestämmelser. Även beträffande tjänstledighetsavdrag tillämpas i viss utsträckning civila reglementets bestämmelser. Dessutom utgå lönetillägg och arvoden med vissa provisoriskt omreglerade belopp.

Den 13 juni 1941 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande revision av gällande avlöningsbestämmelser för folk- och småskollärare och med dem i avlöningshänseende likställda befattningshavare, lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor samt nomadlärare ävensom rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för övningslärare vid statliga och statsunderstödda undervisningsanstalter.

Beträffande de kommunalanställda lärarna i läroämnen avsåg bemyndigandet — enligt de direktiv som gavs för de sakkunnigas arbete — en utredning av möjligheterna för en definitiv lönereglering i enlighet med civila avlöningsreglementets principer.

För övningslärnarnas del åsyftades enligt direktiven en allmän omprövning av dessa lärares anställnings- och avlöningsförhållanden. Utredningen härutinnan borde omfatta icke blott övningslärarna vid de förut berörda kommunala skolorna utan även sådana lärare vid statliga läroanstalter, vid fortsättnings- och ersättningsskolor m. m. Under utredningsarbetets fortgång borde närmare klarläggas, vilka undervisningsanstalter utredningen i förvarande del borde omfatta.

Med stöd av Kungl. Maj:ts nyssnämnda bemyndigande tillkallade chefen

för finansdepartementet den 28 juni 1941 fem sakkunniga. Dessa, vilka antagit benämningen 1941 års lärarlönesakkunniga, ha den 9 februari 1942 avgivit betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente och avlöningsreglemente för nomadlärare. Härvid ha *de sakkunniga* anfört bland annat följande:

På grund av utredningsuppdragets omfattning har det icke varit möjligt att fullfölja uppdraget i dess helhet i så god tid att förslag i samtliga därtill hörande frågor kunna föreläggas innevarande riksdag. De sakkunniga ha därför hittills inriktat sitt arbete på att utarbета förslag till löneregleringar för folk- och småskollärare, nomadlärare och lärare vid de högre kommunala skolorna, medan frågan om övningslärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden jämte vissa andra i direktiven berörda frågor tills vidare fått anstå.

Vid utarbetandet av de nu framlagda förslagen till avlöningsreglementen ha de sakkunniga haft överläggningar med vissa personalrepresentanter, vilka godtagit de sakkunnigas förslag men gjort vissa uttalanden, vilka intagits i betänkandet.

Av remissmyndigheterna har *statskontoret* gjort följande allmänna uttalande i anledning av de sakkunnigas förslag:

Då enligt statskontorets mening det av de sakkunniga framlagda förslaget till avlöningsreglemente för folkskolan i sina väsentliga delar måste anses innebära en ur olika synpunkter lämplig anpassning av folkskollärarnas avlöningsförhållanden efter det numera inom statsförvaltningen tillämpade avlöningsystemet har ämbetsverket i princip icke något att erinra mot att en lönereglering för folkskolan genomföres i huvudsak efter de av de sakkunniga förordade riktlinjerna.

Allmänna lönenämnden har anfört, att lönenämnden vid sin granskning av det föreliggande betänkandet och de däri framlagda förslagen till folkskolans avlöningsreglemente samt till avlöningsreglemente för nomadlärare funnit vad däri anförts och föreslagits icke i allmänhet föranleda någon särskild erinran från lönenämndens sida.

Skolöverstyrelsen har däremot på väsentliga punkter framställt anmärkningar mot sakkunnigförslagen, därvid överstyrelsen beklagat, att de sakkunniga ansett sig böra i så stor utsträckning som skett föreslå bestämmelser, som vore ägnade att i hög grad försvåra tillämpningen av avlöningsreglementet.

Departementschefen har anfört:

Jag förordar, att de av 1941 års lärarlönesakkunniga framlagda förslagen läggas till grund för ny lönereglering för folkskolans lärarkår samt för nomadlärarna. Enligt samma system böra även löneregleras de lärare vid sjukvårdsanstalter eller barnhem samt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem eller arbetsstugor, vilka för närvarande äro i avlöningshänseende likställda med folkskolans lärare.

De sakkunniga ha förordat, att liksom hittills särskilda avlöningsreglementen skola utfärdas för folk- och småskollärarna och för nomadlärarna. Lönebestämmelserna för dessa lärare skola alltså enligt de sakkunnigas förslag icke införas såsom tillägg till civila avlöningsreglementet och civila icke-

ordinariereglementet. Jag ansluter mig på av de sakkunniga anförda skäl till denna ståndpunkt, mot vilken ej heller erinran framställts av remissmyndigheterna.

De nu gällande avlöningsreglementena för lärare vid folk- och småskolor samt för nomadlärare ha utfärdats av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande. Det synes mig lämpligt, att nu ifrågavarande nya avlöningsreglementen underställas riksdagen för godkännande.

I detta sammanhang får jag anmäla, att i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad promemoria framlagts förslag till anordnande av ett disponibilitetsinstitut vid folkskolan. Över promemorian ha utlåtanden avgivits av medicinalstyrelsen, statskontoret, allmänna lönenämnden och skolöverstyrelsen, varjämte Sveriges allmänna folkskollärarförening, Sverges folkskollärarförbund, Sveriges folkskollärarinneförbund, Sveriges småskollärarinneförbund och tjänstemännens centralorganisation inkommit med yttranden. Ifrågavarande spörsmål har ansetts icke böra upptagas till avgörande, innan en allmän utredning verkställts rörande behovet och den lämpliga utformningen av ett disponibilitetsinstitut för vissa andra civila befattningshavare i det allmännas tjänst.

Lönegradsplacering för ordinarie lärare m. m.

Lönen för ordinarie folkskollärare är enligt nuvarande bestämmelser anpassad efter den faktiska tjänstgöringstiden. Sålunda hänföres en ordinarie folkskollärare till lönegraden B 17, om den i vederbörlig ordning fastställda årliga lästiden utgör 39 veckor (273 dagar), till lönegraden B 16, om den årliga lästiden utgör $36\frac{1}{2}$ veckor (256 dagar), och till lönegraden B 15, om den årliga lästiden utgör $34\frac{1}{2}$ veckor (242 dagar). För småskollärarna däremot har en enhetlig lönesättning föreskrivits. En småskollärare skall placeras i lönegraden B 9 oberoende av hur lång den faktiska årliga tjänstgöringstiden är. Denna regel träder dock i full kraft först den 1 juli 1942.

På förslag av Kungl. Maj:t till 1939 års lagtima riksdag (proposition nr 149) beslöt riksdagen, att den årliga lästiden vid folkskola från och med den 1 juli 1940 skulle omfatta antingen $36\frac{4}{7}$ eller 39 veckor. Från nämnda tidpunkt skulle alltså en lästid av $34\frac{4}{7}$ veckor icke längre vara tillåten, vilket skulle medföra att avlöning till folkskollärare icke längre skulle utgå enligt lönegraden B 15. Emellertid förklarade 1940 års lagtima riksdag — efter förslag av Kungl. Maj:t och i anslutning till det hösten 1939 inledda besparingsarbetet inom folkskoleväsendet — sig icke ha något att invända mot att Kungl. Maj:t låte tillsvidare anstå med effektuerandet av beslutet om minimilästidens utsträckning till $36\frac{4}{7}$ veckor.

De sakkunniga föreslå, att 1939 års lagtima riksdags beslut om borttagande av en årlig lästid av $34\frac{4}{7}$ veckor vid folkskolan nu effektueras, så att folkskolans lärare från den 1 juli 1942 bliva placerade i lönegraden 16 eller 17, beroende på om den årliga lästiden fastställts till $36\frac{4}{7}$ eller 39 veckor. Beträffande småskollärarna föreslå de sakkunniga bibehållande av den löneställning, de för närvarande inneha.

I fråga om de närmare skälen för berörda förslag, som främst motiverats

med hänsynen till skolväsendets förbättring, får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet (sid. 41—42).

Beträffande småskollärarnas löneställning anför de sakkunniga, att de övervägt, huruvida sådana lärare skulle kunna beredas en något förbättrad löneställning, bland annat på grund av den ökning av tjänstgöringsskyldigheten, som för vinnande av vissa besparingar ålagts särskilt denna lärargrupp. De sakkunniga framhålla, att ehuru — framför allt med hänsyn till relationen mellan kvinnliga folk- och småskollärares löner — skäl kunde anföras för vidtagande av åtgärder i syfte att giva småskollärare en något förmånligare lönegradsplacering, de sakkunniga jämväl med beaktande av det allmänna ekonomiska läget likväl ansett sig icke kunna framlägga förslag härom.

Departementschefen har anfört:

Såsom framgår av den här lämnade redogörelsen ha de sakkunniga föreslagit, att i enlighet med det principbeslut, som fattades vid 1939 års lagtima riksdag, en lästid av allenast $34\frac{4}{7}$ veckor från och med nästa budgetår icke längre skulle vara tillåten vid folkskolan. Detta skulle i avlöningshänseende medföra, att avlöning till folkskollärare icke längre skulle utgå enligt 15 lönegraden utan efter lönegraden 16 eller 17, beroende på om den årliga lästiden fastställts till $36\frac{4}{7}$ eller 39 veckor. Genomförandet av ifrågavarande förslag skulle enligt de sakkunnigas beräkningar föranleda en merutgift av omkring 375,000 kronor, inberäknat kostnader för rörligt tillägg och kristillägg; de sakkunniga åberopa emellertid att andra av de sakkunniga föreslagna ändringar i lönebestämmelserna innebära väsentliga besparingar och att sakkunnigförslaget, icke minst beträffande de ekonomiska verkningarna, borde betraktas som en enhet. I övrigt innebär de sakkunnigas förslag icke någon ändring av de ordinarie lärarnas nuvarande lönegradsplacering.

Mot de sakkunnigas förslag i nu behandlade delar har någon erinran icke framställts från remissmyndigheternas sida. Även jag ansluter mig till förslaget.

De icke-ordinarie lärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden.

Icke-ordinarie lärare med full tjänstgöring anställas vid folk- och småskolorna såsom antingen extra ordinarie eller vikarierande lärare.

De extra ordinarie lärarnas antal motsvarar det antal klasslärare, som behövs utöver antalet ordinarie lärare. För inrättande av ny extra ordinarie lärartjänst erfordras Kungl. Maj:ts tillstånd. Extra ordinarie tjänst kan dock efter medgivande av statens vederbörande folkskolinspektör inrättas och bibehållas under tre år. Extra ordinarie lärare anställas av skolstyrelsen tills vidare på viss tid, ej överstigande ett läsår.

Med vikarierande lärare avses lärare, som anställas för full tjänstgöring såsom vikarie för tjänstledig lärare eller å vakant befattning. Sådan lärare anställas av skolstyrelsen.

De icke-ordinarie lärarna vid folk- och småskolorna åtnjuta lön för läsår. Härvid är att märka, att lönen utgår med $\frac{1}{273}$ för varje dag av läsåret. År lästiden kortare än 39 veckor, sker alltså en motsvarande reduktion av lönen. Detta innebär, att begynnelselönen utgår med ett belopp, som vid en årlig

lästid av $36\frac{4}{7}$ veckor ligger i stort sett en löneklass och vid $34\frac{4}{7}$ veckors årlig lästid två löneklasser under begynnelselönen vid en årlig lästid av 39 veckor.

Vid vissa slag av tjänstledigheter, såsom vid tjänstledighet för sjukdom, olycksfall i tjänsten, militärtjänstgöring, enskild angelägenhet av ömmande beskaffenhet m. m., äger extra ordinarie lärare i viss utsträckning bibehålla avlöningen eller del därav. Motsvarande förmån tillkommer vikarierande lärare vid tjänstledighet för olycksfall i tjänsten, medan tid, då sådana lärare på grund av sjukdom, militärtjänstgöring eller enskilda angelägenheter m. m. icke tjänstgör, betraktas såsom avbrott i tjänstgöringen. I fråga om militärtjänstgöring under förstärkt försvarsberedskap och mobilisering gälla dock för närvarande särskilda bestämmelser.

I detta sammanhang må nämnas, att i några större skoldistrikt, bland annat i Stockholm och Göteborg, vissa vikarierande lärare anställas som s. k. reservvikarier. Detta innebär, såvitt angår nämnda städer, att lärarna anställas av skoldistriktet för minst en termin och tillförsäkras avlöning under hela anställningstiden, alltså även för de tider under anställningsperioden, då de ej kunna beredas tjänstgöring i någon klassavdelning. Vid avbrott i tjänstgöringen till följd av sjukdom, havandeskap eller barnsörd samt vid förbud mot tjänstgöring till förekommande av smittfara uppbära dessa vikarier lön enligt de grunder, som gälla i fråga om avlöning till extra ordinarie lärare. Skoldistriktet ikläder sig sålunda gent emot ifrågavarande vikarier i allt väsentligt samma förpliktelser som mot extra ordinarie lärare. Kostnaderna för de avlöningsförmåner, som utgå till nämnda slag av vikarier utöver de i allmän författning föreskrivna, bestridas helt av skoldistriktet.

De ordinarie och icke-ordinarie folk- och småskollärarnas placering i löneklasser framgår av följande tabell, i vilken jämväl medtagits löneklassplaceringen för motsvarande lärare vid de allmänna läroverken och de högre kommunala skolorna:

	De allmänna läroverken				De högre kommunala skolorna				Folk- och småskolorna			
	Adjunkt		Ämneslärarinna		Adjunktskompetent ämneslärare ¹		Annan ämneslärare		Folkskol-lärare		Småskol-lärare	
	Löne-grad	Löne-klas-ser	Löne-grad	Löne-klas-ser	Löne-grad	Löne-klas-ser	Löne-grad	Löne-klas-ser	Löne-grad	Löne-klas-ser	Löne-grad	Löne-klas-ser
Ordinarie lärare	A 23	23-26	A 21	21-24	23	23-26	21	21-24	² 17	17-21	9	9-13
Extra ordinarie lärare	Eo 21	20-23	Eo 18	17-21	21	19-23	19	17-22	—	14-19	—	6-11
Extra lärare....	Ex 20	17-19	Ex 18	15-17	—	—	—	—	—	—	—	—
Vikarierande lärare	—	—	—	—	—	17-18	—	16-17	—	14-19	—	6-11
Biträdande lärare	—	17	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—

¹ Vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola eller praktisk mellanskola. — ² Vid 39 veckors årlig lästid.

Av tabellen framgår, att begynnelselöneklassen för de extra ordinarie lärarna ligger vid de allmänna läroverken 3 respektive 4, vid de högre kommunala skolorna 4 samt vid folk- och småskolorna 3 löneklasser under begynnelselöneklassen för motsvarande ordinarie lärare. Begynnelselöneklassen för övriga lärare ligger vid de allmänna läroverken 3 respektive 2 och vid de högre kommunala skolorna 2 respektive 1 löneklass under begynnelselöneklassen för motsvarande extra ordinarie lärare, medan den vid folk- och småskolorna sammanfaller med begynnelselöneklassen för motsvarande extra ordinarie lärare.

Lärarlönesakkunnigas förslag innebär icke någon principiell omläggning av de icke-ordinarie folk- och småskolläraernas anställnings- och avlöningsförhållanden. Dock föreslås betydelsefulla jämkningar av nu tillämpade regler.

Innan departementschefen ingått på dessa jämkningar, har han i korthet redogjort för den behandling de sakkunniga ägnat frågan om en principiell omläggning av folkskolans extra ordinarie-begrepp och för de resultat, till vilka de sakkunniga härvid kommit.

De sakkunniga ha inledningsvis redogjort för innebörden i extra ordinarie anställning respektive vikarieanställning inom folkskoleväsendet och ha bland annat konstaterat, att befordringsgången inom folkskoleväsendet företer avvikelser från den normala statliga befordringsgången. Man måste nämligen vid folkskoleväsendet räkna med, att en lärare, som ett år haft anställning som extra ordinarie, nästa år tjänstgör som vikarierande lärare och tidvis kanske är utan anställning.

De sakkunniga ha vidare anfört:

Om det i viss mån mera tekniska än reella extra ordinariebegreppet vid folk- och småskolorna skulle närmare anpassas efter extra ordinariebegreppet inom allmänna civilförvaltningen, innebure detta enligt de sakkunnigas mening, å ena sidan, att extra ordinarie anställning ej skulle beredas lärare med klassläroanställning av kortare varaktighet, och, å andra sidan, att extra ordinarie anställning skulle beredas vikarier, som fylla ett varaktigt behov. Det nu tillämpade systemet med anpassning av lärarbehovet efter antalet läraravdelningar skulle således icke längre tillämpas. De sakkunniga framhålla, att en sådan anordning utom svårighet skulle kunna tillämpas i de största skoldistriktet. Troligt vore också, att om en rationell indelning av landet i genomgående större skoldistrikt komme till stånd, anordningen skulle kunna genomföras jämväl inom folkskoleväsendet i övrigt. Med nuvarande distriktsindelning däremot — framhålla de sakkunniga — kunde sådan anpassning endast ske om vissa genomgripande organisatoriska ändringar i fråga om tillsättningen av de extra ordinarie lärarna genomfördes. En extra ordinarie lärare skulle nämligen utom i de större distrikten icke liksom hittills kunna tillsättas inom ett enda skoldistrikt utan hans anställning måste avse flera skoldistrikt. Det fordrades därför en myndighet utom eller gemensam för skoldistriktet för att dels tillsätta lärare och dels fördela tjänstgöringen mellan de olika distrikten.

De sakkunniga ha ansett sig icke böra tillstyrka en omläggning av extra ordinariebegreppet inom folkskoleväsendet med hänsyn till de administrativa

svårigheter och kostnader, en sådan omläggning skulle medföra. De sakkunniga ha i detta sammanhang framhållit, att om en mera rationell indelning av landet i genomgående större skoldistrikt skulle komma till stånd, den här behandlade frågan bör upptagas till förnyat övervägande.

De av de sakkunniga föreslagna ändringarna i nu gällande regler angående icke-ordinarie folk- och småskollärares anställnings- och avlöningsförhållanden innebära:

1) att vikarier, vilkas tjänstgöring avser minst en termin och vilka tidigare fullgjort tjänstgöring av viss omfattning inom folkskoleväsendet, erhålla extra ordinarie anställning,

2) att de extra ordinarie lärarna anställas tills vidare,

3) att de extra ordinarie lärarna erhålla lön för kalenderår,

4) att de extra ordinarie lärarna inplaceras i lönegrad,

5) att ett nytt behörighetsvillkor för extra ordinarie anställning stadgas av innebörd, att lärare kan anställas såsom extra ordinarie lärare först sedan minst två år förflutit efter avlagd lärarexamen och endast om läraren under denna tid fullgjort väl vitsordad tjänstgöring inom det statsunderstödda eller statliga undervisningsväsendet under sammanlagt minst 256 dagar,

6) att vikarierande lärare, som icke erhåller extra ordinarie anställning, benämnas extra lärare och placeras i en begynnelselöneklass, som är två löneklasser lägre än den för extra ordinarie lärare gällande lägsta löneklassen, d. v. s. folkskollärare i 12 löneklassen och småskollärare i 4 löneklassen, samt

7) att hinder ej skall möta för skoldistrikt att — utan att statsbidrag kommer att utgå i vidare mån än för närvarande gäller — bereda s. k. reservvikarier vissa avlöningsförmåner vid tjänstgöringshinder på grund av sjukdom eller liknande orsak.

De sakkunniga ha dessutom funnit, att den hittillsvarande bestämmelsen om Kungl. Maj:ts medgivande för inrättande och bibehållande av extra ordinarie lärartjänster vid folk- och småskolor icke längre torde vara erforderlig. Frågor om inrättande och bibehållande av dylika tjänster eller — vilket är det samma — om antalet läraravdelningar för visst läsår böra enligt de sakkunnigas mening underställas vederbörande folkskolinspektör eller skolöverstyrelsen, som har att pröva dessa frågor efter av statsmakterna godkända regler.

Beträffande nu omförmälda förslag utom det sistnämnda ha de sakkunniga anfört i huvudsak följande:

1) Angående extra ordinarie anställning åt vissa vikarier:

Enligt de sakkunnigas mening är det med hänsyn till de särskilda förhållanden, som äro rådande inom folkskoleväsendet, skäligt, att vikarier, vilkas tjänstgöring avser minst en termin och vilka tidigare fullgjort tjänstgöring av viss omfattning inom folkskoleväsendet, erhålla samma ställning som extra ordinarie lärare. Som ett särskilt skäl härför må framhållas, att de sakkunniga framlägga förslag om en något lägre löneställning för lärare med kortare anställningstid än en termin. En förutsättning för genomförandet av sistnämnda förslag bör nämligen enligt de sakkunnigas uppfattning

vara, att lärare, vilka anställas för minst en termin och enligt de sakkunnigas förslag äro behöriga för anställning som extra ordinarie lärare, icke drabbas av den ifrågasatta lönereduceringen.

Om man bortser från vikarier för lärare, som inkallats till militärtjänst, skulle under läsåret 1940/41, därest det av de sakkunniga ifrågasatta förfarandet hade tillämpats sagda läsar, omkring 1,700 vikarierande lärare, däri inbegripna såväl vakansvikarier som tjänstledighetsvikarier med minst en termins sammanhängande förordnanden, vunnit likställighet med extra ordinarie lärare.

Det inträffar icke så sällan, att en lärare erhåller tjänstledighet exempelvis på grund av sjukdom under viss tid av en termin, räknat från terminens början, och att han sedermera erhåller förlängd tjänstledighet till samma termins slut. Den lärare, som i ett dylikt fall i en följd uppehåller tjänstgöringen, synes böra betraktas som extra ordinarie, oaktat han från början kunnat förordnas endast för den första tjänstledighetsperioden såsom extra. Löneförhållandena få då regleras vid terminens slut. Ett dylikt förfaringssätt tillämpas också vid de allmänna läroverken i fråga om biträdande lärare. Likaså bör lärare, som under en hel hösttermin uppehållit förordnande som extra ordinarie och som från början av påföljande vårtermin erhåller fortsatt förordnande å samma eller annan motsvarande tjänst inom samma skoldistrikt, under sistnämnda tjänstgöring bibehålla sin extra ordinarie anställning tills denna upphör, även om förordnandet icke kommer att omfatta hela denna termin. Däremot torde ett dylikt förfaringssätt icke kunna eller böra tillämpas, då lärare får fortsatt förordnande inom annat skoldistrikt.

I de fall, då lärarens tjänstledighet visserligen omfattar en hel termin men beviljas för olika tidsperioder, kan det inträffa, att en eller annan dags avbrott i tjänstgöringen kan uppkomma för den lärare, som fullgör tjänstgöringen. Vidare kan det tänkas, att en lärare erhåller ett förordnande först någon eller några dagar efter en termins början eller att förordnandet upphör lika kort tid före terminens slut, men eljest omfattar hela terminen. Det synes rimligt, att lärare även i dylikt fall skall kunna beredas extra ordinarie anställning. För att så skall kunna ske torde erfordras en bestämmelse av den innebörden, att sådan anställning, varom här är fråga, skall betraktas som avseende hel termin, även om anställningstiden på grund av avbrott i anställning under terminen, anställnings tillträde efter terminens början eller anställnings avslutande före terminens slut understiger det för terminen gällande dagantalet med sammanlagt högst fem dagar. De sakkunniga erinra om att en liknande bestämmelse gäller i fråga om timlärares rätt till högre arvode (kungörelsen nr 448/1941).

Då de föreslagna reglerna äro avsedda att leda till i huvudsak samma resultat, vare sig läraren redan från en termins början kan anställas såsom extra ordinarie eller han kan erhålla sådan anställning först senare under terminens lopp med därav följande omräkning av tidigare, extra anställning till extra ordinarie, betona de sakkunniga vikten av att skoldistriktet både vid extra och extra ordinarie anställning såvitt möjligt redan vid anställandet av läraren angiva tidpunkten för anställningens upphörande.

Beträffande den statsfinansiella sidan av frågan om extra ordinariebegreppets utvidgning framhålla de sakkunniga, att åtgärdens vidtagande icke torde komma att innebära några ökade utgifter för statens vidkommande.

2) Angående rätt för extra ordinarie lärare att vinna anställning tills vidare:

Enligt nu gällande bestämmelser anställas extra ordinarie lärare vid folkskoleväsendet på viss tid, ej överstigande ett läsår. Dessa bestämmelser infördes i folkskolestadgan år 1921. Dessförinnan kunde extra ordinarie folk- och småskollärare anställas antingen tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning eller ock på viss tid. Avlöningen till lärare med anställning tills vidare utgick för månad med $\frac{1}{12}$ av årslönen, medan lönen till på viss tid anställd lärare beräknades efter lästid så, att hela årslönen utbetalades under pågående lästerminer. I syfte att bereda extra ordinarie lärare en tryggare ställning har förslag framkommit om sådan ändring av nu gällande bestämmelser, att ifrågakvarande lärare skulle kunna anställas tills vidare.

Nämnda anställningsform är givetvis ur lärarens synpunkt att föredraga framför anställning på viss tid, enär han därigenom kan anses erhålla en något fastare anställning. Vidare vinnes därmed, att ett åt en lärare meddelat förordnande icke, såsom nu är fallet, behöver förnyas för fortsatt tjänstgöring inom skoldistriktet. För lärare, som fått sig anvisad tjänstebostad, innebär sagda anställningsform, att han blir tillförsäkrad rätt att nyttja bostaden jämväl under ferier. Men därmed torde också följa skyldighet för honom att även lämna ersättning för bostaden för hela anställningstiden.

Tillsvidareanställningen måste vad beträffar folkskolan givas en modifierad form. I de fall, då det redan vid tiden för lärarens tillsättning kan förutses, att anställningen kommer att omfatta viss begränsad tid, kan sålunda förordnandet visserligen gälla tills vidare, men dock endast till utgången av viss angiven tid.

Därest, såsom de sakkunniga förorda, gällande bestämmelser ändras därhän, att extra ordinarie lärare kan anställas tills vidare, böra föreskrifterna därom så utformas, att bestämmelsen om uppsägning av vederbörande lärare ej behöver iakttagas för det fall, att tjänsten vid i vederbörlig ordning verkställd prövning befunnits obehövlig eller då tjänsten förändras till ordinarie.

En bestämmelse om anställning tills vidare får givetvis sin egentliga betydelse, då ett varaktigt behov av en icke-ordinarie tjänst förefinnes. Detta är också förhållandet beträffande flertalet dylika tjänster. Anställningen bör i sådana fall räknas från redovisningsårets början, eller den 1 juli till den 30 juni det år, då anställningen upphör antingen på grund av att tjänsten indrages, förändras till ordinarie eller, i förekommande fall, uppsägning i vederbörlig ordning skett. Sistnämnda åtgärd skulle väl då främst förekomma för det fall, att giltig anledning föreligger för lärarens entledigande. Självfallet skall skolstyrelse äga att med omedelbar verkan utan föregående uppsägning entlediga lärare på grund av tjänstefel.

Om lärare förordnas för tjänstgöring tills vidare under ett läsår eller en termin, bör förordnandet utfärdas att gälla från början av det redovisningsår respektive redovisningshalvår, varunder tjänstgöringen fullgöres, tills vidare intill redovisningsårets respektive redovisningshalvårets utgång. I dylika fall synes uppsägning icke behöva förekomma.

3) Angående införande av kalenderårslön för extra ordinarie lärare:

Med genomförandet av detta förslag skulle uppfyllas ett av lärarorganisationerna såsom angeläget framfört önskemål. Såsom skäl för en sådan anordning ha organisationerna anfört, att det för läraren är i flera avseenden förmånligare, om han äger utbetala årslönen eller del därav fördelad på kalendermånad i stället för på läsmånad. Pensions- och hyresavdrag komme då också att ske varje kalendermånad.

Därest de extra ordinarie lärarna komma att anställas tills vidare, synas ytterligare skäl föreligga för införande av kalenderårsavlöning för ifrågavarande lärare. Det torde nämligen ur olika synpunkter vara lämpligast, att löneutbetalningarna fördelas över hela anställningstiden.

I fråga om lärare, vilka inom ett skoldistrikt inneha extra ordinarie anställning i sammanhängande följd under ett redovisningsår eller längre tid, medför ett dylikt utbetalningsförfarande inga större olägenheter. Visserligen kommer en vid höstterminens början nytillträdande lärare, som äger tillgodoräkna sig lön från den 1 juli, att utbekomma lön för tid, varunder han ej fullgjort någon tjänstgöring. De sakkunniga få emellertid erinra om, att motsvarande förhållande gäller för läroverkslärare, då han erhåller extra ordinarie anställning. Om, såsom de sakkunniga i det följande föreslå, extra ordinarie anställning vid folk- och småskolor kan vinnas först sedan dels viss tid förflutit efter det läraren avlagt lärarexamen och dels läraren fullgjort tjänstgöring av viss omfattning, synes det icke befogat att tillmätta nämnda förhållande större betydelse.

Vid en del skolor omfattar höstterminen ett något mindre antal veckor än vårterminen. Om systemet med kalenderårsavlöning tillämpas, kommer dock lönen att utgå med lika stort belopp till en lärare, som är anställd under höstterminen som till den, vilken fullgör sin tjänstgöring under vårterminen. För lärare, som innehar anställning såväl höst- som vårterminen, saknar nämnda förhållande all betydelse, och även för den terminsanställda läraren sker givetvis en utjämning, därigenom att hans anställning kommer att avse terminer av olika längd.

Ur ekonomisk synpunkt är det för såväl statens som skoldistriktens vidkommande likgiltigt, om lönen till extra ordinarie lärare utbetalas för kalendermånad eller för läsmånad.

4) Angående inplacering i lönegrad av extra ordinarie lärare:

Därest kalenderårsavlöning för de extra ordinarie lärarna införes, finnes enligt de sakkunnigas mening icke något skäl att bibehålla den nuvarande ordningen med dessa lärares placering endast i löneklasser men ej i lönegrader. De skulle genom en ändring härvidlag bliva likställda med extra ordinarie tjänstemän inom den civila statsförvaltningen, vilka samtliga hänföras till viss bestämd lönegrad.

För folkskollärare erfordras endast två lönegrader, en för vardera av de två olika lästider som föreslås skola bibehållas. Beträffande småskollärare föreslå de sakkunniga, att samtliga extra ordinarie lärare placeras i samma lönegrad i likhet med vad som i enlighet med gällande övergångsbestämmelser kommer att gälla för ordinarie småskollärare från och med den 1 juli 1942. Detta innebär, jämfört med nuvarande regler, att extra ordinarie småskollärare vid skola med $36\frac{4}{7}$ veckors årlig lästid erhåller samma lön som sådan lärare vid skola med 39 veckors årlig lästid, medan lönen för närvarande utgår med ett belopp, som är ungefärligen en löneklass lägre.

De sakkunniga anse, att någon ändring av begynnelselöneklassen för de extra ordinarie lärarna icke bör äga rum. I anslutning till löneplanen för extra ordinarie tjänstemän i civila icke-ordinariereglementet böra därför extra ordinarie folkskollärare placeras i lönegraderna L_{EO} 14 och L_{EO} 15 omfattande löneklasserna 13—17 respektive 14—18, medan extra ordinarie småskollärare föreslås placerade i lönegraden L_{EO} 7 omfattande löneklasserna 6—10. För kvinnlig lärare, som i enlighet med vad de sakkunniga i annat sammanhang föreslå, tills vidare ej skall äga åtnjuta lön enligt högsta löneklassen, skall slutlönen bliva en löneklass lägre.

5) Angående behörighetsvillkor för extra ordinarie anställning:

Med nu gällande bestämmelser möter intet hinder för en lärare att omedelbart efter sin lärarexamen och alltså utan någon som helst tjänstgöring i skola, söka och erhålla anställning som extra ordinarie lärare. En nyexaminerad lärare kan, om han har särskilt höga examensbetyg, vinna anställning framför annan lärare med vitsord från ett eller annat års tjänstgöring. Ett dylikt förhållande står icke i god överensstämmelse med inom den civila statsförvaltningen eller det statliga undervisningsväsendet tillämpat förfaringsätt. Att så sker kan icke heller ur lärarnas synpunkt anses tillfredsställande. De sakkunniga ha därför funnit sig böra föreslå en ändring härutinnan.

Enligt de sakkunnigas mening bör för erhållande av extra ordinarie anställning krävas, att viss tid förflutit efter det läraren avlagt lärarexamen samt att läraren under denna tid fullgjort tjänstgöring av viss omfattning. Härvid kunna givetvis mer eller mindre stränga villkor uppställas. De sakkunniga vilja för sin del förorda, att bestämmelserna härom givas sådan innebörd, att lärare skall kunna anställas som extra ordinarie lärare först sedan två år förflutit efter avlagd lärarexamen samt att läraren under dessa två år fullgjort väl vitsordad tjänstgöring inom det statsunderstödda eller statliga undervisningsväsendet under sammanlagt 256 dagar.

6) Angående extra lärares löneklassplacering:

De sakkunniga anse, att även om den seminarieutbildning, som föregår folkskollärary- respektive småskolläraryexamen, göra dessa lärare väl förberedda för de pedagogiska uppgifter, som vänta dem vid utövandet av deras lärarkall, de första åren dock måste betraktas såsom i viss mån en fortsatt utbildning. Det förhållandet att den behållna kontanta lönen blir högre för vikarier än för extra ordinarie lärare, enär de förstnämnda ej erlagga pensionsavgifter, synes de sakkunniga utgöra ett ytterligare skäl för att en ändring av gällande lönebestämmelser kommer till stånd. Med hänsyn till nämnda omständigheter anse de sakkunniga, att nytillträdande folk- och småskollärare böra erhålla något lägre begynnelselön än nu är fallet. De sakkunniga föreslå, att nämnda lärare placeras två löneklasser lägre än den för extra ordinarie lärare gällande lägsta löneklassen, d. v. s. folkskollärare i 12 löneklassen och småskollärare i 4 löneklassen.

För närvarande utgår lönen till vikarierande lärare med $\frac{1}{273}$ av årslönen för varje dag tjänstgöringen varar. De sakkunniga ha funnit det mera praktiskt att i reglementet upptaga dagbeloppen för varje löneklass och ortsgupp. Dagbeloppen ha därvid något avjämnats.

De sakkunniga ha icke ansett det vara erforderligt att införa särskilda lönegrader för extra lärare.

7) Angående de s. k. reservvikarierna:

De sakkunniga föreslå sådan ändring i gällande bestämmelser angående villkor för utgående av statsbidrag till lärare vid folk- och småskolor, att hinder ej må möta för skoldistrikt, där enligt av skolöverstyrelsen verkställd prövning s. k. reservvikarier få anställas, att låta dylik vikarie, till vilken lön skall utgå enligt för extra lärare gällande bestämmelser, vid under anställningstiden uppkommande avbrott i tjänstgöringen åtnjuta, utom viss del av lönen, de särskilda förmåner, som under motsvarande förhållanden skulle tillkomma dem såsom extra ordinarie lärare, dock att statsbidrag härtill icke skall utgå.

De sakkunniga framhålla, att, vid bifall till de sakkunnigas förslag om beredande av extra ordinarie anställning åt vissa vikarier, behovet av reservvikarier kommer att i viss mån minskas.

Beträffande de närmare skälen för sistberörda förslag får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet, sid. 53—55.

Yttranden.

Statskontoret har anfört:

Enligt de sakkunnigas förslag skulle i fortsättningen jämväl vikarier å lärartjänster vid folkskolan under vissa villkor kunna beredas extra ordinarie anställning. Med hänsyn till de växlingar i anställningsform för samma lärare mellan extra ordinarie och extra, som efter förslaget genomförande kunna väntas ifrågakomma, måste ett dylikt förslag vara ägnat att medföra vissa olägenheter ur pensionssynpunkt. Dessa olägenheter komma emellertid att avsevärt minska, om — som de sakkunniga förordat — såsom villkor för extra ordinarie anställning föreskrives viss tids tjänstgöring inom undervisningsväsendet efter avlagd examen. Statskontoret vill därför icke motsätta sig förslaget i denna del. Vad angår längden av den tidsperiod, som skall ha förflutit efter avlagd examen, får ämbetsverket dock föreslå den ändringen i de sakkunnigas förslag, att sagda tidsperiod utsträcker från två till tre år. En dylik ändring synes statskontoret önskvärd främst ur den synpunkten, att härigenom bättre överensstämmelse skulle vinnas med förhållandena inom andra delar av förvaltningen. Härtill kommer, att de manliga folkskollärare, vilka efter avlagd examen hava att fullgöra dem åliggande värnpliktstjänstgöring, på grund av tidslängden enligt nya värnpliktslagen av denna tjänstgöring som regel icke kunna förutsättas erhålla 256 dagars lärartjänstgöring under de två närmaste åren efter examen.

Allmänna lönenämnden har icke framställt erinran mot de sakkunnigas förslag i nu berörda hänseenden.

Däremot har *skolöverstyrelsen* ifrågasatt lämpligheten av de bestämmelser, som av de sakkunniga föreslagits beträffande de icke-ordinarie lärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden, samt ifrågasatt en annan lösning av de föreliggande problemen. Överstyrelsen sammanfattar sin kritik, beträffande vars detaljer utskottet får hänvisa till statsrådsprotokollet, sid. 55—57, sålunda:

Med det anförda har överstyrelsen velat påvisa, att anställandet av vissa vikarier för tjänstlediga lärare såsom extra ordinarie och särskilt beräkandet av lönen för dessa efter kalenderår skulle medföra synnerligen invecklade anställnings- och lönespörsmål, som näppeligen kunna under nuvarande förhållanden lösas på ett tillfredsställande sätt. Med de täta växlingarna för lärarna mellan anställning såsom extra med lön efter lästid och anställning som extra ordinarie med kalenderårslön och placering i annan löneklass riskerar man, att sådan oklarhet uppstår angående icke-ordinarie lärares anställnings- och avlöningsförhållande, att hela det statliga lönesystemet blir ehuru med orätt betraktat såsom olämpligt för folkskolans lärare.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att lärarna skola vara anställda såsom extra, tills de förvärvat tre tjänstår, samt att därefter lärare, som ej valts till ordinarie, skall anställas såsom extra ordinarie med lön efter lästid för den tid tjänstgöringen omfattar. Såsom slutligt omdöme om detta förslag, vars

motivering finnes återgiven på sid. 57—59 i statsrådsprotokollet, har överstyrelsen anfört:

Med tillämpning av det här framförda förslaget, som förutsätter, att lönen utgår efter läsår till samtliga icke-ordinarie lärare, vunnas den i tillämpningen enklast möjliga ordningen. De svåraste verkningarna av den försämring av de icke-ordinarie lärarnas löneställning, som de sakkunnigas förslag innebär, nämligen extra lärares låga lön för ett betydande antal vikarier med lång tjänstetid, skulle bortfalla, och likställigheten med befattningshavare i statens tjänst bleve mera framträdande. De i punkterna 2—5 övergångsbestämmelserna till reglementet införda föreskrifterna skulle enligt överstyrelsens förslag kunna väsentligt förenklas eller måhända bortfalla.

Överstyrelsen har tillagt, att viss skillnad givetvis kunde, om så skulle befinnas lämpligt, göras mellan extra ordinarie och vikarie. I sådant fall borde dock även lärare som uppehåller vakant tjänst hänföras till gruppen extra ordinarie. Lönen borde utgå efter samma löneklass och efter lästid. Även detta förslag ansåge överstyrelsen lämpligare än det av de sakkunniga framlagda.

Departementschefen har anfört:

De extra ordinarie lärarna vid folkskolan inneha ställning som klasslärare och anställas för ett läsår i sänder. Under tid mellan lästerminerna sakna de formellt sett anställning. Eftersom behovet av läraravdelningar växlar år från år, erfordras klassläraren i vissa fall endast för ett enda läsår. Extra ordinarie anställning beredes honom likväl under sagda läsår. Det är tydligt att, såsom de sakkunniga påpekat, skillnad här föreligger mellan folkskolans extraordinariebegrepp och extraordinariebegreppet inom statsförvaltningen. Betydelsen av denna skiljaktighet bör dock icke överskattas. I flertalet fall är nämligen behovet av läraravdelningen varaktigt och läraren erhåller förnyat förordnande såsom extra ordinarie år från år. Även då behovet av läraravdelningen är temporärt, torde läraren ofta, då avdelningen indrages, erhålla annat förordnande såsom extra ordinarie i samma eller annat skoldistrikt. De sakkunniga ha också uttalat, att en lärare, som blivit extra ordinarie, i flertalet fall torde bibehållas i sådan anställning även i fortsättningen, intill dess han erhåller ordinarie tjänst.

Av de ändringar, som de sakkunniga ifrågasatt i nu gällande regler för de extra ordinarie lärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden, utgöra de viktigaste dels förslaget om extraordinarieanställning åt terminsvikarier och dels förslaget att extra ordinarie anställning må vinnas först sedan två år förflutit efter avlagd lärarexamen och under förutsättning tillika att läraren tjänstgjort minst 256 dagar. Dessa förslag böra bedömas fristående från de sakkunnigas övriga förslag i fråga om de extra ordinarie lärarna: tillsvidareanställningen, kalenderårslönen och lönegradsplaceringen.

Beträffande förslaget om extraordinarieanställning åt terminsvikarier framgår av det av de sakkunniga förebragta utredningsmaterialet, att av 1,697 vikarier under läsåret 1940/41 858 voro anställda hela läsåret och återstoden under minst en termin. Det kan antagas, att den, som kommit i åtnjutande av terminsvikariat, också framdeles erhåller sådant vikariat eller klasslärartjänst. I åtskilliga fall måste man dock räkna med tillfälliga avbrott, under vilka läraren allenast erhåller vikariat för kortare tidsperioder än en termin. De sakkunniga ha särskilt framhållit, att de förordat en lägre löneställning än för närvarande för lärare med kortare anställningstid än en termin och

att en förutsättning härför vore att terminsvikarier kunde beredas extra ordinarie anställning. När personalrepresentanterna godtagit sakkunnigförslaget beträffande den lägre löneställningen för vissa icke-ordinarie lärare, torde förslaget om extraordinarieanställning åt terminsvikarierna ha tillmätts avgörande betydelse.

Enligt de sakkunnigas förslag skall vikarie erhålla extra ordinarie anställning icke blott, när anställningen från början omfattar en hel termin, utan också, då olika anställningsperioder under en och samma termin sammanlagt omfatta hela terminen. Härvid skall anställning anses omfatta hel termin även om avbrott föreligger med sammanlagt högst fem dagar. Givetvis avser de sakkunnigas förslag dock i första hand dem, som från början erhållit terminsanställning. Att även den andra gruppen medtagits har motiverats av att icke sällan en tjänstledighet, exempelvis på grund av långvarig sjukdom, från början icke omfattar utan först under terminen utsträcker till att omfatta hela terminen. Vikarien för en sådan sjukledig lärare har ansetts skäligen böra likställas med den, vars anställning redan från början omfattar en hel termin. Däremot avser sakkunnigförslaget icke, att ett större antal kortare och i och för sig mera tillfälliga vikariatsförordnanden skola berättiga till extra ordinarie anställning även om i några fall tjänstgöringen skulle komma att omfatta så gott som hela terminen. Så torde icke heller bli fallet vid genomförande av de sakkunnigas förslag, eftersom antalet tillåtliga avbrottsdagar begränsats till fem.

Den kritik, skolöverstyrelsen riktat mot sakkunnigförslaget, avser väsentligen de fall, då förordnandet från början icke omfattar hel termin. Förutom att kritiken sålunda huvudsakligen riktar sig mot vissa undantagsfall, synes den överdriva de svårigheter, som kunna uppkomma. Att vikarieanställning under ett flertal smärre perioder icke bör och ej heller enligt sakkunnigförslaget torde komma att grunda extra ordinarie ställning har nyss påpekats. Omreglering till extra ordinarie anställning torde böra ske vid den tidpunkt under terminen, då läraren erhåller fortsatt anställning för tjänstgöring till terminens slut. Vid sådana förhållanden har man knappast att räkna med, att, såsom överstyrelsen förmenat, en lärares anställning och löneklass i en mängd fall skulle kunna bestämmas först vid terminens slut. Att en lärare, som tidigare innehaft anställning som extra ordinarie, erhåller extra anställning vid samma skoldistrikt, bereder icke större svårigheter för löneklassplaceringen än då det gäller inplacering i löneklass av vilken som helst annan lärare, vilken tidigare icke innehaft extra ordinarie tjänst inom distriktet. Enligt de sakkunnigas förslag, som i dessa delar synes ha godtagits av skolöverstyrelsen, kommer skillnaden i lön vid extra ordinarie och extra anställning för lärare med rätt att tillgodoräkna minst tre tjänstår att motsvara en löneklass. Såsom extra ordinarie har läraren emellertid att vidkännas tjänste- och familjepensionsavdrag. Beloppen av dessa avdrag motsvara i stort sett skillnaden mellan löneklassbeloppen. Någon verklig löneminskning, såsom överstyrelsen synes utgå från, uppkommer således i dessa fall icke för lärare, vilken övergår från extra ordinarie till extra anställning. Den fördel i löne- och pensionshänseende som extra ordinarieanställning i och för sig i allmänhet medför, saknar också i stort sett betydelse vid korttidsvikariat.

Ehuru jag sålunda icke kan finna skolöverstyrelsens kritik bärande, är jag medveten om, att förslaget om rätt att för extra ordinarieanställning sammanräkna flera tidsperioder av en och samma termin komplicerar systemet och därigenom kan bereda vissa praktiska olägenheter. Om de sakkunnigas förslag nu genomföres men erfarenheten mot förmodan skulle visa, att dessa praktiska olägenheter icke kunna på tillfredsställande sätt bemästras, bör

detta föranleda, att en begränsning vidtages genom att ifrågavarande sammanräkningsrätt borttages. Såvitt för närvarande kan bedömas, föreligga emellertid icke tillräckliga skäl för en sådan begränsning.

Av sin kritik har överstyrelsen icke dragit den slutsatsen, att extra ordinarie anställning allenast skulle tillkomma vikarie, vars anställning från början omfattar en hel termin. Överstyrelsen har i stället framlagt ett helt nytt förslag, som innebär att lärarna skola vara anställda såsom extra med den av de sakkunniga förordade lägre löneklassplaceringen, tills de förvärvat tre tjänstår; därefter skulle de erhålla extra ordinarie anställning även vid korttidsvikariat. Som skäl härför har särskilt åberopats, att eftersom varaktig anställning icke kan beredas lärarna, borde de kompenseras med fördelaktigare löneställning. Såsom redan framhållits uppkommer emellertid icke någon nämnvärd skillnad i de kontanta löneförmånerna för en lärare, som äger tillgodoräkna minst tre tjänstår, vare sig han innehar anställning såsom extra ordinarie eller extra.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle lärare bli behörig att anställas såsom extra ordinarie två kalenderår efter det han avlagt examen om han tjänstgjort 256 dagar. Innebörden av skolöverstyrelsens förslag är icke möjlig att bestämt angiva, då överstyrelsen icke klarlagt hur tjänstårsberäkningen skall ske. Av uttalanden i skolöverstyrelsens utlåtande, till vilka jag återkommer i annat sammanhang, synes närmast framgå, att i allmänhet en anställningstid av 256 dagar skulle räknas som ett tjänstår. Först efter en anställningstid av $(3 \times 256 =)$ 768 dagar, skulle alltså enligt överstyrelsens förslag anställning som extra ordinarie erhållas. Åtminstone under nu rådande förhållanden kan extra lärare först efter ett avsevärt antal år från sin examen räkna en så betydande anställningstid. Även om tjänståren skulle beräknas enligt grunderna i sakkunnigförslaget — i så fall skulle erfordras en anställningstid av 615 dagar — skulle i allmänhet betydligt längre tid än tre kalenderår ha förflutit, innan läraren uppfyllde kompetenskravet. Överstyrelsen har ifrågasatt, att några övergångsbestämmelser icke skulle meddelas. I så fall komma givetvis de nuvarande extra ordinarie och vikarierande lärare, som icke förvärvat tre tjänstår, att få sin löneställning försämrade. De extra ordinarie lärarna skulle därjämte förlora sin anställning som extra ordinarie.

Det förekommer icke sällan inom folkskoleväsendet, att lärare lämna lärarbanan — ofta är det fråga om lärarinnor som ingått äktenskap — men fortsättningsvis ställa sig till förfogande vid kortare vikariat. Dessa skulle vid genomförande av överstyrelsens förslag beredas extra ordinarie anställning med pensionsrätt.

På grund av vad sålunda anförts anser jag mig icke kunna tillstyrka överstyrelsens förslag.

Vad härefter beträffar de övriga av de sakkunniga föreslagna ändringarna i de extra ordinarie lärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden vill jag framhålla följande. Om anställning såsom extra ordinarie alltid innebure samma fasthet vid folkskolan som inom statsförvaltningen, skulle knappast någon meningsskiljaktighet kunna råda, att de extra ordinarie lärarna även vid folkskolan böra erhålla anställning tills vidare samt åtnjuta lön, beräknad efter kalenderår. Av skäl, som i det föregående berörts, kan emellertid den extra ordinarie anställningen vid folkskolan i vissa fall vara av mera tillfällig beskaffenhet. Enligt vad de sakkunniga framhålla erbjuder dock även inom folkskoleväsendet den extra ordinarie anställningsformen i allmänhet en betydande fasthet. Den frågan uppstår alltså, huruvida bestämmelserna böra utformas med hänsyn till de sist avsedda fallen eller till

de fall, som få anses utgöra undantag. De sakkunniga ha valt den förra vägen.

Skolöverstyrelsen har framför allt riktat invändningar mot att lönen till de extra ordinarie lärarna skulle beräknas efter kalenderår. Överstyrelsen har bland annat funnit det oegentligt, att skolstyrelse exempelvis i mitten av augusti månad anställer en extra ordinarie lärare från den 1 juli och retroaktivt utbetalar lön för den redan gångna tiden. I anledning härav må påpekas, att motsvarande förhållande ej sällan gäller för läroverkslärare, då han erhåller extra ordinarie anställning, samt att folkskollärare, som tillträder extra ordinarie tjänst, enligt sakkunnigförslaget måste under minst två år efter sin examen ha fullgjort tjänstgöring av viss omfattning. Skolöverstyrelsen har dessutom framhållit, att, om anställningen komme att av någon anledning avbrytas under terminen, måste en del av det redan utbetalade beloppet återfordras. Sakkunnigförslaget innebär emellertid icke, att sådan återbetalning skall ske. Att lärare skulle vid vårterminens slut, i samband med att hans anställning omregleras till extra ordinarie, bli skyldig återbetala redan utanordnade lönedel, torde av skäl som förut angivits knappast behöva befaras.

För egen del tillstyrker jag de sakkunnigas förslag i här berörda delar. Härav följer, att jag även biträder förslaget i fråga om de extra ordinarie lärarnas inplacering i lönegrader.

Mot de sakkunnigas förslag beträffande de extra lärarnas löneställning, reservvikariernas avlöningsförmåner och prövningen av frågor om inrättande och bibehållande av extra ordinarie lärartjänster vid folk- och småskolor har jag icke funnit anledning till erinran.

Folk- och småskollärares tjänstgöringsskyldighet.

Före tillkomsten av nu gällande avlöningsreglemente fanns icke någon i allmän författning given föreskrift angående det antal timmar för vecka, som folk- och småskollärare voro skyldiga att undervisa. Tjänstgöringen reglerades genom timplanerna, vilka för småskolestadiet upptogo 24—30 timmar samt för den egentliga folkskolan 28—30 timmar. I det den 30 september 1937 (nr 868) utfärdade avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor meddelades emellertid bestämmelser i nu förevarande hänseende. Jämlikt 2 § i nyssnämnda reglemente voro folkskollärare, lärare vid mindre folkskola, biträdande lärare vid folkskola och sådan småskollärare, till vilken även hänvisats någon eller några av folkskolestadiets klasser, skyldiga att undervisa under minst 28 och högst 30 veckotimmar samt annan småskollärare under minst 24 och högst 28 veckotimmar.

Sedermera har genom kungörelse den 19 augusti 1940 (nr 804) ändring härutinnan skett i så måtto, att den undre gränsen för undervisningsskyldigheten strukits, varför de lärargrupper, det här gäller, numera äro ålagda att tjänstgöra 30 respektive 28 veckotimmar. Nedsättning i denna undervisningsskyldighet kan under vissa villkor medgivas av skolstyrelse med i förra fallet högst två, i senare fallet högst fyra veckotimmar och av vederbörande folkskolinspektör med högst fyra respektive högst sex veckotimmar. Samma

befogenheter att nedsätta tjänstgöringsskyldigheten tillkomma ock skolöverstyrelsen. Därjämte må överstyrelsen härutöver kunna medgiva nedsättning med högst fyra veckotimmar i den mån, som undervisningen utan kostnad för statsverket under motsvarande antal veckotimmar i stället meddelas av annan lärare med erforderlig kompetens.

En viss utökning av folk- och småskollärares reella undervisningsskyldighet ägde rum från och med redovisningsåret 1939/40. Genom kungörelse den 6 oktober 1939 (nr 693) om ändring i vissa delar av kungörelsen den 30 juni 1920 (nr 572) angående statsbidrag för undervisning i slöjd vid folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola infördes nämligen följande föreskrift: Bestrides undervisning i slöjd av lärare, å vilken avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor äger tillämpning, utgår dock statsbidrag allenast för de slöjdtimmar, med vilka den för läraren i nämnda reglemente stadgade maximitjänstgöringen eller i förekommande fall det antal veckotimmar, till vilket lärarens undervisningsskyldighet av vederbörande folkskolinspektör eller skolöverstyrelsen nedsatts, överskrides. För folkskollärare fick nyssnämnda stadgande endast ringa betydelse, då dylik lärare redan i de för en undervisningsavdelning obligatoriska ämnena hade att med få undantag undervisa 30 veckotimmar. Småskollärare åter, som i regel i egen klassavdelning undervisade endast 26 veckotimmar, i vissa fall 24 timmar, fingo genom återopade kungörelse sin undervisningsskyldighet i regel utökad.

Genom kungörelse den 24 maj 1940 (nr 415) stadgades slutligen såsom villkor för statsbidrag för avlönande av lärare för undervisning i slöjd, bland annat, att, där undervisning i slöjd bestredes av lärare, å vilken avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor ägde tillämpning, samtliga lärare vid den skola, där läraren tjänstgjort, uppnått stadgad maximitjänstgöring eller i förekommande fall det antal veckotimmar, till vilket lärarens undervisningsskyldighet av vederbörande folkskolinspektör eller skolöverstyrelsen nedsatts, såvida icke folkskolinspektören på grund av särskilda förhållanden medgivit undantag.

I samband med det hösten 1939 inledda besparingsarbetet togs under övervägande en generell höjning av den för folk- och småskollärare stadgade undervisningsskyldigheten i syfte att vinna besparingar. I propositionen 1940: 155 lämnades en redogörelse för en i ämnet verkställd utredning. Skolöverstyrelsen hade på anförda skäl ansett, att för det dåvarande ingen ändring borde ske, medan statskontoret funnit, att en utökning av tjänstgöringsskyldigheten borde tagas under övervägande. Föredragande departementschefen förklarade sig icke beredd att på grundval av den föreliggande utredningen taga slutlig ställning till spörsmålet. Ytterligare utredning rörande verkningarna av en dylik åtgärd syntes erforderlig. Departementschefen förklarade sig ämnat framdeles ånyo anmäla denna fråga, som borde kunna underställas 1941 års riksdag. Riksdagen förklarade sig för sin del icke ha något att erinra mot den i utsikt ställda utredningen.

När frågan på nytt underställdes riksdagen 1941, förelåg en av skolöverstyrelsen verkställd utredning i ämnet. Överstyrelsen avstyrkte i anslutning till denna utredning en utsträckning av tjänstgöringstiden för vecka. I yttrande över skolöverstyrelsens utredning förordade statskontoret däremot en utsträckning av undervisningsskyldigheten inom folkskoleväsendet sålunda, att undervisningsskyldigheten för folkskollärare skulle bestämmas till högst 32 veckotimmar.

Föredragande departementschefen anförde, att en faktisk ökning av tjänstgöringsskyldigheten för lärare vid folkskoleväsendet redan inträtt på grund av de åtgärder för inräkning i denna skyldighet av slöjd- och timlärartjänstgöring, som vidtagits. Innan närmare erfarenhet vunnits rörande verkningarna av dessa åtgärder, ansåge sig departementschefen icke böra framställa förslag om en allmän utökning av tjänstgöringsskyldigheten för folk- och småskollärare. Riksdagen anslöt sig till den av departementschefen hävdade uppfattningen.

Genom uttagande i regel av 28 veckotimmars tjänstgöring av småskollärare ha dessa blivit hänvisade att i icke ringa utsträckning fullgöra fyllnadstjänstgöring utanför sin egen klassavdelning. I allmänhet har denna fyllnadstjänstgöring fullgjorts i slöjd på folkskolestadiet. Från såväl lärarorganisationer som genom motioner i riksdagen ha krav framställts, att småskollärare icke vad beträffar fyllnadstjänstgöring skulle åläggas mera omfattande undervisning än andra lärargrupper. 1939 års lagtima riksdag uttalade, att det vore önskvärt att småskollärarna om möjligt icke i nu förevarande hänseende skulle försättas i sämre ställning än folkskollärarna. 1940 års lagtima riksdag erinrade om nämnda uttalande men framhöll, att med hänsyn till nödvändigheten av att i besparingssyfte kunna uttaga största möjliga tjänstgöring av olika lärarkategorier riksdagen icke kunde biträda ett motionsvis framställt yrkande, att småskollärare icke skulle åläggas att utan särskild ersättning undervisa i slöjd mer än två timmar utöver den i avlöningsreglementet angivna minimitjänstgöringstiden (24 veckotimmar). Riksdagen förutsatte emellertid, att förevarande spörsmål framdeles upptoges till bedömande i samband med frågan om revision av gällande bestämmelser om avlöning till folk- och småskollärare.

Från den 1 juli 1942 komma småskollärare, oavsett den årliga lästidens längd, att vara placerade i lönegrad 9. Ifrågasatts har i olika sammanhang, att något längre tjänstgöring för vecka borde utkrävas av sådana småskollärare, som icke tjänstgjorde i skola med 39 veckors årlig lästid. Spörsmålet om särskild fyllnadstjänstgöring för ifrågavarande småskollärare var föremål för utredning och förslag av 1937 års folkskolutredning och har även varit förelagt riksdagen, senast år 1941.

Då frågan underställdes 1941 års riksdag, förelåg en av skolöverstyrelsen verkställd utredning beträffande eventuell fyllnadstjänstgöring, i vilken överstyrelsen avstyrkt en utsträckning av tjänstgöringsskyldigheten per vecka för de småskollärare, varom nu är fråga. En reservant inom skolöverstyrel-

sen hade emellertid förklarat sig skiljaktig och föreslagit, att ordinarie småskollärare, vilka hade en kortare lästid än 39 veckor, från den 1 juli 1942 skulle överföras till den grupp av lärare, som vore ålagd en tjänstgörings-skyldighet för vecka av 30 timmar.

Statskontoret ansåg i likhet med reservanten inom skolöverstyrelsen, att kompensationstjänstgöring borde uttagas. Allmänna lönenämnden förordade — med reservation av en ledamot — det av reservanten inom överstyrelsen framställda förslaget.

Föredragande departementschefen fann för sin del skäl kunna anföras för en utjämning av arbetsbördan, i den mån så vore möjligt och så lämpligen kunde ske, genom höjning av antalet veckotimmar för småskollärare med kortare årlig lästid. Departementschefen ville emellertid icke ifrågasätta omedelbara åtgärder. Spörsmålet huruvida en höjning av undervisningsskyldigheten för vecka borde vidtagas från och med läsåret 1942/43 syntes böra först senare upptagas till prövning, varvid skolöverstyrelsen borde förebringa beräkning rörande de besparingar för det allmänna, som genom åtgärder i denna riktning kunde uppkomma.

Statsutskottet anslöt sig till departementschefens uppfattning och ansåg sig för det dåvarande icke böra göra något uttalande i ämnet. I en till utskottets utlåtande (nr 128) fogad, av elva ledamöter avgiven reservation underströks de av reservanten i skolöverstyrelsen framförda synpunkterna. Statsutskottets reservanter förutsatte, att dessa synpunkter komme att beaktas vid den förnyade prövning av spörsmålet, som departementschefen ställt i utsikt.

Vid behandlingen i kamrarna fattades olika beslut, då första kammarerna på förevarande punkt godkände utskottets förslag, medan andra kamrarna biföll reservationen. Riksdagen kom alltså icke att göra något uttalande i frågan.

I skrivelse den 30 augusti 1941 angående anslagsbehov beträffande folkundervisningen m. m. för budgetåret 1942/43 har skolöverstyrelsen överlämnat av departementschefen ifrågasatt utredning angående de besparingar för det allmänna, som skulle uppstå därigenom att vissa småskollärare, på sätt i det föregående angivits, ålades att undervisa 30 veckotimmar i stället för 28. Överstyrelsen har därvid — under framhållande av att det vore ogörligt att med någon grad av säkerhet yttra sig om denna besparing — sagt sig dock icke anse osannolikt, att den årliga besparingen av en dylik fyllnadstjänstgöring skulle kunna beräknas till 250,000 kronor.

De sakkunniga.

I fråga om en generell höjning av undervisningsskyldigheten anför de sakkunniga följande.

Det synes de sakkunniga uppenbart, att sambandet mellan det antal veckotimmar, som gäller för eleverna i en klassavdelning, och lärarens undervisningsskyldighet bör bibehållas. Brytes detta samband, torde det bli omöjligt att upprätthålla systemet med klasslärare. Nämnda system synes emellertid för folkskolan innebära så betydande fördelar såväl ur undervisningens syn-

punkt som även, och framför allt, med tanke på elevernas fostran, att det alltså bör bibehållas. Ett ytterligare skäl härför se de sakkunniga i det förhållandet, att kraven på skolans fostrande verksamhet under senare tid vuxit i styrka. Utan tvivel är det för en lärare väsentligt svårare att i detta hänseende göra en insats, om han har sin undervisning splittrad på flera klassavdelningar än om han allenast har att svara för en undervisningsavdelning med i regel icke över 30—35 elever. En eventuell utökning av undervisningsskyldigheten bör därför icke ske annat än genom åläggande för lärare att fullgöra viss fyllnadstjänstgöring.

De sakkunniga anse emellertid även med huvudvikten lagd vid arbetsbördan, att den nuvarande undervisningsskyldigheten är i det stora hela väl avvägd. Utöver tjänstgöringen i skolan ha lärarna, fränsett arbetet med rättande av elevernas skriftliga uppgifter samt förberedelse för lektioner, att fullgöra olika uppgifter för elevernas omvårdnad och fostran. Den totala arbetsbördan synes därför i allmänhet icke böra ökas.

I anslutning härtill framhålla emellertid de sakkunniga, att det i och för sig icke vore orimligt, om folkskollärare som en *krisåtgärd* ålades att undervisa ytterligare exempelvis två veckotimmar. En förutsättning härför vore dock att nämnda undervisningsskyldighet kunde i allmänhet på ett rättvist och lämpligt sätt uttagas och att skolarbetet härigenom icke ur organisatorisk synpunkt lede någon skada. Av landsbygdens lärare kunde ytterligare två veckotimmars undervisning i regel uttagas. I städerna och samhällena däremot vore detta, på grund av att ofta särskilda lärare i slöjd anställt, i allmänhet icke möjligt, om systemet med klasslärare skulle bibehållas. Detta förhållande manade enligt de sakkunnigas mening till varsamhet vid en eventuell ökning av antalet undervisningstimmar för vecka. För egen del anse de sakkunniga, att den besparing för det allmänna, som skulle vinnas genom en ökning av undervisningsskyldigheten, icke torde uppväga de olägenheter, som härigenom skulle vållas.

Beträffande småskollärarnas fyllnadstjänstgöring anföra de sakkunniga:

Genom att ålägga småskollärare fyllnadstjänstgöring i slöjd intill en sammanlagd veckotjänstgöring av 28 veckotimmar har statsverket under senare år gjort en årlig besparing, som icke torde understiga 700,000 kronor. De sakkunniga anse sig icke kunna ifrågasätta, att staten i nuvarande ekonomiska läge skulle frångå sig nämnda besparing. Då emellertid visst fog föreligger för kravet, att småskollärare under normala förhållanden icke borde åläggas fyllnadstjänstgöring i slöjd i större utsträckning än folkskollärare, ha de sakkunniga övervägt, huruvida det vore lämpligt, att i avlöningsreglementet stadga en undervisningsskyldighet för småskollärare av endast 26 timmar. Denna föreskrift borde i så fall kompletteras med en övergångsbestämmelse, som gjorde det möjligt att under nuvarande krisläge även i fortsättningen uttaga fyllnadstjänstgöring inom ramen av 28 timmars undervisning. Det kan emellertid tänkas, att när mera normala förhållanden inträda och relationen mellan folk- och småskollärares löner och tjänstgöringsförhållanden kan regleras till de senares fördel, andra åtgärder kunna visa sig lämpligare än en sänkning av den för småskollärare gällande undervisningsskyldigheten. De sakkunniga ha därför stannat vid att icke föreslå någon ändring på förevarande punkt.

De sakkunniga ha härefter framhållit, att då samtliga ordinarie småskollärare från den 1 juli 1942 skola vara placerade i lönegrad 9, oavsett den årliga lästidens längd, måste ett ställningstagande nu äga rum till spørgsmålet om höjning av undervisningsskyldigheten per vecka för de småskollärare, som tjänstgöra vid skolor med kortare lästid än 39 veckor. De sakkunniga förorda en dylik utökning, i huvudsak på sätt reservanten i skolöverstyrelsen föreslagit, samt anföra härvid följande.

Reservanten har ifrågasatt, att ökningen i undervisningsskyldigheten endast skulle avse de *ordinarie* småskollärare, varom nu är fråga. Detta motiverades med att icke-ordinarie småskollärare ej skulle erhålla någon löneförbättring i samband med den enhetliga löneplaceringen av ordinarie lärare. Enligt de sakkunnigas förslag blir detta emellertid fallet beträffande flertalet icke-ordinarie småskollärare, då dessa erhålla anställning som extra ordinarie befattningshavare och inplaceras, oavsett lästidens längd, i lönegrad LEO 7. Däremot komma alltjämt extra lärare att erhålla mindre lön vid tjänstgöring i skola med kortare lästid än 39 veckor. Den av reservanten i skolöverstyrelsen ifrågasatta föreskriften bör därför gälla ordinarie och extra ordinarie småskollärare. Några svårigheter ur organisatoriska eller lönetekniska synpunkter uppstå icke genom att extra lärare i vissa fall erhålla något mindre undervisningsskyldighet än de mera fast anställda lärarna. Skillnaden blir allenast, att extra lärare erhålla arvode som timlärare för den tjänstgöring, som kommer att överstiga 28 veckotimmar.

De sakkunniga ha slutligen upptagit till behandling frågan om undervisningsskyldigheten för sådan småskollärare, till vilken även hänvisats någon eller några av folkskolestadiets klasser, och därvid framhållit följande.

I motsats till lärarna vid mindre folkskolor och de biträdande lärarna ha här ifrågavarande småskollärare icke erhållit någon extra ersättning för sin i jämförelse med andra småskollärare besvärligare undervisning och längre veckotjänstgöring. De sakkunniga anse detta vara obilligt och ha därför övertvägt, på vad sätt nämnda lärare skulle kunna beredas ersättning för sitt merarbete. Närmast till hands torde ligga, att låta det lönetillägg, som utgår till lärare vid mindre folkskola samt biträdande lärare vid folkskola, komma även den lärargrupp, det här gäller, till godo. Emellertid kan organisationen av ifrågavarande småskolor stundom skifta från det ena året till det andra. Under vissa år kunna sålunda elever saknas på folkskolestadiet. Vidare kan det vara svårt att draga gränsen mellan sådana treåriga skolor, där tredje klassen anses tillhöra folkskolestadiet och där den är en del av småskolan. De sakkunniga ha därför stannat vid att föreslå, att småskollärare icke av det skäl, att deras avdelning inrymmer någon folkskoleklass, skola åläggas att mot i avlöningsreglementet angivna löneförmåner tjänstgöra mer än 28 timmar. Då emellertid timplanen för här avsedd läraravdelning i regel upptager 30 veckotimmar, har för ifrågavarande lärare föreslagits skyldighet att mot timlärararvode undervisa ytterligare 2 veckotimmar. De sakkunnigas förslag innebär alltså reellt för dylika lärare rätt till särskild ersättning för den undervisning per vecka, som överstiger 28 veckotimmar. Den årliga merutgiften för det timlärararvode som på detta sätt skulle utgå, torde icke komma att uppgå till mer än omkring 20,000 kronor.

Statskontoret har anfört:

Fråga om tjänstgöringsskyldigheten för lärarna ha de sakkunniga förordat en höjning av undervisningsskyldigheten med två veckotimmar för de småskollärare, vilka — oaktat de tjänstgöra vid skolor med kortare lästid än 39 veckor — från och med den 1 juli 1942 komma att uppbära lön enligt lönegraderna Lo 9 och LEO 7. Häremot har statskontoret icke något att erinra. Ämbetsverket vill icke heller motsätta sig förslaget, att småskollärare, till vilken hänvisats någon eller några av folkskolestadiets klasser, medges uppbära timlärararvode för den ökning i antalet veckotimmar, som en sådan anordning i vissa fall kan föranleda.

De sakkunniga ha i övrigt ställt sig avvisande till tidigare i olika sammanhang väckta förslag om en generell ökning av undervisningsskyldigheten för folkskolans lärare. Icke ens en temporär ökning av undervisningsskyldigheten under nu rådande krisförhållanden har ansetts försvarlig. Vad som anförts av de sakkunniga har icke övertygat statskontoret om att de med en temporär ökning av undervisningsskyldigheten förbundna olägenheterna skulle vara av sådan betydelse, att de böra hindra genomförandet av en dylik i nuvarande statsfinansiella läge betydelsefull åtgärd. Ämbetsverket saknar därför anledning frågå sitt tidigare i annat sammanhang väckta förslag om en höjning av undervisningsskyldigheten för folkskollärarna med två veckotimmar.

Skolöverstyrelsen har ansett sig icke kunna biträda förslaget att försämra småskollärarnas ställning genom att för visst fall utöka deras tjänstgöringsskyldighet till 30 timmar. I övrigt har överstyrelsen biträtt vad de sakkunniga anfört rörande lärarnas tjänstgöringsskyldighet.

Departementschefen har anfört:

I likhet med de sakkunniga anser jag det vara angeläget, att nuvarande klasslärarsystem vid folk- och småskolorna upprätthålles. Detta system medför emellertid, såsom de sakkunniga påvisat, vissa särskilda svårigheter, när det gäller att öka lärarnas undervisningsskyldighet. De sakkunniga ha avstyrkt en generell höjning av veckotimmarnas antal och ej heller ansett sig böra såsom en krisåtgärd tillstyrka en temporär ökning av undervisningsskyldigheten. Statskontoret har däremot förordat, att undervisningsskyldigheten för folkskollärarna skulle höjas med två veckotimmar. För landsbygdens lärare torde en sådan höjning i allmänhet få som följd, att särskild ersättning för två veckotimmars slöjdundervisning icke finge åtnjutas. I städer och samhällen åter, där särskilda lärare i slöjd anställts, skulle, om klasslärarsystemet bibehålles, följden bli antingen en avveckling av de nuvarande slöjdlärbefattningarna eller också att den ökade undervisningsskyldigheten icke kunde uttagas. För egen del är jag för närvarande icke beredd att tillstyrka den av statskontoret ifrågasatta höjningen av folkskollärarnas undervisningsskyldighet.

Vad de sakkunniga förordat i fråga om småskollärarnas fyllnadstjänstgöring, höjning av undervisningsskyldigheten per vecka för de småskollärare, som tjänstgöra vid skolor med kortare lästid än 39 veckor, samt undervisningsskyldigheten för sådan småskollärare, till vilken även hänvisats någon eller några av folkskolestadiets klasser, anser jag mig böra biträda.

Kvinnlig lärares rätt att åtnjuta lön även enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad.

Enligt civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet äger kvinnlig tjänsteman inom allmänna civilförvaltningen rätt att åtnjuta lön även enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. Då nämnda avlöningsreglementen från och med den 1 juli 1939 äga tillämpning jämväl å lärarpersonalen vid de statliga läroanstalterna, ha därmed också de statligt anställda kvinnliga lärarna blivit tillerkända samma rätt. Sådan rätt tillkommer däremot icke de kommunalt anställda kvinnliga lärarna.

De sakkunniga ha verkställt vissa beräkningar för uträkning av den kostnadsökning, som skulle bli följden av att jämväl de kommunalt anställda kvinnliga lärarna finge rätt till lön enligt högsta löneklassen. Beräkningarna visa, att, om rätten skulle givits de ifrågavarande lärarna från och med den 1 juli 1941, de löneklassuppflyttningar, som därigenom skulle ha skett, skulle för statsverket ha medfört en årlig kostnadsökning av i runt tal 4,050,000 kronor för folk- och småskollärarinnor och i runt tal 150,000 kronor för kvinnliga lärare vid högre kommunala skolor. I dessa belopp äro inräknade rörligt tillägg och kristillägg enligt den 1 juli 1941 gällande procenttal.

De sakkunniga framhålla, att ur principiell synpunkt inga bärande skäl kunna anföras för bibehållande av för kvinnliga lärare vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet i nu ifrågavarande hänseende gällande undantagsbestämmelser. På grund av rådande statsfinansiella läge och även med hänsyn till dels de löneökningar, som 1937 års lönereglering i allmänhet medförde för de kvinnliga lärarna, dels de löneklassuppflyttningar, som de kvinnliga lärarna efter löneregleringens genomförande tillgodonjtit på grund av särskilda övergångsbestämmelser, anse de sakkunniga emellertid att undantagsbestämmelserna böra bibehållas tills vidare. De sakkunniga anmärka härtill, att de övertäkt frågan om lämpligheten av att nu fastställa en bestämd tidpunkt, då likställigheten i förevarande hänseende skulle genomföras, men att de på grund av ovissheten om huru utvecklingen av de statsfinansiella förhållandena under den närmaste tiden kommer att gestalta sig, funnit sig icke böra framlägga förslag härom. I fråga om den närmare redogörelse, som av de sakkunniga lämnats för de förmåner vilka genom de senaste löneregleringarna och i samband därmed utfärdade bestämmelser kommit de kommunanställda kvinnliga lärarna till godo, torde få hänvisas till betänkandet.

Departementschefen har anslutit sig till de av de sakkunniga framförda synpunkterna.

Lönetillägg eller högre lönegrad för lärare vid mindre folkskolor samt biträdande lärare.

Enligt gällande avlöningsreglemente hänföras lärare vid mindre folkskolor och biträdande lärare såsom tillhörande lärargruppen småskollärare till lönegraden 9. Emellertid skall till innehavare av lärartjänst vid mindre folkskola eller biträdande lärartjänst vid folkskola för den tid, läraren uppehåller befattningen, utgå lönetillägg med belopp motsvarande, för år räknat, löneskillnaden inom vederbörande ortsgrupp mellan den löneklass, läraren tillhör, och närmast högre löneklass. Lönetillägget anses tillhöra lönen.

De sakkunniga ha funnit sig icke böra föreslå någon principiell ändring i gällande avlöningsbestämmelser i fråga om nu avsedda lönetillägg.

De sakkunniga ha vidare framhållit följande:

Enligt vad de sakkunniga erfarit, ha olika förfaringssätt tillämpats i fråga om avdrag å sagda lönetillägg vid lärares tjänstledighet. Sålunda synes bestämmelsen, att lönetillägget skall utgå för den tid, läraren uppehåller befattningen, givits den tolkningen, att befattningshavaren skolat avstå hela den på tiden för ledigheten belöpande delen av lönetillägget icke blott vid tjänstledighet för uppehållande av annan lärartjänst eller av sådan anledning, att läraren icke ägt att uppbära någon del av lönen, utan jämväl vid tjänstledighet på grund av sjukdom och liknande orsak. Enligt de sakkunnigas mening bör i sistnämnda fall lönetillägget, som anses tillhöra lönen, efter visst avdrag utgå.

Med anledning av nu nämnda förhållanden ha de sakkunniga övervägt på vad sätt enhetlighet skulle kunna vinnas i berörda hänseende. Enligt de sakkunnigas förslag till nytt avlöningsreglemente skola tjänstledighetsavdragen vara av tre slag, A-, B- och C-avdrag. A- och B-avdrag ske med visst belopp för varje dag tjänstledigheten varar, medan C-avdraget utgöres av samtliga å ledighetstiden belöpande kontanta avlöningsförmåner. Då lönetillägget anses tillhöra lönen, böra samma avdragsbestämmelser tillämpas i fråga om lönetillägget som beträffande övriga kontanta avlöningsförmåner. Bestämmelsen om lönetillägget bör därför givas en formulering, varigenom en felaktig tolkning i nu berörda hänseende så vitt möjligt kan undvikas. Detta synes enligt de sakkunnigas mening kunna vinnas, därest bestämmelsen om lönetillägg till lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola gives en lydelse, som i huvudsak innebär, att ifrågavarande lärare skola uppbära lön enligt löneklass, som är närmast högre än den, i vilken läraren är placerad.

Departementschefen har anfört, att de sakkunnigas ifrågavarande förslag, som icke föranlett erinran från remissmyndigheternas sida, syntes böra genomföras.

Tillgodoräkning av föregående tjänstetid och sneddnning.

Före tillkomsten av civila avlöningsreglementet tillämpades inom statsförvaltningen vid placering i löneklass i samband med befordran i stor utsträckning principen om tillgodoräknande av tidigare anställning i sta-

tens tjänst. Enligt denna ägde icke-ordinarie tjänsteman, om han vid befordran till ordinarie tjänst innehade sådan anställning i statens tjänst, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning funnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten, för placering i löneklass tillgodoräkna tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft dylik anställning. Även i andra fall tillämpades tillgodoräknandeprincipen.

Denna princip hade emellertid visat sig medföra stora praktiska olägenheter, särskilt genom svårigheten att i det enskilda fallet avgöra, vilken tjänstgöring, som finge tillgodoräknas. Regeln hade också lett till avsevärda ojämnheter vid placering i löneklass. På grund härav ersattes den vid tillkomsten av civila avlöningsreglementet med sneddningsregeln, som tidigare endast haft begränsad tillämpning. Denna har också lett till jämnare resultat och visat sig vara lättare att tillämpa.

Enligt sneddningsregeln — som återfinnes i 8 § 1 mom. civila avlöningsreglementet — skall ordinarie tjänsteman, som befordras till tjänst inom högre lönegrad, placeras lägst i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde. Dessutom skall för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i den högre tjänsten tagas i beräkning den tid, dock högst tre år, varunder tjänstemannen i den lägre tjänsten tillhört eller beräknas hava tillhört löneklassen närmast under den, till vilken han på grund av nyssnämnda föreskrift eller eljest skall hänföras. Motsvarande gäller även i fråga om den, vilken vinner befordran till ordinarie tjänst från bland annat extra ordinarie eller extra befattning.

Inom folkskoleväsendet gäller alltså principen om tillgodoräkning av tidigare tjänstgöring vid placering i löneklass. Reglerna avvika emellertid väsentligt från dem, som tidigare tillämpades inom den civila statsförvaltningen. I 10 § av reglementet för lärarna anges således i detalj vad slags tjänstgöring, som må tillgodoräknas. Härigenom har i allmänhet undvikits tveksamhet, i vilken omfattning tillgodoräkning skall ske. Vidare kräves ej att tjänstgöring skall ha varat i en följd. På grund av tjänstgöringens art med längre och kortare förordnanden inom olika skoldistrikt, mellan vilka kunna falla arbetslöshetsperioder av olika längd, skulle detta icke heller vara rimligt. All i reglementet för tillgodoräkning godkänd tjänstgöring får alltså tillgodoräknas. I gengäld må endast tid utöver *fem* år tillgodoräknas vid löneklassplacering i samband med befordran till ordinarie lärare. Däremot må all tjänstgöring tillgodoräknas vid placering i löneklass av icke-ordinarie lärare. Dessa regler äro icke blott lätta att tillämpa utan leda även till jämna och vid jämförelse mellan lärarna inbördes rättvisa resultat.

De sakkunniga ha anför:

Ehuru enligt de sakkunnigas mening starka principiella skäl tala för en övergång till sneddningsregeln även inom folkskoleväsendet, ha de sakkunniga med hänsyn till inom folkskoleväsendet föreliggande särskilda förhållanden ansett sig icke kunna förorda en dylik reform. De sakkunniga föreslå

därför att principen om tillgodoräknande av föregående tjänstetid bibehålles, dock med en avsevärd modifiering av de nuvarande bestämmelserna.

Mot ett införande av sneddningsregeln talar enligt de sakkunnigas mening folkskollärarnas placering i olika lönegrader i förhållande till lästidens längd. Därest sneddningsregeln vid övergång mellan distrikt med olika lästid och lönegrader ej skall leda till mycket ojämna löneklassplaceringar, måste den kompletteras med särskilda föreskrifter, huru löneklassplacering i sådana fall skall ske. En annan svårighet uppstår, framhålla de sakkunniga, därigenom, att den nuvarande jämställdheten mellan extra ordinarie och vikarierande lärare i fråga om placering i löneklass enligt de sakkunnigas förslag icke skall bibehållas. Av de vikarierande lärarna skola visserligen vissa för minst en lästermin anställda vikarier erhålla extra ordinarie anställning i den mån de fylla fordringarna för erhållande av sådan anställning. Återstående vikarier föreslås emellertid placera med begynnelse-lön, som är två löneklasser lägre än för motsvarande extra ordinarie lärare, varjämte benämningen vikarierande lärare föreslås ändrad till extra lärare. Extra ordinarie anställning skulle vidare kunna erhållas först två år efter avlagd examen och efter sammanlagt minst 256 dagars tjänstgöring. Då terminsvikarier som regel skola anställas såsom extra ordinarie, har man att räkna med att samma lärare upprepade gånger kan komma att flyttas mellan extra ordinarie och extra anställning. Att under sådana förhållanden tillämpa sneddningsregeln skulle leda till mycket ojämna resultat.

Beträffande modifieringen av de nuvarande bestämmelserna anför de sakkunniga:

Vad angår löneklassplacering vid befordran från extra ordinarie till ordinarie anställning skulle sneddningsregeln innebära en försämring i löneklass-uppflyttning av från två till fyra år jämfört med nuvarande regler. Gällande avdrag av fem år vid tillgodoräknande skulle sålunda behöva utökas till lägst sju år och högst nio år för att jämställdhet med statstjänstemän skulle uppnås. De sakkunniga ha emellertid ansett sig böra begränsa avdragstiden till sex år, då en mera avsevärd utökning av denna tid i verkligheten skulle innebära en väsentlig rubbning av lärarnas nuvarande löneställning. Därtill kommer, att lärarna i allmänhet ej kunna under de första åren efter avlagd examen påräkna mera sammanhängande tjänstgöring. Innan en lärare fullgjort sex års undervisning, har ofta avsevärt längre tid förflutit.

Vid befordran till extra ordinarie leder sneddningsregeln till att endast tjänstgöring såsom extra utöver tre år inverkar å löneklassplaceringen såsom extra ordinarie. För att ernå jämställdhet med statstjänstemännen anse därför de sakkunniga, att endast tid utöver tre år såsom extra lärare må tillgodoräknas vid placering i löneklass av extra ordinarie.

Extra lärare bör däremot givetvis äga tillgodoräkna tidigare tjänstgöring för uppflyttning i löneklass utan något avdrag.

Slutligen påpeka de sakkunniga, att de icke ansett behöfligt att i sitt förslag till avlöningsreglemente för folkskolan medtaga den i 10 § av nuvarande reglemente för lärarna intagna detaljerade förteckningen å den tjänstgöring utom folkskoleväsendet, som må tillgodoräknas vid uppflyttning i löneklass. I stället har i reglementsförslaget intagits en bestämmelse, att ordinarie befattningshavare i statens tjänst samt ordinarie lärare vid annan statsunderstödd kommunal läroanstalt än folkskola, som med frånträdande av innehavd befattningshavare omedelbart tillträder ordinarie lärartjänst inom folkskole-

väsendet i samma eller lägre lönegrad än den han förut tillhörde, äger bibehålla den placering i löneklass han innehade i den förra tjänsten. Nämnda stadgande torde komma att reglera flertalet fall, då lärare eller tjänsteman från annat område vinner tjänst inom folkskoleväsendet. I de fall, då stadgandet icke blir tillämpligt, torde frågan om placering i löneklass böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Statskontoret har anfört:

Framför allt med hänsyn till folkskollärarnas växlande lönegradsplacering vid olika lästid anser statskontoret i likhet med de sakkunniga praktiska skäl tala för att en modifierad tillgodoräkning tillsviðare bibehålles inom folkskoleväsendet. Då de föreslagna tillgodoräkningsbestämmelserna synas lämpligt avvägda, får statskontoret tillstyrka ett genomförande av förslaget i denna del. Enär emellertid möjlighet lærer böra hållas öppen att vid en framtida generell utsträckning av lästiden till 39 veckor anpassa reglementsbestämmelserna även i förevarande hänseende efter civila avlöningsreglementet — och således införa sneddningsregler — får statskontoret förorda, att i 51 § folkskolans avlöningsreglemente intages en föreskrift, att ordinarie lærare skall vara skyldig underkasta sig ändring av bestämmelserna i 13 § samma reglemente rörande löneklassplacering vid befordran m. m.

Allmänna lönenämnden har icke framställt erinran mot de sakkunnigas förslag i förevarande avseende.

Icke heller *skolöverstyrelsen* har i princip framställt någon erinran mot sakkunnigförslaget på denna punkt.

Departementschefen har anfört:

Med hänsyn till de särskilda förhållanden, som råda inom folkskoleväsendet, särskilt folkskollärarnas varierande lönegradsplacering vid olika lästider och de förekommande växlingarna mellan extra ordinarie och extra anställning, skulle betydande svårigheter uppkomma vid övergång jämväl på detta område till sneddningsregeln. Även jag tillstyrker därför sakkunnigförslaget, att en modifierad tillgodoräkning bibehålles inom folkskoleväsendet. Mot de regler för tillgodoräkningen, som av de sakkunniga förordats, anser jag mig icke böra framställa erinran.

Reglerna om tillgodoräkning tillhöra de föreskrifter, som konstituera den ifrågakvarande lærarkårens allmänna löneställning. Jag anser mig därför icke böra tillstyrka statskontorets förslag om skyldighet för lærarna att framdeles underkasta sig ändring av dessa regler.

Sjukvårdsförmåner.

Lärare vid folk- och småskolor åtnjuta enligt gällande avlöningsreglementen sjukvårdsförmåner endast vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, i vilket fall sådan lærare kostnadsfritt erhåller erforderlig läkarvård jämte läkemedel m. m., dock allenast i den mån sagda förmåner icke utgå enligt olycksfallsförsäkringslagens föreskrifter.

Mera omfattande sjukvårdsförmåner tillkomma däremot — enligt bestämmelser i civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet —

ordinarie och vissa icke-ordinarie tjänstemän inom den civila statsförvaltningen. Dessa tjänstemän kunna sålunda i den omfattning och under de villkor, som i sagda reglementen stadgas, på statens bekostnad erhålla läkarvård jämte läkemedel, sjukhusvård, specialistvård m. m. I den mån så prövas skäligt kan jämväl kostnad för av sjukdom påkallade resor och sjuktransporter gäldas av statsmedel. Tjänsteman äger åtnjuta sagda förmåner även vid sjukdom, föranledd av skada till följd av olycksfall i eller utom tjänsten. Som allmän regel gäller, att läkarvård, som här avses, skall ombesörjas av särskilda, för sådant ändamål anställda verksläkare, för vilka instruktion utfärdas av Kungl. Maj:t.

Denna vidsträcktare rätt till sjukvårdsförmåner är även tillförsäkrad lärare vid det statliga undervisningsväsendet, å vilka civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet äga tillämpning.

De sakkunniga ha till en början, i samråd med särskilt tillkallad sakkunnig, undersökt frågan, huruvida sjukvårdsförmåner kunde beredas de vid folkskoleväsendet anställda lärarna genom en i anslutning till det statsunderstödda sjukkasewäsendet med allmänna medel finansierad sjukförsäkring, och ha därvid kommit till det resultatet, att genomförandet av en sådan anordning skulle kräva så genomgripande förändringar av nu gällande grunder för sjukvårdsförsäkringen och medföra så betydande olägenheter i administrativt avseende, att en lösning av frågan efter dessa linjer icke kan av de sakkunniga förordas.

De sakkunniga ha på grund härav sökt finna någon annan utväg för ordnandet av frågan om lärarnas sjukvårdsförmåner. Med hänsyn till de givna direktiven hade det legat närmast till hands att därvid överväga lämpligheten av att inrätta en särskild för lärarpersonalen avsedd sjukkassa. Det synes emellertid de sakkunniga synnerligen tveksamt, huruvida man genom inrättandet av en dylik sjukkassa skulle vinna den förenkling i administrativt avseende och den kontroll, som åsyftats med förslaget om ordnandet av sjukförsäkring i anslutning till befintliga sjukkassor. Därtill kommer, att de sakkunniga under hand inhämtat, att socialvårdskommittén lär ha under utarbetande ett förslag rörande allmän obligatorisk sjukförsäkring, och att det är kommitténs avsikt att framlägga detta förslag under innevarande år. Man torde kunna utgå från, att en dylik sjukförsäkring kommer att omfatta, bland andra, jämväl de lärarkategorier, varom här närmast är fråga. Därest nämnda förslag kommer till utförande, torde i samband därmed frågan om de kommunalanställda lärarnas sjukvårdsförmåner komma i ett annat läge. Att de sakkunniga under sådana förhållanden skulle framlägga förslag om upprättandet av en särskild enbart för nämnda lärare avsedd sjukkassa torde få anses uteslutet.

De sakkunniga föreslå, att ifrågavarande kommunalanställda lärare skola — i huvudsak i den omfattning och under de villkor som enligt civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinarie reglementet gälla för tjänstemän inom den civila statsförvaltningen — äga av statsmedel utfå ersättning för sjukvårdskostnader, dock endast till den del dessa kostnader under ett redovisningsår överstiga 100 kronor. Ersättning skall i en del fall kunna utgå jämväl för bestridande av utgifter för resor och sjuktransporter. Någon

verksläkarorganisation skall icke tillskapas, men läkarvalet skall i allmänhet vara begränsat till vissa tjänsteläkare, nämligen provinsialläkare, extra provinsialläkare, stadsläkare, köpingsläkare, municipalläkare, skolläkare och poliklinikläkare. Ansökan om utfående av sjukvårdsersättning skall ingivas direkt till skolöverstyrelsen före utgången av september månad näst efter det redovisningsår, under vilket läraren haft att bestrida de sjukvårdskostnader, för vilka ersättning sökes.

Såsom redan angivits skall enligt de sakkunnigas förslag läkarvalet i allmänhet vara begränsat till vissa tjänsteläkare. De sakkunniga framhålla, att av dessa läkare endast provinsialläkare och extra provinsialläkare på grund av allmänna bestämmelser torde vara skyldiga att meddela lärarna läkarvård mot fastställd taxa. De sakkunniga utgå emellertid från att i den mån skyldighet att meddela läkarvård icke åligger andra tjänsteläkare, de likväl som regel komma att meddela sådan vård mot arvoden icke alltför mycket överstigande provinsialläkartaxan. Likaledes förutsätta de sakkunniga, att tjänsteläkarna, även om någon generell skyldighet icke föreligger, som regel skola vara villiga utfärda erforderliga läkarintyg och attester mot skäligt arvode.

Handläggningen av lärarnas framställningar måste, framhålla de sakkunniga, komma att medföra en viss ökning av skolöverstyrelsens arbetsuppgifter. Därav torde följa ökat behov av arbetskraft inom överstyrelsen. Skulle så bli fallet, borde det ankomma på skolöverstyrelsen att avgiva förslag rörande erforderlig förstärkning av kanslipersonalen.

Enligt av de sakkunniga gjorda beräkningar kunna de årliga kostnaderna för beredandet av sjukvårdsförmåner åt folk- och småskollärare i den omfattning och under de villkor, som av de sakkunniga föreslås, uppskattas till omkring 400,000 kronor. Denna summa måste dock, framhålla de sakkunniga, anses vara i hög grad approximativ.

Statskontoret har anfört:

Statskontoret får erinra, att tillämpningen av de för statstjänstemännen gällande bestämmelserna om fri sjukvård givit vid handen, att dessa bestämmelser i olika hänseenden synas vara i behov av en revision i inskränkande riktning, då de föranlett utgifter för statsverket i icke avsedd omfattning. Så mycket större betänkligheter måste därför möta mot att utsträcka tillämpningen av dessa bestämmelser å en i kvantitativt hänseende så betydande grupp som folkskolans lärare. Härtill kommer att — som de sakkunniga påvisat — svårigheter av mångahanda slag uppstå, då det gäller att bereda de över hela landet, även till avlägsnaste bygder, spridda folk- och småskollärarna sjukvårdsförmåner i den omfattning som föreslagits. Frånvaron av reglerande taxor för alla tjänsteläkare, svårigheter ur kontrollsynpunkt vid ersättningsarnas utbetalande och de stora kostnader för resor, som kunna förutses, äro ytterligare skäl, som ingiva betänkligheter mot den förslagna ordningen. Med hänsyn till dessa omständigheter och då — som de sakkunniga framhållit — förslag till reglering av frågan om en allmän obligatorisk sjukförsäkring kan väntas bli framlagt under innevarande år, måste statskontoret bestämt avråda från att tillsvidare utsträcka den fria sjukvården till ifrågavarande anställningshavare.

Medicinalstyrelsen har yttrat följande:

Medicinalstyrelsen finner för sin del praktiska hinder icke föreligga för att låta verksläkarnas verksamhet omfatta jämväl lärarkårerna. Enligt styrelsens mening skulle frågan om sjukvårdsförmåner åt lärarna enklast lösas genom tillämpning i görligaste mån av samma regler som gälla för statstjänstemännen. Därigenom skulle, bland annat, bortfalla svårigheten angående taxa för läkarna. I fråga om rätten till fria läkemedel anser sig medicinalstyrelsen emellertid i likhet med vad styrelsen anfört i sitt yttrande den 18 februari 1938 över förslag till det civila avlöningsreglementet böra uttala betänkligheter i fråga om statsverkets bestridande av kostnaderna härför i deras helhet. Erfarenheten har visat att rätt till fria läkemedel lätt föranleder överdrivet bruk av dylika medel och att därför denna rätt i många fall kan medföra direkt hälsoskadliga verkningar. Styrelsen anser därför allttjämt att läkemedelskostnaderna böra åtminstone delvis bestridas av befattningshavarna själva.

Med hänsyn till vad av de sakkunniga anförts såsom skäl för allenast *provisorisk* lösning av frågan om sjukvårdsförmånerna, anser sig medicinalstyrelsen icke böra avstyrka en sådan anordning i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, dock att medicinalstyrelsen ställer sig tveksam i fråga om det principiella berättigandet och framför allt den praktiska genomförbarheten av förslaget att ersättning för sjukvårdskostnader skulle utgå endast för den del, kostnaderna under ett redovisningsår överstege 100 kronor.

Departementschefen har anfört:

När allmän lönereglering år 1939 genomfördes för statstjänstemännen, torde såsom en av de mest betydelsefulla vinsterna av densamma ha räknats den väsentligt utvidgade rätten till läkarvård på statens bekostnad. Då det här gäller att anpassa folk- och småskollärarnas avlöningsförmåner efter det senaste statliga lönesystemet, synes det mig ej böra ifrågakomma att helt utesluta nämnda lärare från de sjukvårdsförmåner, som medgivits statstjänstemännen, så framt icke tvingande skäl göra det nödvändigt.

Av den redogörelse, som lämnats i det föregående, framgår, att vissa skäl tala för att icke nu taga slutlig ställning till frågorna om de sjukvårdsförmåner, som böra beredas ifrågavarande lärare, och om de anordningar, som härför höra vidtagas. Jag syftar härvid icke blott på socialvårdskommitténs pågående arbete utan jämväl på det av statskontoret berörda spörsmålet om revision av de för statstjänstemännen gällande bestämmelserna om fri sjukvård.

Den utredning, som genom de sakkunnigas föranstaltande blivit verkställd, synes mig visa, att det för närvarande knappast kan anses lämpligt att bereda de kommunanställda lärarna sjukvårdsförmåner genom en i anslutning till det statsunderstödda sjukkasseväsendet med allmänna medel finansierad sjukförsäkring. I likhet med de sakkunniga anser jag vidare, att det beträffande folk- och småskollärarna icke lämpligen kan föreskrivas, att läkarvården skall ombesörjas av särskilda verksläkare.

De sakkunnigas förslag, vilket med hänsyn till nu angivna omständigheter är att betrakta som ett provisorium, innebär, att sjukvårdsförmåner tillerkännas folk- och småskollärarna enligt i huvudsak samma grunder, som gälla för statens tjänstemän, dock skall det åvila lärare att själv bestrida sådana sjukvårdskostnader, för vilka statstjänstemän äga åtnjuta ersättning av statsmedel, intill ett belopp av 100 kronor för varje redovisningsår. Med sistnämnda begränsning avses framför allt, att — med tillgodoseende av de mera

trängande behoven — väsentligt reducera antalet fall, då ersättning må utgå av statsmedel.

För egen del finner jag de sakkunnigas förslag godtagbart i nuvarande läge.

Avlöning till pensionerad lärare vid tjänstgöring som vikarie.

Inom folkskoleväsendet förekommer i icke ringa utsträckning, att pensionerade lärare tjänstgöra som vikarier under längre eller, i regel, kortare tider. Den ersättning, som skall utgå till dylik vikarie, är icke fastställd i gällande avlöningsreglemente utan regleras genom särskild författning. Jämlikt kungörelsen den 22 december 1939 (nr 978) angående avlöning i vissa fall till pensionerade före detta folk- och småskollärare m. fl. vid vikariatstjänstgöring skall ersättning utgå med sådant belopp, att detsamma jämte vikarien tillkommande tjänstepension med därå belöpande pensionsförhöjningar och dyrtidstillägg motsvarar det belopp, som han med tillämpning av gällande bestämmelser skulle för den tid vikariatet avser ägt uppbära, därest han varit ordinarie innehavare av tjänsten.

Genom kungörelse den 16 februari 1940 (nr 90) ha närmare föreskrifter lämnats om beräkning av ersättningen till de vikarier, varom nu är fråga. Ersättningen per dag skall, enligt sistnämnda kungörelse, utgå med $\frac{1}{365}$ av ett på visst sätt bestämt årsbelopp, dock skall dagsbeloppet avrundas till närmast högre öretal.

Dessutom kan enligt kungörelse den 18 oktober 1940 (nr 914) under vissa villkor särskild gottgörelse med 3 kronor för dygn utgå under vikariatsförordnande till de lärare, som här avses, vid vikariat å annan ort än den, där vikarien är bosatt.

Slutligen har genom kungörelse den 7 februari 1941 (nr 136) föreskrivits, att vid beräkning av dagersättning åt pensionerade före detta folk- och småskollärare m. fl. vid vikariatstjänstgöring hänsyn, i förekommande fall, även skall tagas till kristillägg.

De sakkunniga ha funnit övertygande skäl tala för att bestämmelserna angående arvode till pensionerad lärare, vilken uppehåller vikariat vid folk- eller småskola, intagas i lönereglementet. Arvodet bör enligt de sakkunniga fastställas till samma belopp för hela riket. Det anses ej vara erforderligt, att dagarvodena göras beroende av de något varierande pensionsbeloppen. Som lämpliga arvodesbelopp föreslå de sakkunniga 12 kronor för pensionerad lärare vid vikariat i folkskola och 8 kronor för lärare, som vikarierar i småskola, i mindre folkskola eller som biträdande lärare. De sakkunniga hemställa, att föreskriften om särskild gottgörelse skall upphöra att gälla.

De sakkunniga framhålla, att mot den princip, som ligger till grund för hithörande bestämmelser, nämligen att pensionerad vikarie skall ha en inkomst av samma storlek som om han kvarstode i tjänst i egenskap av ordinarie lärare, syntes intet vara att invända. De nuvarande bestämmelserna hade emellertid i praktiken fått vissa icke önskvärda verkningar, vartill komme, att föreskrifterna vore långt ifrån enkla eller lätta att tillämpa.

Statskontoret har anfört:

Statskontoret har icke något att erinra mot att i enlighet med de sakkunnigas förslag enhetliga belopp fastställas till pensionerad lärare vid tjänstgöring som vikarie. Vad angår de föreslagna ersättningsbeloppens storlek, 12 kronor vid vikariat åt folkskollärartjänst och 8 kronor vid vikariat i småskola, mindre folkskola och som biträdande lärare, synas dessa ersättningar lämpligt avvägda i fall, då vikarien är bosatt utanför det skoldistrikt, där vikariatet skall fullgöras. Är vikarien däremot bosatt inom skoldistriktet, torde ersättningarna kunna nedsättas med 2 kronor till 10 kronor, respektive 6 kronor.

Allmänna lönenämnden har icke framställt erinran mot sakkunnigförslaget i denna del.

Departementschefen har tillstyrkt de sakkunnigas förslag angående avlöning till pensionerad lärare vid tjänstgöring såsom vikarie. Tillräckliga skäl att, såsom statskontoret ifrågasatt, differentiera ersättningsbeloppen allt efter det vikarien är bosatt inom eller utanför skoldistriktet har synts honom icke föreligga.

Specialmotivering till folkskolans avlöningsreglemente.

Från remissmyndigheternas sida ha framställts vissa detaljerinringar mot de sakkunnigas förslag till folkskolans avlöningsreglemente. Bland annat på grund av dessa erinringar har förslaget överarbetats inom finansdepartementet. På sid. 86—101 i statsrådsprotokollet, till vilket utskottet beträffande detaljerna får hänvisa, har departementschefen lämnat i huvudsak följande redogörelse för myndigheternas erinringar samt för de ändringar som i anledning härav eller eljest vidtagits i de sakkunnigas förslag:

1 §.

Statskontoret och allmänna lönenämnden ha föreslagit vissa ändringar i förtydligande syfte av bestämmelserna i andra momentet.

I departementsförslaget ha vissa jämkningar skett i förhållande till de sakkunnigas förslag med anledning av myndigheternas påpekanden. Därjämte har en omformulering vidtagits i syfte att tydliggöra, att i de fall, då anställning från början icke omfattar hel termin, omreglering till extra ordinarie anställning skall ske vid den tidpunkt under terminen, då läraren erhåller fortsatt anställning för tjänstgöring till terminens slut. Vidare har i andra momentet intagits en föreskrift, enligt vilken Kungl. Maj:t skulle äga meddela erforderliga föreskrifter rörande tillämpningen av momentets bestämmelser.

2 §.

Författningstexten har redaktionellt jämkats på sätt riksförsäkringsanstalten ifrågasatt.

5 §.

Beträffande denna paragraf må hänvisas till vad i det föregående anförts angående folk- och småskollärares tjänstgöringsskyldighet. I anslutning till vad chefen för ecklesiastikdepartementet i annat sammanhang förordat angående tjänstgöringsskyldigheten för lärare, som undervisa i hjälpklass, har författningstexten kompletterats med en föreskrift, enligt vilken sådan lärare är skyldig att meddela undervisning i den omfattning, som Kungl. Maj:t särskilt föreskriver.

6 §.

Tjänsteförteckningen har redaktionellt överarbetats, varigenom särskilda kolumner för manliga och kvinnliga lärare kunnat uteslutas. Sista stycket har omformulerats.

10 §.

En av statskontoret ifrågasatt ändring har iakttagits i departementsförslaget.

12 §.

Utöver vad i sakkunnigförslaget angivits bör lärare äga såsom tjänstetid räkna tid, då han hållits häktad för brott, för vilket han sedermera blivit frikänd. I sådant fall skall läraren nämligen jämlikt 20 § 2 mom. äga för häktningstiden uppbära oavkortad avlöning. Departementsförslaget har kompletterats med bestämmelse härom. I samband härmed har en redaktionell jämkning av författningstexten vidtagits.

I anslutning till vad här föreslagits för folkskoleväsendet böra vid lämpligt tillfälle ändringar vidtagas i bland annat civila och militära avlöningsreglementena.

13 §.

I anledning av ett av skolöverstyrelsen framfört påpekande anføres:

Sakkunnigförslaget innebär, att lärare icke får tillgodoräkna anställningstid, innan dels sex kalenderår förflutit från första anställningsdagen och dels läraren tjänstgjort eller åtnjutit tjänstledighet på sätt stadgas i 12 § 1 mom. a) eller 45 § 2 mom. För att förtydliga föreskrifterna har sakkunnigförslaget väsentligt omarbetats.

En av allmänna lönenämnden framställd anmärkning har iakttagits i departementsförslaget. Dessutom har tillagts, att lärare vid högre kommunal skola, som förflyttas till tjänst inom folkskoleväsendet, skall placeras i löneklass i enlighet med vad därom särskilt stadgas. Föreskrift härom torde böra intagas i blivande avlöningsreglemente för lärarna vid de högre kommunala skolorna.

14 §.

Enligt ifrågavarande paragraf skall, om lärare tvångsförflyttas till tjänst inom lägre lönegrad, i fråga om hans löneklassplacering så anses, som om

han fortfarande tillhörde den högre lönegraden. Jämlikt gällande bestämmelser bibehålles läraren i sådant fall i den lönegrad, han innehar före förflyttningen.

I 5 § kungörelsen den 11 februari 1938 (nr 34) med vissa bestämmelser angående förflyttning av lärare vid folk- och småskolor har möjlighet beretts för en frivillig förflyttning av lärare, som innehar övertalig lärartjänst. Hos Kungl. Maj:t ha vissa lärare, som med stöd av nämnda föreskrift frivilligt förflyttats till annat skoldistrikt med kortare lästid, hemställt att få bibehållas vid samma löneförmåner, som åtnjutits före förflyttningarna. Skolöverstyrelsen har tillstyrkt de ifrågavarande framställningarna under framhållande, att det icke vore förenligt med rättvisa och billighet, att en lärare som frivilligt förflyttats komme i sämre ställning i lönehänseende än om han tvångsförflyttats. Statskontoret har däremot icke funnit tillräckliga skäl föreligga för en framställning i förevarande hänseende till riksdagen.

Vid övervägande av det här berörda spörsmålet har det icke ansetts påkallat att föreskriva generell rätt för lärare, som frivilligt förflyttats, att bibehållas vid sin förutvarande rätt till löneklassplacering. I en del fall torde nämligen den frivilliga förflyttningen medföra så väsentliga förbättringar i lärarens arbetsförhållanden, att anledning icke föreligger att medgiva särskilda löneförmåner utöver dem, som gälla för den nya tjänsten. I andra fall kan det åter, såsom överstyrelsen framhållit synas obilligt, att läraren skall försättas i sämre löneställning än om han tvångsförflyttats. För sådana fall synes Kungl. Maj:t böra äga möjlighet att föreskriva, att bestämmelserna i förevarande paragraf skola lända till efterrättelse. Härtill bör riksdagens bemyndigande inhämtas. Det synes skäligt att bemyndigandet får avse även fall som inträffat före det nya avlöningsreglementets ikraftträdande.

15 §.

Enligt sakkunnigförslaget skulle Kungl. Maj:t äga besluta om avvikelser från reglementets avdragsregler vid tjänstledighet och under ferier. I departementsförslaget har intagits en föreskrift, enligt vilken Kungl. Maj:t jämväl skall äga bemyndiga skolöverstyrelsen att fatta sådant beslut. Denna utvidgning har, såsom kommer att framgå av det följande, tillkommit särskilt med hänsyn till reglementets föreskrifter om avlöning under ferier. En redaktionell jämkning har därutöver vidtagits.

16 §.

På förslag av riksförsäkringsanstalten har ifrågavarande paragraf kompletterats med en föreskrift, enligt vilken på sätt civila avlöningsreglementet stadgar oavkortad lön utgår vid tjänstledighet på grund av i tjänsten ådragen yrkessjukdom, varom förmåles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Vidare har en ändring vidtagits i sakkunnigförslaget för att tydliggöra, att tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd utöver 120 dagar är att anse

såsom tjänstledighet för enskild angelägenhet. Därjämte ha ett par jämkningar av redaktionell art vidtagits.

17 §.

I departementsförslaget har paragrafen, mot vilken skolöverstyrelsen framställt vissa erinringar, avfattats i enlighet med de sakkunnigas förslag.

18 §.

I departementsförslaget har förevarande paragraf, som föranlett påpekanden i vissa hänseenden från statskontoret, allmänna lönenämnden och skolöverstyrelsen, utformats på sätt de sakkunniga förordat.

19 §.

I anslutning till den ändring, som vidtagits i 10 § 1 mom. har en hänvisning till nämnda författningsrum intagits i 19 §.

28—35 §§.

Beträffande dessa paragrafer må hänvisas till vad i det föregående anförts angående sjukvårdsförmåner åt folkskolans lärare. I anledning av påpekanden av riksförsäkringsanstalten ha vissa redaktionella jämkningar vidtagits i de sakkunnigas förslag till författningstext.

38 §.

1941 års lärarlönesakkunniga skola under det fortsatta utredningsarbetet upptaga till behandling frågan om en revision av den för folk- och småskollärarna gällande boställsordningen. Kommer en sådan revision till stånd, torde därav föranledas ändringar i förevarande tjänstebostadsbestämmelser, vilka alltså få anses ha provisorisk karaktär. En ändring av sistnämnda bestämmelser torde göra det nödvändigt att verkställa en allmän översyn över gällande regler för fördelningen mellan staten och kommunerna av kostnaderna för folkskoleväsendet.

Ett genomförande av de förslag till höjningar av hyresavdragen, som socialstyrelsen och statskontoret framlagt, skulle visserligen medföra en betydande minskning av statens årskostnader för folk- och småskollärarnas avlöning. För det allmänna blir dock besparingen väsentligt mindre, eftersom en betydande del av det av staten besparade beloppet skulle, med hänsyn till gällande statsbidragsbestämmelser, motsvaras av lika stor ökning av kommunernas utgifter.

Under angivna förhållanden och då den nu ifrågavarande ökningen av bränslekostnaderna är väsentligt mindre än den ökning, som i följd föranledde en icke obetydlig höjning av hyresavdragen, samt ändring av dessa avdrag endast bör ske vid mera avsevärda förändringar, ha tillräckliga skäl icke ansetts föreligga att för närvarande vidtaga jämkningar vare sig av hyres-

avdragens nuvarande belopp eller av för hyresavdragen i övrigt gällande föreskrifter.

Departementsförslaget överensstämmer därför beträffande ifrågavarande paragraf med de sakkunnigas förslag.

40 §.

De sakkunnigas förslag till bestämmelser under ifrågavarande paragraf har omarbetats i förtydligande syfte.

41 §.

Liksom i 15 § har här intagits en föreskrift, enligt vilken Kungl. Maj:t äger bemyndiga skolöverstyrelsen att besluta om avvikelse från reglementets avdragsregler.

I paragrafen har därjämte på förslag av riksförsäkringsanstalten föreskrivits, att vid tjänstledighet på grund av i tjänsten ådragen yrkessjukdom, varom förmåles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar, skall utgå oavkortad lön under högst ett år samt därefter lön med A-avdrag, så framt ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att avdrag icke skall äga rum.

Dessutom har ändring vidtagits i förhållande till sakkunnigförslaget i syfte att tydliggöra, att tjänstledighet utöver 30 dagar för svag hälsas vårdande och utöver 120 dagar för havandeskap eller barnsbörd är att anse som tjänstledighet för enskild angelägenhet. Därjämte ha ett par jämkningar av redaktionell art vidtagits.

Enligt förevarande paragraf äger lärare vid tjänstledighet för studier eller arbete, som skolöverstyrelsen prövar vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom folkskoleväsendet, åtnjuta lön med B-avdrag under sammanlagt högst 120 dagar av den tid läraren innehar extra ordinarie anställning. Chefen för ecklesiastikdepartementet förordar i annat sammanhang, att extra ordinarie lärare, som genomgår utbildningskurs för hjälpklasslärare, må åtnjuta lön med B-avdrag för hela den tid, högst 18 veckor, under vilken kursen pågår. På grund härav bör Kungl. Maj:t inhämta riksdagens bemyndigande att i förekommande fall besluta att sådan avlöning må utgå även för tid överstigande 120 dagar.

44 §.

Statskontoret har ifrågasatt, att löneplanen borde kompletteras med 9 löneklassen, eftersom extra lärare vid mindre folkskola och extra biträdande lärare skulle kunna komma i åtnjutande av lön enligt denna löneklass. Då behov icke synes föreligga av en sådan utbyggnad av löneplanen är departementsförslaget på denna punkt utformat i enlighet med de sakkunnigas förslag.

45 §.

De sakkunnigas förslag till bestämmelser under ifrågavarande paragraf har omarbetats i förtydligande syfte.

46 och 47 §§.

På förslag av riksförsäkringsanstalten har i 46 § intagits bestämmelser om lärares avlöningsförmåner vid tjänstledighet på grund av i tjänsten ådragen yrkessjukdom, varom förmäles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Från 47 § har till 46 § överflyttats bestämmelsen, att föreskrifterna i 15 § angående tjänstledighetsavdrag skola äga motsvarande tillämpning å extra lärare.

48 §.

I enlighet med de sakkunnigas förslag torde avlöningsförmåner å timlärare få fastställas av Kungl. Maj:t. Arvodet bör därvid såsom de sakkunniga förordat åter göras enhetligt. Från remissmyndigheternas sida har någon erinran häremot icke framställts.

49 §.

Beträffande denna paragraf må hänvisas till vad i det föregående anförts angående avlöning till pensionerad lärare vid tjänstgöring som vikarie.

50 §.

Då någon anledning icke föreligger att i fråga om folkskoleväsendet förordna om olika sammansättning av lönenämnden för skilda förvaltningsområden, har den i sakkunnigförslaget härom införda föreskriften uteslutits i departementsförslaget.

51 §.

I anledning av ett uttalande av riksdagen den 6 juni 1941 (skrivelse nr 282) i samband med riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att utfärda provisoriska avlöningsbestämmelser för lärare vid folk- och småskolor m. fl. under budgetåret 1941/42 ha de sakkunniga upptagit såsom förutsättning för reglementets tillämpning å lärare, vilken omedelbart före reglementets ikraftträdande innehar i reglementet avsedd ordinarie tjänst, att läraren övergått till dessa provisoriska avlöningsbestämmelser. Föreskrift härom har intagits även i departementsförslaget. Emellertid kunna fall förekomma, där tillräckliga skäl icke kunna anses föreligga att förvägra lärare rätt att övergå till det nya avlöningsreglementet, ehuru han icke underkastat sig de provisoriska bestämmelserna. Kungl. Maj:t torde böra erhålla bemyndigande, att i sådana fall efter prövning av föreliggande omständigheter dispensera från den nu berörda föreskriften.

Då ordinarie lärare bör vara skyldig underkasta sig ändrade bestämmelser jämväl i de hänseenden, som avses i 2 § 2 mom., har förevarande paragraf kompletterats med föreskrift härom.

De sakkunniga ha framhållit, att bestämmelser om avlöningsförmåner till dem, som icke vilja övergå å det nya reglementet, böra utfärdas av Kungl. Maj:t i samband med fastställande av den tidpunkt, före vilken anmälan till

vederbörande skolstyrelse bör ske. Sådan lärare borde enligt de sakkunnigas mening icke kunna påräkna avlöning enligt nu gällande provisoriska bestämmelser utan efter de bestämmelser, som gällde före den 1 juli 1939. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens bemyndigande att besluta om avlöningsförmånerna till sådan lärare, som icke önskar övergå på det nya reglementet. Utöver vad de sakkunniga anfört må framhållas, att sådan lärare bör tillerkännas dyrtidstillägg men ej äga rätt till provisoriskt dyrtidstillägg eller provisorisk avlöningsförstärkning.

Övergångsbestämmelser.

I punkt 10 av sakkunnigförslaget ha intagits bestämmelser om lärares rätt att övergångsvis åtnjuta barntillägg. Bestämmelserna överensstämma med vad nu gäller. Då Kungl. Maj:t torde böra äga rätt att i särskilda fall meddela avvikande föreskrifter, har bestämmelse härom intagits i departementsförslaget. Därjämte har en jämkning av väsentligen redaktionell natur vidtagits i författningstexten.

Beträffande de förslag till övriga övergångsbestämmelser, som av de sakkunniga förordats och vilka jämväl intagits i departementsförslaget, må hänvisas till författningstexten. Skulle någon ytterligare övergångsbestämmelse visa sig erforderlig, torde Kungl. Maj:t böra äga besluta härom. Härtill bör riksdagens bemyndigande inhämtas.

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens särskilda beslut meddelat vissa föreskrifter angående folk- och småskollärares avlöningsförmåner under militär tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering, under tjänstledighet för deltagande i hemvärnsövningar och hemvärnskurser m. m., angående sådan lärares rätt att för löneklassuppflyttning taga i beräkning tid för sådan militär tjänstgöring, som nyss nämnts, samt tjänstgöringsskyldighet i skolor med växlande lästid m. m. De ändringar, som i dessa och liknande föreskrifter böra vidtagas i anledning av det nya avlöningsreglementet, torde Kungl. Maj:t äga vidtaga. Likaså torde Kungl. Maj:t få meddela de ändringar i gällande statsbidragsbestämmelser, som påkallas av löneregleringen. För genomförandet av sistnämnda ändringar bör riksdagens bemyndigande inhämtas.

Specialmotivering till avlöningsreglementet för nomadlärare.

För nomadlärare gäller stadgan angående nomadundervisningen den 17 juni 1938 (nr 479) ändrad den 10 januari 1941 (nr 9). Deras avlöningsförhållanden regleras genom avlöningsreglementet för nomadlärare den 17 juni 1938 (nr 419), ändrat den 21 juni 1940 (nr 609). Från och med budgetåret 1939/40 ha dessutom särskilda provisoriska avlöningsbestämmelser gällt, de senaste avseende budgetåret 1941/42 utfärdade den 13 juni 1941 (nr 449). Enligt dessa åtnjuta nomadlärarna numera liksom lärarna inom folkskoleväsendet lön efter den i civila avlöningsreglementet upptagna löneplanen A.

De ändrade avlöningsbestämmelser, som föreslagits för lärare inom folkskoleväsendet, böra enligt *de sakkunnigas* mening i tillämpliga delar även gälla för nomadlärare, i den mån icke på grund av särskilda föreskrifter avvikelser redan nu föreligga från folkskoleväsendets avlöningsregler. I enlighet härmed har i förslaget till avlöningsreglemente för nomadlärare såsom 1 § intagits en generell bestämmelse, att folkskolans avlöningsreglemente i tillämpliga delar skall gälla för nomadlärare. De följande paragraferna innehålla därefter bestämmelser angående avvikelser från eller kompletteringar till folkskolans avlöningsreglemente. De överensstämma i allt väsentligt i sak med nu gällande föreskrifter för nomadlärare.

Beträffande föreskrifterna om sjukvårdsförmåner i folkskolans avlöningsreglemente 28—35 §§ ha de sakkunniga ansett lämpligt låta nomadlärare följa samma regler som folkskolans lärare i stället för motsvarande regler i civila avlöningsreglementet.

Departementschefen har anfört:

Mot de sakkunnigas förslag till avlöningsreglemente för nomadlärare har någon erinran icke framställts från remissmyndigheternas sida. Jag förordar, att förslaget underställes riksdagen för godkännande.

Kostnadsberäkningar.

Det av de sakkunniga framlagda förslaget till lönereglering för folk- och småskollärare medför i vissa avseenden utgiftsökningar för statsverket; i andra avseenden verkar det sänkande på statens utgifter för folkskoleväsendet.

Sammanfattningsvis ha de sakkunniga rörande de ekonomiska konsekvenserna av det framlagda förslaget uttalat, att det icke torde innebära någon ökning av statens årliga utgifter på hithörande område. Trots detta syntes förslaget — främst genom avskaffande av lönegrad 15 för ordinarie lärare, beredande av ersättning för sjukvårdskostnader samt införande av extra ordinarie anställning för det stora flertalet yngre lärare — för lärarkåren i stort medföra en förbättring i nu gällande villkor.

Utskottet.

Enligt Kungl. Maj:ts förevarande förslag skall definitiv lönereglering från och med den 1 juli 1942 genomföras för lärare vid folk- och småskolor och vissa med dem i avlöningshänseende likställda befattningshavare ävensom för nomadlärare, varvid de föreslagna lönebestämmelserna ansluta sig till de principer, som numera sedan den 1 juli 1939 gälla för tjänstemän (lärare) vid till den civila statsförvaltningen hörande verk och myndigheter. Förslaget utgår från att liksom hittills särskilda avlöningsreglementen skola utfärdas för folk- och småskollärarna samt för nomadlärarna. I motsats till vad fallet varit vid tillkomsten av för närvarande gällande avlöningsreglementen för nämnda lärare, vilka utfärdats av Kungl. Maj:t med stöd av riksda-

gens bemyndigande, ha emellertid i Kungl. Maj:ts nu föreliggande proposition de nya avlöningsreglementena i sin helhet underställts riksdagen för godkännande. Utskottet — som uppmärksammat att riksdagens godkännande sålunda ifrågasatts jämväl beträffande de närmare detaljerna i de icke-ordinarie lärarnas avlöningsbestämmelser, något som icke varit fallet vid fastställandet av motsvarande bestämmelser för den civila statsförvaltningens vidkommande — har med hänsyn bland annat till gällande förhållanden beträffande statsbidrag funnit sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag i nu nämnt hänseende.

Beträffande *lönegradsplacering av ordinarie lärare* föreslås i propositionen, att, så vitt angår folkskollärare, en placering i den nuvarande 15 lönegraden icke längre skulle förekomma utan att lönen för sådana lärare skulle utgå efter 16 eller 17 lönegraden, beroende på om den årliga lästiden framdeles utgör $36\frac{4}{7}$ eller 39 veckor. Grunden för detta förslag är att det tillika förordas, att i enlighet med det principbeslut, som fattades vid 1939 års lagtima riksdag men ännu icke verkställt, en lästid av allenast $34\frac{4}{7}$ veckor från och med nästa budgetår icke längre skall vara tillåten vid folkskolan. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad sålunda föreslagits. Vad vidare beträffar småskollärarnas löneställning — vilken vid 1937 års riksdag bestämdes så, att dessa lärare skulle från och med den 1 juli 1942 placeras i 9 lönegraden, oavsett den årliga lästidens längd — innebär Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke någon förändring i vad sålunda tidigare bestämts. I propositionen återgives emellertid ett uttalande av 1941 års lärarlönesakkunniga, vilka framhållit, att — framför allt med hänsyn till relationen mellan kvinnliga folk- och småskollärares löner — skäl kunde anföras för vidtagande av åtgärder i syfte att giva småskollärare en något förmånligare lönegradsplacering. Utskottet har icke funnit anledning ifrågasätta avsteg från Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag angående oförändrad lönegradsplacering för småskollärare. Frågan om den riktiga inbördes avvägningen av småskollärarnas löner i jämförelse med folkskollärarnas torde icke kunna på ett definitivt sätt upptagas till omprövning förrän det slutliga resultatet av 1940 års skolutrednings pågående arbete föreligger och ställning tagits till spörsmålet om småskolans och folkskolans inbördes förhållande i organisatoriskt hänseende.

Det i propositionen framlagda förslaget angående *folk- och småskollärares tjänstgöringsskyldighet* innebär, att folkskollärare, lärare vid mindre folkskola, biträdande lärare vid folkskola samt småskollärare med tjänstgöring vid skola med kortare årlig lästid än 39 veckor normalt skola undervisa 30 veckotimmar och övriga småskollärare 28 veckotimmar. Därjämte skall enligt förslaget småskollärare, som är skyldig att undervisa allenast 28 veckotimmar och som tjänstgör i avdelning, till vilken även hänvisats någon eller några av folkskolestadiets klasser, vara skyldig att mot åtnjutande av särskild timlärarersättning meddela undervisning under ytterligare 2 veckotimmar; sistnämnda förslag har motiverats av önskvärldheten att kunna tillerkänna dessa lärare viss extra ersättning för deras i jämförelse med andra

småskollärare besvärligare undervisning och längre veckotjänstgöring. Vad i nu nämnda hänseenden föreslagits har icke givit utskottet anledning till erinran.

Även förslaget om bibehållande tills vidare av för närvarande gällande undantagsstadgande angående *förbud för kvinnlig lärare att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad*, vilket förslag bland annat motiverats med hänsynen till rådande statsfinansiella läge, har utskottet ansett sig kunna godtaga. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang understryka det i propositionen återgivna uttalandet av 1941 års lärarlönesakkunniga, att ur principiell synpunkt bärande skäl numera icke kunna anföras för att bibehålla undantagsbestämmelser i ifrågavarande hänseende för de kvinnliga lärarna inom det statsunderstödda kommunala skolväsendet.

Vad i propositionen anförts angående ändrad avfattning av föreskrift angående *lönertillägg till lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola*, angående *grunder för tillgodoräkning av föregående tjänstetid samt sneddn*ing ävensom angående *sjukvårdsförmåner* samt *avlön*ing till pensionerad lärare vid tjänstgöring som vikarie har icke givit utskottet anledning till erinran.

Beträffande *icke-ordinarie lärares anställnings- och avlöningsförhållanden* innebär Kungl. Maj:ts förslag flera betydelsefulla förändringar i jämförelse med för närvarande gällande bestämmelser. De måhända viktigaste nyheterna äro, att vikarier, vilkas tjänstgöring avser minst en termin och vilka tidigare fullgjort tjänstgöring av viss omfattning inom folkskoleväsendet, föreslås skola erhålla extra ordinarie anställning med bland annat pensionsrätt jämte vissa andra förmåner, samt att alla extra ordinarie lärare skulle erhålla lön för kalenderår i stället för såsom för närvarande efter läsår. Mot detta förslag har skolöverstyrelsen framställt ingående invändningar och för sin del förordat, att lärarna skola vara anställda såsom extra lärare med för sådan lärare gällande lägre löneklassplacering, intill dess de förvärvat tre tjänstår; därefter skulle de, i den mån de ej blivit ordinarie lärare, erhålla extra ordinarie anställning även vid korttidsvikariat. Vidare borde enligt överstyrelsens mening lönen till samtliga icke-ordinarie lärare liksom för närvarande utgå efter lästid, eller efter verklig tjänstgöringstid, vare sig anställningen omfattat hel termin eller endast del därav.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, som uppgjorts i anslutning till 1941 års lärarlönesakkunnigas betänkande, innefattar enligt utskottets mening en lämplig lösning av frågan om den utsträckning, i vilken icke-ordinarie lärare inom folkskoleväsendet skäligen böra beredas extra ordinarie anställning med därav följande förmåner. Att, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, utsträcka rätten att erhålla extra ordinarie anställning med pensionsrätt m. fl. förmåner till varje lärare, som efter viss kvalifikationstid erhåller icke-ordinarie anställning av hur kortvarigt slag som helst, kan utskottet i likhet med departementschefen icke tillstyrka. Utskottet vill särskilt framhålla, att den i propositionen förordade rätten för lärare att vid beräkning av sådan helterminsanställning, som erfordras för att erhålla extra ordinarie anställ-

ning, i vissa fall sammanlägga delar av termin endast synes vara att betrakta som en detalj i förslaget, vilken, såsom departementschefen framhållit, kan borttagas, därest den vid bestämmelsernas tillämpning i praktiken skulle visa sig medföra mera betydande olägenheter. Då Kungl. Maj:ts förslag ej heller i övriga här ifrågavarande delar givit utskottet anledning till erinran, får utskottet tillstyrka detsamma.

Vad därefter angår förslagen till *folkskolans avlöningsreglemente* samt till *avlöningsreglemente för nomadlärare* med därtill hörande övergångsbestämmelser har utskottet allenast i nedan angivna hänseenden funnit anledning till särskilt uttalande.

I den i 6 § folkskolans avlöningsreglemente intagna *tjänsteförteckningen* bör enligt utskottets mening bokstavs-beteckningen framför lönegradssiffran för ordinarie lärare ändras från Lo till LO, varigenom bättre överensstämmelse med nomenklaturen för extra ordinarie lärare ernås. Motsvarande ändring bör vidtagas i 13 § 1 mom.

14 § folkskolans avlöningsreglemente innehåller en bestämmelse av innebörd, att om lärare tvångsförflyttas till tjänst inom lägre lönegrad skall i fråga om hans löneklassplacering så anses, som om han fortfarande tillhörde den högre lönegraden. I specialmotiveringen till paragrafen anföres, att det icke ansetts påkallat att föreskriva generell rätt för lärare, som frivilligt förflyttats, att bibehållas vid sin förutvarande rätt till löneklassplacering, men att Kungl. Maj:t borde i vissa fall, där billighetsskäl föreligga, äga möjlighet att föreskriva, att bestämmelserna i 14 § skola lända till efterrättelse jämväl vid sistnämnda slag av förflyttning. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot att Kungl. Maj:t bemyndigas lämna medgivande av nyss angiven innebörd men vill tillika understryka, att sådant medgivande — vilket enligt vad som av propositionen framgår skulle kunna ifrågakomma vid förflyttning av lärare, som innehar övertalig lärartjänst — enligt utskottets mening bör lämnas endast i undantagsfall och företrädesvis då hänsynen till undervisningsväsendets intressen kan åberopas såsom särskilt motiv till förflyttningen.

I 28 § 2 mom. folkskolans avlöningsreglemente meddelas föreskrifter rörande bestämmande av ersättning av statsmedel för kostnad för läkarvård och läkemedel m. m. I sådant hänseende stadgas bland annat, att från det belopp, varmed ersättning av statsmedel enligt bestämmelserna i reglementet skall utgå, avdrag skall ske med ett belopp av 100 kronor för redovisningsår, som skall åvila läraren. Med den avfattning nämnda stadgande erhållit synes följden bliva, att läraren även vid fall av olycksfall i tjänsten skulle komma att själv få svara för en kostnad av 100 kronor för redovisningsår. Då anledning icke synes föreligga att i ifrågavarande hänseende ställa de kommunanställda lärarna i sämre ställning än statens befattningshavare, vilka vid olycksfall i tjänsten utan någon inskränkning erhålla läkarvård och läkemedel m. m. på statens bekostnad, bör enligt utskottets mening sådan ändring vidtagas i 28 § 2 mom. andra stycket, att efter orden »skall dock» inskjutes, »där ej fråga är om olycksfall i tjänsten».

I *övergångsbestämmelserna* till folkskolans avlöningsreglemente finnes under punkt 2 intaget ett stadgande, enligt vilket icke-ordinarie lärare, som under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 eller del därav varit inplacerad i löneklass, skall vid reglementets ikraftträdande *löneklassplaceras* på visst, särskilt angivet sätt. Vidare skall enligt punkt 6 av nämnda *övergångsbestämmelser* kvinnlig folkskollärare under tiden 1 juli 1942—30 juni 1943 *åtnjuta lön* enligt en löneklass, som är närmast lägre än den, i vilken hon enligt avlöningsreglementet och *övergångsbestämmelserna* skall vara placerad. Enligt vad utskottet erfarit, synes det icke uteslutet att vid *övergångsbestämmelsernas* praktiska tillämpning tvekan i vissa fall kan komma att uppstå beträffande kvinnlig lärares löneställning med hänsyn till det förhållandet, att sådana lärare *övergångsvis* icke äga *åtnjuta lön* enligt den löneklass, i vilken de formellt böra vara placerade. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t, där est så befinnes påkallat, utfärda förtydligande föreskrifter i syfte att kvinnlig lärare, ordinarie eller icke-ordinarie, icke vid *övergången* måtte vidkännas försämring i sin löneställning.

Slutligen får utskottet anföras, att utskottet icke funnit anledning till erinran mot departementschefens förslag, att Kungl. Maj:t skulle bemyndigas meddela de ändringar i gällande *statsbidragsbestämmelser*, som påkallas av den nu ifrågavarande löneregleringen.

Under återopande av vad i det föregående anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

1. godkänna Kungl. Maj:ts, vid detta utlåtande såsom bilaga 1 a och b fogade förslag till folkskolans avlöningsreglemente och avlöningsreglemente för nomadlärare, dock i vad avser 6 § (tjänsteförteckning), 13 § 1 mom. samt 28 § 2 mom. förstnämnda reglemente med de jämkningar utskottet i det föregående förordat;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 24 april 1942 angivits samt under iakttagande av vad utskottet i det föregående anför, meddela bestämmelser

a) om avlöningsförmåner åt lärare vid sjukvårdsanstalter och barnhem samt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor,

b) om avlöning åt lärare, som vunnit frivillig förflyttning från ett skoldistrikt till ett annat,

c) om avlöning åt extra ordinarie lärare, som genomgår utbildningskurs för hjälpklasslärare,

d) om avlöning åt lärare, som anmält att han icke vill underkasta sig folkskolans avlöningsreglementes villkor och bestämmelser:

3. bemyndiga Kungl. Maj:t

a) att förordna om tillämpning av folkskolans avlönings-

reglemente å lärare, vilken icke övergått till de provisoriska avlöningsbestämmelserna under budgetåret 1941/42 för lärare vid folk- och småskolor m. fl.,

b) att utfärda de övergångsbestämmelser för här ifrågavarande befattningshavare, vilka kunna visa sig erforderliga utöver de övergångsstadganden, som innefattas i folkskolans avlöningsreglemente,

c) att vidtaga de ändringar i gällande statsbidragsbestämmelser, som föranledas av föreskrifterna i folkskolans avlöningsreglemente eller av vad eljest i det föregående förordats.

Stockholm den 16 juni 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Torsten Ström, Lindström, Sven Larsson, Heiding, Carlström, Karl Andersson, Ekströmer, Persson* i Skabersjö och *Emil Petersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Persson* i Falla, *Isacsson, Hansson* i Rubbestad, *Holmdahl, Andersson* i Malmö, *Andersson* i Södergård, *Aqvist, Lindholm* och fru *Alvén*.

Reservationer:

1:o) av herrar *Oscar Olsson, Pauli, Torsten Ström, Sven Larsson, Carlström, Karl Andersson, Ekströmer, Persson* i Falla och *Holmdahl*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Enligt Kungl. Maj:ts — — — endast del därav.

Utskottet har funnit sig icke kunna till alla delar ansluta sig till Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag.

Hittills ha såväl extra ordinarie som vikarierande lärare vid folk- och småskolor anställts för viss tid och lönen har utgått efter lästid, d. v. s. årslönen har fördelats på läsårets dagar och utanordnats för det antal dagar, lärarens

anställning under pågående termin omfattat (läsårslön). Det i förevarande proposition föreslagna folkskolans avlöningsreglemente innehåller emellertid bland annat den nyheten, att lönen åt extra ordinarie lärare skall för varje kalendermånad utgå med $\frac{1}{12}$ av årslönen (kalenderårslön), samt att vikarierande lärare skola erhålla extra ordinarie anställning, då anställningen omfattar sammanlagt en hel termin inom samma skoldistrikt. Därvid bortses från terminens längd och från avbrott i anställningen om sammanlagt högst fem dagar. Uppstå sex eller flera dagars avbrott i anställningen under terminen, skall läraren anställas såsom extra lärare. Som extra anställas enligt förslaget också alla lärare, till dess de tjänstgjort minst 256 dagar och minst två år förflutit, efter det de avlagt lärarexamen. För extra lärare skall lönen beräknas efter lästid och utgå för det antal dagar, lärarens anställning omfattat under pågående termin. Extra lärare placeras en eller två löneklasser lägre än extra ordinarie, dock att icke-ordinarie lärare, som någon gång under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 blivit placerade i löneklass, enligt övergångsbestämmelserna icke skola såsom extra nedflyttas till lägre löneklass.

Kalenderårslön lämpar sig givetvis väl för ordinarie och andra befattningshavare med obruten anställning år efter år men kan icke med fördel tillämpas beträffande folkskolans vikarierande lärare på grund av deras till tidsomfattningen synnerligen växlande anställningsförhållanden. Av detaljerade undersökningar som verkställt rörande förhållandena inom ett par inspektionsområden framgår, att flertalet vikarier, som en viss termin haft obruten anställning och därför enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle ha kunnat erhålla extra ordinarie anställning, den följande terminen skulle ha utsatts för sådant avbrott i anställningen, att de skulle nödgas nedgå till anställning som extra lärare. I några fall har tjänstgöringen omfattat alla läsdagar under terminen men anställningen brutits mer än fem sön- och lovdagar. Utebliven anställning under pingstlovet och därtill ett par söndagar eller under påsklovet diskvalificera enligt förslaget vikarien som extra ordinarie för den terminen.

Av 1941 års lärarlönesakkunnigas utredning framgår, att läsåret 1940/41 859 vikarier voro anställda utan avbrott hela läsåret och 839 under en av läsårets båda terminer. Antager man, att förhållandena bliva likartade en följd av år, kan man av dessa siffror, jämförda med den här ovan omnämnda undersökningen, draga den slutsatsen, att för varje läsår omkring 800 extra ordinarie lärare (vikarier) skulle komma att uthytas mot ungefär lika många extra, som i stället förordnas till extra ordinarie. För samtliga lärare, vilkas anställning ändras från extra ordinarie till extra eller tvärtom, måste lönen ändras från kalenderårslön till låsårslön eller tvärtom, oftast med flyttning till högre eller lägre löneklass, stundom under pågående lästermin och mitt i en månad. I sådant fall kan det inträffa, att läraren redan uppburit ett icke obetydligt större lönebelopp än det, han vid tillämpning av den beräkningsgrund, enligt vilken omräkningen sker, dittills haft rätt till. Han nödgas då antingen återbetala uppburen lön eller också vidkännas motsvarande avdrag vid kommande löneutbetalning.

Lästerminernas längd vid här ifrågavarande skolor växlar mellan $3\frac{1}{2}$ och

5 månader. Då extra ordinarie lärares lön för en termin föreslås utgå för sex kalendermånader oavsett terminens längd, skulle en del lärare få tjänstgöra fem månader för den lön andra lärare i samma löneställning erhålla för 3½ månaders tjänstgöring, och denna orättvisa utjämnas icke såsom för ordinarie lärare, enär en vikarie endast mera sällan får obruten anställning termin efter termin.

Det ligger i sakens natur, att vikariat endast undantagsvis kunna kungöras till ansökan lediga, varav följer, att vikariatet i allmänhet icke kunna besättas med hänsyn tagen till lärarnas vare sig examensmeriter eller förvärvade tjänstår. Ofta vet man icke heller vid terminens början, om en då behöfvig vikarie kan få sin anställning utsträckt till att omfatta hela terminen och därmed erhålla anställning såsom extra ordinarie lärare. Lärarnas befordran från extra till extra ordinarie skulle därför, då fråga är om vikarierande lärare, i stort sett bliva beroende av rena tillfälligheter, på vilka varken läraren eller skolstyrelsen skulle kunna öva något egentligt inflytande. Att en sådan ordning komme att medföra orättvisor och framkalla missnöje synes uppenbart. Lärarnas befordran bör ske efter objektiva grunder och i så nära anslutning som möjligt till vad som gäller för icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen. Beträffande de sistnämnda ha lärarlönesakkunniga framhållit, att de befordras till extra ordinarie efter en tids anställning som extra och att de kvarstå såsom extra ordinarie, tills de erhålla ordinarie anställning.

De vikarierande lärarna inom folkskoleväsendet kunna icke såsom de extra ordinarie statliga tjänstemännen påräkna oavbruten anställning år efter år. Men i ett annat mycket betydelsefullt avseende kan större likställighet åstadkommas än som framgår av det föreliggande förslaget till folkskolans avlöningsreglemente. Vid civila statsförvaltningen anställda extra ordinarie befattningshavare riskera icke att tid efter annan bli nedflyttade till anställning som extra med frånträdande av pensionsrätt och rätt till viss lön under sjukdom. Vad detta betyder särskilt för familjeförsörjare ligger i öppen dag. Denna värdefulla förmån kan utan svårighet beredas även de extra ordinarie lärarna. Befordringsgången kan också i det närmaste bringas till överensstämmelse med inom statsförvaltningen tillämpad praxis, om den förvärvade tjänstetiden, icke den blivande anställningens längd, blir avgörande för befordran från extra till extra ordinarie. Därmed vinnes också en objektiv grund för sådan befordran, och lärarna behöva icke 10—15 år efter avlagd examen tidvis se sig nedflyttade till anställning såsom extra lärare.

Vid bestämmandet av den tidpunkt, efter vilken all den icke-ordinarie anställning, som lärare erhåller, bör gälla som extra ordinarie anställning, bör enligt utskottets mening tillses, att icke de lärare (kvinnliga och vissa manliga), som icke fullgöra värnplikt, vinna ett oberättigat försteg i befordringshänseende. Det synes därför lämpligen böra bestämmas, att lärare skall anställas såsom extra ordinarie lärare, sedan han tjänstgjort minst 256 dagar, dock icke innan tre år förflutit efter det han avlagt examen, som medför behörighet till tjänsten.

Förutsättningen för ett genomförande av det här framförda förslaget är emellertid, att lönen till samtliga icke-ordinarie lärare alltså får utgå efter lästid, alltså efter den verkliga tjänstgöringstiden, vare sig anställningen omfattar hel termin eller del därav. Detta i praktiken så smidigt fungerande beräkningssätt, som tillämpats i mer än 20 år och därför är väl inarbetat, bör icke utbytas mot ett system, om vilket man vet, att det vid tillämpningen måste medföra så stora svårigheter, att det är ovisst om det är möjligt att genomföra, och vilket dessutom visar sig oförenligt med en rationell, på objektiva grunder vilande befordringsordning enligt det här framlagda förslaget.

Lärarlönesakkunniga påvisa, att den av dem föreslagna ökningen av antalet extra ordinarie lärare med motsvarande minskning av antalet extra i verkligheten medför en minskning av statens utgifter på omkring 120,000 kronor. Den ytterligare överflyttning av extra lärare till extra ordinarie, som här föreslås, kan således beräknas kunna ske utan kostnad för staten. Under sådana förhållanden synes man icke böra fästa något större avseende vid att några lärare med jämförelsevis korta tjänstgöringsperioder erhålla pensionsrätt. De bliva även skyldiga att vidkännas pensionsavdrag, och skulle de vid uppnåendet av pensionsåldern vara berättigade till pension, beräknas denna efter den verkliga tjänstetid, för vilken avgifter erlagts.

Under återopande av det anförda föreslår utskottet sådan ändring av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag till folkskolans avlöningsreglemente, att *dels* icke-ordinarie lärare vid folkskoleväsendet skall anställas såsom extra ordinarie, därest — vid sidan av det i propositionen föreslagna villkoret om 256 dagars fullgjord tjänstgöring — minst tre år förflutit efter det läraren avlagt examen, som medför behörighet till tjänsten, *dels ock* lön till extra ordinarie lärare skall utgå efter lästid, med visst belopp för varje dag tjänstgöring fullgjorts. Härav följer, att föreskriften i § 24 mom. 1 folkskolestadgan, att extra ordinarie lärare anställas på viss tid, ej överstigande ett läsår, bör lämnas orubbad. Dessutom bör bestämmelse utfärdas angående begravningshjälp för extra ordinarie lärare, som avlider under ferietid, i enlighet med nu i sådant hänseende gällande stadgande (kungörelsen 1937: 961).

Vad i propositionen i övrigt anförts beträffande nu icke särskilt omnämnda spörsmål i fråga om de icke-ordinarie lärarna har icke givit utskottet anledning till erinran.

Vad därefter angår förslagen till *folkskolans avlöningsreglemente* samt till *avlöningsreglemente för nomadlärare* med därtill hörande övergångsbestämmelser har utskottet allenast i nedan angivna hänseenden funnit anledning till särskilt uttalande.

1 § 2 mom. folkskolans avlöningsreglemente har, i anslutning till vad utskottet tidigare i detta utlåtande anført beträffande de icke-ordinarie lärarnas avlöningsförhållanden, i erforderlig utsträckning omarbetats. Såsom en konsekvens av utskottets ställningstagande i nämnda fråga ha i övrigt de framlagda förslagen till folkskolans avlöningsreglemente samt avlöningsreglemente för nomadlärare gjorts till föremål för översyn, varvid följande paragrafer m. m. i större eller mindre utsträckning erhållit ändrad avfattning,

nämligen: i folkskolans avlöningsreglemente 5 § 4 mom., rubriken till 2 kap., 6 §, 8 § 1 mom., 13 § 1 mom. samt 3 mom. andra stycket a), 40—43 §§, 45 § 2 mom. andra stycket a) samt övergångsbestämmelserna punkt 2, 3 och 7; ävensom i avlöningsreglementet för nomadlärare 7 § samt 10 § andra stycket. Vad särskilt beträffar lönegradsplaceringen av extra ordinarie lärare får utskottet framhålla, att vid bifall till utskottets här framställda förslag uppdelning beträffande folkskollärare i lönegraderna L Eo 14 och L Eo 15 icke blir påkallad, enär erforderlig differentiering åstadkommes genom att lönen kommer att utgå efter lästid och sålunda med lägre belopp för år för lärare med kortare lästid än 39 veckor. I utskottets förslag ha samtliga extra ordinarie folkskollärare hänförs till lönegraden L Eo 15. Utskottet vill påpeka, att ett bifall till utskottets här berörda förslag medför vissa ändringar jämväl i de i Kungl. Maj:ts proposition nr 325 framlagda förslagen till folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen.

I den i 6 § folkskolans avlöningsreglemente intagna *tjänsteförteckningen* bör enligt utskottets mening bokstavsbeteckningen framför lönegradssiffran för ordinarie lärare ändras från Lo till LO, varigenom bättre överensstämmelse med nomenklaturen för extra ordinarie lärare ernås. Motsvarande ändring bör vidtagas i 13 § 1 mom.

14 § folkskolans — — — nu ifrågavarande löne regleringen.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

1. godkänna vid detta utlåtande såsom bilaga 2 a och b fogade förslag till folkskolans avlöningsreglemente och till avlöningsreglemente för nomadlärare;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t — — — det föregående förordats. »;

2:o) av herr *Oscar Olsson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka sådan ändring av 5 § 1 mom. folkskolans avlöningsreglemente, att undervisningskyldigheten för småskollärare med tjänstgöring vid skola med kortare årlig lästid än 39 veckor bestämmes till 28 veckotimmar.

Kungl. Maj:ts
F ö r s l a g
till
folkskolans avlöningsreglemente.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

*Reglementets
tillämpnings-
område.*

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning å folkskollärare, småskollärare, biträdande lärare samt lärare vid mindre folkskolor, anställda enligt folkskolestadgans och detta reglementes bestämmelser såsom

ordinarie lärare,

extra ordinarie lärare eller

extra lärare, ävensom å

timlärare, särskilt anställd för undervisning i annat läroämne än slöjd och hushållsgöromål, till vilkens avlöning statsbidrag kan utgå, samt å pensionerade lärare i fall, som avses i 49 §.

2 mom. Anställes lärare för tjänstgöring i den omfattning, som i 5 § föreskrives, skall han — där fråga ej är om ordinarie anställning eller om förordnande enligt 17 § — erhålla extra ordinarie anställning, därest han uppfyller gällande föreskrifter för sådan anställning samt därjämte följande förhållanden föreligga, nämligen:

a) minst två år skola hava förflutit efter det läraren avlagt examen, som medför behörighet för tjänsten,

b) läraren skall efter nämnda examen hava tjänstgjort minst 256 dagar med full tjänstgöring inom det statliga eller det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet,

c) den med anställningen förbundna tjänstgöringen skall taga sin början med ingången av lästermin och avses omfatta minst en hel termin.

Uppfyllas ej ovanstående villkor, skall läraren anställas såsom extra lärare, där ej 49 § angående pensionerade lärare skall tillämpas eller annat följer av vad nedan i detta moment sägs.

Anställning såsom extra ordinarie lärare räknas från ingången av det kalenderhalvår, varunder den med anställningen förbundna tjänstgöringen skall taga sin början, intill utgången av det kalenderhalvår, varunder tjänstgöringen skall upphöra, dock att i fall, då tjänstgöringen är avsedd att avslutas vid annan tidpunkt än med termins utgång, anställningen upphör vid nämnda tidpunkt.

Anställes lärare under pågående lästermin för tjänstgöring till terminens slut och har han dessförinnan under samma termin i samma skoldistrikt varit anställd såsom extra ordinarie eller extra lärare så att anställningstiden, inberäknat ifrågavarande anställning, sammanlagt omfattar hela terminen, skall han, utan hinder av vad i första stycket under c) sägs, därest i övrigt de i nämnda stycke angivna villkoren uppfyllas, erhålla extra ordinarie anställning intill utgången av det kalenderhalvår, under vilket terminen infaller, och skall han jämväl anses hava innehaft sådan anställning under hela den förflutna delen av nämnda kalenderhalvår.

Har lärare haft anställning såsom extra ordinarie intill utgången av ett redovisningsår, må han icke anställas såsom extra ordinarie under därpå följande kalenderhalvår, där ej den med anställningen förbundna tjänstgöringen omfattar hela terminen.

Anställning, som avses i detta moment, skall anses hava omfattat hel termin även om anställningstiden understiger det för terminen gällande dagantalet med sammanlagt högst fem dagar på grund av avbrott i anställning under terminen, anställnings tillträdande efter terminens början eller anställnings avslutande före terminens utgång.

Erforderliga föreskrifter rörande tillämpningen av bestämmelserna i detta moment meddelas av Kungl. Maj:t.

2 §.

1 mom. Lärare äger åtnjuta *avlöning* enligt de föreskrifter och under de villkor, som innehållas i detta reglemente jämte de tilläggsbestämmelser, som på grund av stadgande i reglementet utfärdas av Kungl. Maj:t.

Avlöning.

Avlöning utgöres dels av *lön* jämte i reglementet angivna *fasta lönetillägg* och *särskilda ersättningar*, dels ock av *rörligt tillägg*.

Till timlärare ävensom i fall, som anges i 49 §, till pensionerad lärare utgår avlöning i form av *arvode*.

2 mom. Uppbär lärare livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar på grund av arbete i statlig eller kommunal tjänst, skall hans avlöning nedsättas med belopp motsvarande livräntans storlek, såvida ej Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda medgiver.

Det åligger lärare, som uppbär dylik livränta, att göra anmälan härom till skolstyrelsen.

3 mom. Är lärare berättigad att av statsmedel uppbära tjänstepension eller årligt understöd, beror på prövning i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer, om och i vad mån av sådan anledning avdrag å avlöningen skall ske. Sådant avdrag skall dock ej äga rum

a) för pension, som utgår enligt gällande bestämmelser angående pensionering av försvarsväsendets reserver av befäl och civilmilitär personal, eller

b) å arvode, som utgår enligt 49 §.

4 mom. Avlöning utgår, där ej annorlunda stadgas i reglementet, från och med den dag anställningen tillträdades till och med den dag läraren frånträder densamma.

Angående ordinarie lärares skyldighet att avgå från tjänsten samt lärares skyldighet att å avlöningen vidkännas pensionsavdrag stadgas i gällande bestämmelser om tjänste- och familjepension.

5 mom. Avlöning utbetalas månadsvis i efterskott, i den mån icke beträffande särskild ersättning utbetalning i annan ordning är särskilt stadgad eller eljest finnes lämpligen böra ske; dock bör avlöning för tjänstgöring, som upphör under loppet av kalendermånad, utbetalas vid tjänstgöringens slut.

Utbetalningen sker genom postverket, där ej annorlunda emellan skolstyrelsen och läraren överenskommits.

3 §.

*Skolstyrelse.
Årlig lästid.*

I detta reglemente förstås

a) med *skolstyrelse*: folkskolestyrelsen i kommun, där lagen den 6 juni 1930 om skolstyrelse i vissa kommuner äger tillämpning, samt eljest skolrådet,

b) med *årlig lästid*: den i vederbörlig ordning fastställda årliga lästiden.

4 §.

Tjänstgöringsföreskrifter.

Lärare är underkastad föreskrifterna i folkskolestadgan samt övriga bestämmelser angående folkskoleväsendet.

5 §.

Undervisnings-skyldighet.

1 mom. Ordinarie, extra ordinarie och extra lärare skola vara skyldiga att mot åtnjutande av de i reglementet angivna avlöningsförmånerna under högst 39 veckor varje redovisningsår meddela undervisning, folkskollärare, lärare vid mindre folkskola, biträdande lärare och sådan ordinarie eller extra ordinarie småskollärare, som har sin tjänstgöring förlagd till skola med kortare årlig lästid än 39 veckor, under 30 veckotimmar samt annan småskollärare under 28 veckotimmar.

Småskollärare, som jämlikt föregående stycke är skyldig att undervisa allenast 28 veckotimmar och som meddelar undervisning i avdelning, till vilken även hänvisats någon eller några av folkskolestadiets klasser, skall vara skyldig att mot åtnjutande av i 23 § angiven ersättning meddela undervisning ytterligare två veckotimmar.

2 mom. Vederbörande skolstyrelse må medgiva nedsättning i den enligt 1 mom. första stycket föreskrivna undervisningsskyldigheten för vecka med högst två veckotimmar, där undervisningsskyldigheten omfattar 30 veckotimmar, samt med högst fyra veckotimmar, där undervisningsskyldigheten omfattar 28 veckotimmar, allt under förutsättning att nedsättningen icke medför kostnad för statsverket.

Vederbörande folkskolinspektör må, om särskilda förhållanden därtill föranleda, medgiva nedsättning i den enligt 1 mom. första stycket föreskrivna undervisningsskyldigheten för vecka med högst fyra veckotimmar, där undervisningsskyldigheten omfattar 30 veckotimmar, samt med högst sex veckotimmar, där undervisningsskyldigheten omfattar 28 veckotimmar. Såsom villkor för medgivandet må folkskolinspektören föreskriva, att undervis-

ningen skall utan kostnad för statsverket under ett mot nedsättningen helt eller delvis svarande antal veckotimmar i stället meddelas av annan lärare med erforderlig kompetens.

Samma befogenheter, som enligt nästföregående stycke tillkomma folk-skolinspektör, tillkomma ock skolöverstyrelsen. Därjämte må överstyrelsen, utöver vad i nämnda stycke sägs, medgiva nedsättning med högst fyra veckotimmar i den mån som undervisningen utan kostnad för statsverket under motsvarande antal veckotimmar i stället meddelas av annan lärare med erforderlig kompetens.

3 mom. Vad i 1 och 2 mom. sägs äger icke tillämpning å lärare i hjälpklass. Sådan lärare är skyldig meddela undervisning i den omfattning, som Kungl. Maj:t särskilt föreskriver.

Lärare, som tillika är överlärare, skall meddela undervisning i den omfattning, som skolöverstyrelsen i fastställd instruktion eller eljest föreskriver.

4 mom. Ordinarie, extra ordinarie och extra lärare ävensom timlärare äro skyldiga att utan särskild ersättning fullgöra *återläsning*, där undervisningen inställts till följd av smittsam sjukdom, extra lärare och timlärare dock endast för det fall, att de uppburit avlöning under tid, undervisningen varit inställd.

Inställes, inskränkes eller avkortas undervisningen på grund av krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden, gäller angående lärares skyldighet till återläsning vad i föregående stycke stadgas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

2 kap. Tjänsteförteckning och löneplan för ordinarie och extra ordinarie lärare.

6 §.

Tjänsteförteckning.

T j ä n s t	L ö n e g r a d	
	nr	omfattar följande löneklasser i löneplan L
<i>Ordinarie lärare.</i>		
Folkskollärare vid skola med 39 veckors årlig lästid	Lo 17	17—21
Folkskollärare vid skola med 36 $\frac{4}{7}$ veckors årlig lästid	Lo 16	16—20
Småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare	Lo 9	9—13
<i>Extra ordinarie lärare.</i>		
Folkskollärare vid skola med 39 veckors årlig lästid	LEo 15	14—18
Folkskollärare vid skola med 36 $\frac{4}{7}$ veckors årlig lästid	LEo 14	13—17
Småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare	LEo 7	6—10

För kvinnlig lärare skall lönegrad icke omfatta den ovan för lönegraden angivna högsta löneklassen.

Vid folkskola, där den årliga lästiden för högsta årsklassen understiger den årliga lästiden för övriga årsklasser, skola samtliga lärare hänföras till den lönegrad, som föranledes av lästidens längd för sistnämnda årsklasser.

Ändras vid folkskola den årliga lästiden, skall därav berörd lärartjänst från och med det redovisningsår, den ändrade lästiden helt tillämpas, hänföras till den lönegrad, som tjänsten med hänsyn till den ändrade lästiden skall tillhöra.

Utsträcket vid folkskola den årliga lästiden för viss begränsad tid, skall detta ej föranleda ändring i lärares lönegradsplacering.

7 §.

Löneplan I.

(Ordinarie och extra ordinarie lärare.)

Löneklass nr	O r t s g r u p p								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	Å r s l ö n, k r o n o r								
1	1,938	2,016	2,094	2,172	2,250	2,328	2,406	2,484	2,562
2	2,070	2,154	2,238	2,322	2,406	2,490	2,574	2,658	2,742
3	2,202	2,292	2,382	2,472	2,562	2,652	2,742	2,832	2,922
4	2,334	2,430	2,526	2,622	2,718	2,814	2,910	3,006	3,102
5	2,466	2,568	2,670	2,772	2,874	2,976	3,078	3,180	3,282
6	2,601	2,709	2,817	2,925	3,033	3,141	3,249	3,357	3,465
7	2,739	2,853	2,967	3,081	3,195	3,309	3,423	3,537	3,651
8	2,877	2,997	3,117	3,237	3,357	3,477	3,597	3,717	3,837
9	3,015	3,141	3,267	3,393	3,519	3,645	3,771	3,897	4,023
10	3,153	3,285	3,417	3,549	3,681	3,813	3,945	4,077	4,209
11	3,291	3,429	3,567	3,705	3,843	3,981	4,119	4,257	4,395
12	3,438	3,582	3,726	3,870	4,014	4,158	4,302	4,446	4,590
13	3,630	3,780	3,930	4,080	4,230	4,380	4,530	4,680	4,830
14	3,822	3,978	4,134	4,290	4,446	4,602	4,758	4,914	5,070
15	4,050	4,212	4,374	4,536	4,698	4,860	5,022	5,184	5,346
16	4,278	4,446	4,614	4,782	4,950	5,118	5,286	5,454	5,622
17	4,596	4,773	4,950	5,127	5,304	5,481	5,658	5,835	6,012
18	4,926	5,112	5,298	5,484	5,670	5,856	6,042	6,228	6,414
19	5,256	5,451	5,646	5,841	6,036	6,231	6,426	6,621	6,816
20	5,586	5,793	6,000	6,207	6,414	6,621	6,828	7,035	7,242
21	5,916	6,135	6,354	6,573	6,792	7,011	7,230	7,449	7,668

8 §.

Löneklass och ortagrupp. 1 mom. Den löneklass, enligt vilken lönen skall utgå, fastställs i enlighet med föreskrifterna i 11—13 §§ för ordinarie lärare och i 40 § för extra ordinarie lärare.

Lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare skola åtnjuta lön enligt en löneklass, som är en klass högre än den, i vilken de äro placerade. Samma förmån tillkommer jämväl folkskollärare, då den årliga lästiden utsträcks för viss begränsad tid.

2 mom. Lönen utgår efter den *ortsgrupp*, till vilken lärarens stationeringsort blivit hänförd.

Med stationeringsort förstås orten för den skola, där läraren huvudsakligen tjänstgör.

Fördelningen av stationeringsorter å de olika *ortsgrupperna* fastställas av Kungl. Maj:t med hänsyn till levnadskostnaderna å de skilda orterna.

3 kap. Ordinarie lärare.

Förflyttningsskyldighet, förening av tjänster m. m.

9 §.

Lärare är pliktig att låta förflytta sig till annan ordinarie lärartjänst inom folkskoleväsendet, då sådant erfordras för indragning av övertalig lärartjänst eller då eljest synnerliga skäl därtill äro. *Förflyttningsskyldighet.*

Närmare bestämmelser angående förfarandet vid förflyttning meddelas av Kungl. Maj:t.

10 §.

1 mom. Med ordinarie lärartjänst må förenas ordinarie statlig befattning, vilken tillsättes genom förordnande tillsvidare och med vilken pensionsrätt icke är förenad, ävensom extra ordinarie befattning inom högre lönegrad i statens tjänst eller vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola, praktisk mellanskola eller högre folkskola, dock under förutsättning att läraren frånträder utövandet av förstnämnda tjänst och samtliga med denna tjänst förenade avlöningsförmåner. *Förening av tjänster.*

I övrigt må ordinarie lärartjänst icke förenas med ordinarie eller extra ordinarie befattning i statens tjänst, ej heller med jämförlig kommunal befattning, så framt ej Kungl. Maj:t och riksdagen för visst fall annorlunda beslutit.

2 mom. Utan tillstånd av vederbörande folkskolinspektör eller, om denne icke lämnar dylikt medgivande, av skolöverstyrelsen, må ordinarie lärare ej heller åtaga sig:

uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk, bolag, förening eller inrättning, som har till ändamål att driva rörelse inom industri, handel, transport-, bank- eller försäkringsväsen eller annan näringsgren eller vars verksamhet eljest har huvudsakligen ekonomiskt syfte;

befattning såsom tjänsteman hos verk, bolag, förening eller inrättning, som nyss sagts; eller

annan tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag, så framt annat ej följer av vad under 3 mom. sägs.

Tillstånd må beviljas endast för såvitt uppdraget eller befattningen prövas icke inverka hinderligt för utövandet av lärartjänsten och bör avse viss tid.

Innan tillstånd beviljas, skall skolstyrelsen höras.

Vad i detta moment stadgats gäller icke i fall, där Kungl. Maj:t eller skolöverstyrelsen meddelat uppdrag eller tillsatt tjänstebefattning.

3 mom. Utan skolstyrelsens medgivande må ordinarie lärare ej åtaga sig undervisning i läroanstalt, som ej tillhör distriktets folkskoleväsende.

Skolstyrelsen äger lämna sådant medgivande efter av skolöverstyrelsen givna riktlinjer, där undervisningen icke kan anses inverka hinderligt för utövandet av den ordinarie tjänsten. Medgivandet skall avse viss tid.

4 mom. Genom vad i 1—3 mom. föreskrives, sker icke ändring i vad som finnes stadgat angående förening av folkskollärartjänst med organist- och klockarbefattning eller med prästerlig befattning.

5 mom. Föranleder befattning eller uppdrag, varom i 1 och 2 mom. förmåles, att lärare tillfälligtvis icke kan bestrida sin tjänst, skall han till skolstyrelsen göra framställning om ledighet i erforderlig omfattning.

Placering i löneklass.

11 §.

*Begynnelselön
och löneklass-
uppflyttning.*

1 mom. Vid tillträddandet av ordinarie tjänst erhåller lärare lön enligt den för vederbörande lönegrad fastställda lägsta löneklassen, där ej föreskrifterna i 13 § giva anledning till avvikelse härutinnan.

2 mom. Efter att hava tillhört en och samma löneklass under tre år uppflyttas läraren till närmast högre löneklass samt efter ytterligare tre år till den därpå följande högre löneklassen och så vidare, intill dess högsta löneklassen inom lönegraden uppnåtts, allt så framt ej annat följer av föreskrifterna i 12 och 13 §§.

3 mom. Uppflyttning till högre löneklass sker vid ingången av kalenderkvartalet näst efter det, under vilket den för sådan uppflyttning stadgade tiden i den lägre löneklassen tilländagått.

4 mom. Beslut om lärares placering och uppflyttning i löneklass fattas av skolstyrelsen och skall antecknas till protokollet.

Innan definitivt beslut fattas om lärares placering i högre löneklass, än den lägsta för tjänsten gällande, skall skolstyrelsen inhämta yttrande från statens folkskolinspektör samt härvid till inspektören lämna uppgifter om lärares tjänstgöring enligt av skolöverstyrelsen fastställt formulär.

Bestämmelserna i andra stycket äga icke tillämpning:

a) då fråga allenast är om ändrad löneklassplacering för lärare till följd av att tjänsten överförts till annan lönegrad,

b) då lärare företer intyg, som avses i fjärde stycket här nedan, samt

c) å skolstyrelse i distrikt, vars folkskoleväsende är befriat från inspektion genom statens folkskolinspektör.

Lärare, som erhåller lön enligt högre löneklass än den lägsta för tjänsten gällande, skall vid tillträde av tjänst inom annat skoldistrikt än det, där placeringen beslutats, förete vederbörligen styrkt intyg enligt av skolöverstyrelsen fastställt formulär om sagda placering.

12 §.

1 mom. Såsom villkor för lärares uppflyttning till högre löneklass gäller:

*Villkor för
löneklass-
uppflyttning.*

a) att läraren under minst fyra femtedelar av den i folkskolestadgan föreskrivna minsta årliga lästid ($36\frac{4}{7}$ veckor), som belöper på den tjänstetid, som erfordras för vinnande av uppflyttning, eller 615 dagar, bestritt sin egen eller på grund av förordnande annan lärartjänst eller skolledarbefattning vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet eller på förordnande uppehållit befattning i statens tjänst eller åtnjutit tjänstledighet enligt 16 § punkterna 1 a—d, 2 a—d eller 3—5;

b) att skolstyrelsen icke prövat, att uppskov med uppflyttning bör äga rum på grund av mindre väl vitsordad tjänstgöring under den tid läraren tillhört den lägre löneklassen; dock att härvid hänsyn till viss i tjänsten begången förseelse, för vilken läraren särskilt bestraffats, må tagas endast då förseelsen kan sägas karakterisera arten av tjänstgöringen i dess helhet;

c) att läraren icke uppnått den för honom gällande pensionsåldern.

Med tjänstgörings- och tjänstledighetstid, som i punkten a) sägs, skall jämföras tid, under vilken läraren varit hindrad tjänstgöra enligt 20 § 1 mom. eller obefogat avstängts från tjänstgöring eller hållits häktad för brott, för vilket han sedermera blivit frikänd, eller av polismyndighet kvarhållits såsom misstänkt för brott utan att häktningsåtgärd vidtagits.

Beslut om uppskov av anledning, som i punkten b) sägs, må icke fattas, utan att läraren erhållit tillfälle att förklara sig och skall sådant beslut avse viss tid, minst ett halvt och högst tre år. Vid uppskovstidens utgång skall uppflyttning ske, om ej tjänstgöringen under nämnda tid givit anledning till förnyat uppskov därmed.

2 mom. Har lärare, med tillämpning av föreskrifterna i 1 mom. punkten b), först efter viss tids uppskov blivit uppflyttad till högre löneklass, må skolstyrelsen sedermera, om hans fortsatta tjänstgöring anses böra föranleda därtill, kunna förordna, att han för uppflyttning till än högre löneklass skall äga tillgodoräkna sig jämväl den tid uppskovet varat.

13 §.

1 mom. Ordinarie lärare, som erhåller annan ordinarie tjänst inom samma lönegrad, äger bibehålla den placering i löneklass han före tillträdet av den nya tjänsten innehade.

*Löneklass-
placering vid
befordran
m. m.*

Folkskollärare i lönegrad Lo 16, som erhåller tjänst inom lönegrad Lo 17, skall placeras i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde.

Folkskollärare i lönegrad Lo 17, som efter egen ansökan erhåller tjänst i lönegrad Lo 16, skall placeras i löneklassen närmast under den, som han i den högre tjänsten senast tillhörde.

För bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i ovan angivna fall äger lärare taga i beräkning den tid, varunder han tillhört eller beräknas hava tillhört den löneklass, i vilken han senast var placerad före tillträdet av den nya tjänsten.

Vad sålunda stadgats äger icke tillämpning å tjänstgöring, efter vilken avbrott å mer än tre år i följd förelegat i lärarens anställning inom undervisningsväsendet.

2 mom. Vad i 1 mom. stadgas skall äga motsvarande tillämpning, då folkskollärartjänst på grund av ändrad årlig lästid hänföres till annan lönegrad. Då folkskollärartjänst nedflyttas till lägre lönegrad, må dock Kungl. Maj:t medgiva, att beträffande lärare, som då innehar tjänsten, där han tillhört högre lönegrad minst fem år, skall i fråga om löneklassplacering så anses, som om han fortfarande tillhörde den högre lönegraden.

3 mom. I andra fall än i 1 och 2 mom. avses må lärare vid tillträddandet av ordinarie tjänst med de undantag och i enlighet med de bestämmelser, som nedan angivas, tillgodoräkna: ordinarie folkskollärare den tid, han innehaft anställning som folkskollärare, och annan ordinarie lärare den tid, han innehaft anställning som folkskollärare, småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare. Dessutom må läraren tillgodoräkna motsvarande anställning vid nomadskola eller, därest statsbidrag utgått till hans avlöning, vid sjukvårdsanstalt eller barnhem.

Läraren må icke tillgodoräkna:

a) tid, under vilken han i egenskap av ordinarie eller extra ordinarie lärare åtnjutit ferier eller i andra fall än i 12 § 1 mom. a) avses varit tjänstledig, hindrad att tjänstgöra eller avstängd från tjänstgöring,

b) tid, under vilken han i egenskap av extra lärare varit tjänstledig av annan anledning än i 46 § 2 och 3 mom. avses eller varit hindrad att tjänstgöra utan rätt att under tiden för tjänstgöringshindret uppbära oavkortad lön,

c) tid före avlagd examen, som medför behörighet för tjänsten,

d) tid, efter vilken avbrott å mer än tre år i följd förelegat i hans anställning inom undervisningsväsendet,

e) tid före utgången av det kalenderkvartal, under vilket minst sex år förflutit från första dagen i anställning, som må tillgodoräknas läraren enligt bestämmelserna i första stycket samt i a)—d) här ovan, samt under vilket tillika dylik anställning, räknat från nämnda dag, av läraren innehafts minst 1,230 dagar.

För varje hel tidsperiod, som nedan angives, placeras läraren en löneklass högre än eljest skolat ske.

Första tidsperioden räknas från utgången av det i andra stycket under e) angivna kalenderkvartalet till utgången av det kalenderkvartal, under vilket från tidsperiodens början minst tre år förflutit och läraren minst 615 dagar innehaft anställning som må tillgodoräknas. Andra tidsperioden räknas från nästföljande kalenderkvartals ingång till utgången av det kalenderkvartal, under vilket från tidsperiodens början minst tre år förflutit och läraren minst 615 dagar innehaft anställning som må tillgodoräknas. På motsvarande sätt räknas efterföljande tidsperioder.

Del av tidsperiod, som icke tagits i anspråk för lärarens inplacering i högre löneklass, äger läraren rätt att taga i beräkning för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning enligt 11 §.

4 mom. Ordinarie befattningshavare i statens tjänst samt ordinarie lärare vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola, praktisk mellanskola eller högre folkskola, som med frånträdande av innehavd befattning efter egen ansökning eller därom uttryckt önskan omedelbart tillträder ordinarie lärartjänst inom folkskoleväsendet i samma eller lägre lönegrad än den han förut tillhörde, äger bibehålla den placering i löneklass han innehade i den förra tjänsten.

Angående placering i löneklass av lärare vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola, praktisk mellanskola eller högre folkskola, som förflyttas till tjänst inom folkskoleväsendet, gäller vad därom särskilt stadgas.

5 mom. Föreligga eljest beträffande ordinarie lärare med hänsyn till föregången långvarig statsanställning och därunder åtnjuten avlöning eller föregående kommunal eller annan icke statlig anställning av allmännyttig beskaffenhet synnerliga skäl för placering i högre löneklass än den, till vilken han enligt 11 § 1 mom. skolat hänföras, må medgivande i sådant avseende kunna lämnas av Kungl. Maj:t.

6 mom. Lärare må icke i andra fall än som i 2 mom. och 4 mom. andra stycket avses på grund av bestämmelserna i denna paragraf placeras högre än i högsta löneklassen inom den lönegrad, som gäller för den nya tjänsten.

14 §.

Förflyttas lärare på grund av föreskrift i 9 § till tjänst inom lägre lönegrad, skall i fråga om hans löneklassplacering så anses, som om han fortfarande tillhörde den högre lönegraden.

Avlöning vid förflyttning till tjänst i lägre lönegrad.

Tjänstledighet och ferier m. m.

15 §.

Under tjänstledighet och ferier skall med ordinarie lärares avlöning förhållas på sätt i 16—19 §§ stadgas, så framt icke Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma.

Vid tjänstledighet och ferier förekommande avdrag å lönen, *tjänstledighetsavdrag*, äro av tre slag A-, B- och C-avdrag.

A- och B-avdragen utgöra för dag räknat de belopp, som finnas angivna i följande tabell:

Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor	Löneklass nr	A-avdrag för dag kronor	B-avdrag för dag kronor
1	0.80	1.60	12	1.90	3.80
2	0.90	1.80	13	2.—	4.—
3	1.—	2.—	14	2.10	4.20
4	1.10	2.20	15	2.20	4.40
5	1.20	2.40	16	2.40	4.80
6	1.30	2.60	17	2.60	5.20
7	1.40	2.80	18	2.80	5.60
8	1.50	3.—	19	3.—	6.—
9	1.60	3.20	20	3.20	6.40
10	1.70	3.40	21	3.40	6.80
11	1.80	3.60			

Tjänstledighetsavdrag m. m.

Lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare skola vidkännas A- och B-avdrag enligt den löneklass, efter vilken de åtnjuta lön. Vad sålunda stadgats skall jämväl tillämpas i fråga om folkskollärare, då den årliga lästiden utsträcks för viss begränsad tid.

C-avdraget utgör samtliga å ledighetstiden belöpande kontanta avlöningsförmåner.

Då lärare i andra fall än som avses i 16 § 1 c) och d) åtnjuter tjänstledighet av längre varaktighet än 14 dagar i följd och därvid är skyldig vidkännas C-avdrag, skall han för tiden efter 14 dagar jämväl avstå från sjukvårdsförmåner enligt 28—35 §§. Skolöverstyrelsen äger dock medgiva, att nämnda förmåner undantagsvis må bibehållas för en tid av högst tre månader.

Angående skyldighet för ordinarie lärare att avstå från avlöning vid uppehållande av annan lärartjänst inom folkskoleväsendet stadgas i 17 §.

16 §.

Tjänstledighet.

Vid *tjänstledighet* av nedan angivna orsaker skall med ordinarie lärares avlöning förhållas på följande sätt.

Orsak till tjänstledighet

Åtgärd med avlöningen

1. *Offentligt uppdrag.*

a) Uppdrag, där ersättning ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och läraren icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått.

A-avdrag.

b) Uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller att vara riksdagens revisor.

A-avdrag.

c) Anställning hos riksdagen eller dess revisorer eller hos kyrkomötet.

C-avdrag.

d) Uppdrag att delta i eller biträda vid utredning, som beslutats av Kungl. Maj:ts eller, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande av departementschef eller myndighet (kommitté- eller sakkunniguppdrag).

C-avdrag.

e) Annat offentligt uppdrag.

C-avdrag

2. *Militärtjänst* i fredstid, där ej annat följer av vad i punkt 3 sägs.

a) Beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat åliggande tjänstgöring.

B-avdrag.

b) Utbildningskurs för äldre reservofficerare.

B-avdrag.

c) Värnpliktstjänstgöring.

B-avdrag.

Orsak till tjänstledighet

Åtgärd med avlöningen

d) Befälskurs, landstormsbefälsövning eller kompletteringskurs eller med kompletteringskurs jämställd annan kurs eller övning, som föreskrives för i fredstid konstituerad landstormsofficer.

B-avdrag högst 14 dagar av ett och samma redovisningsår, därefter C-avdrag.

e) Annan militärtjänst.

C-avdrag.

3. *Militärtjänst* vid mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

4. *Studier* eller *iakttagelser*, som Kungl. Maj:t prövat vara av beskaffenhet att kunna på ett påtagligt sätt tjäna undervisningsväsendets intressen.

Oavkortad lön.

5. *Olycksfall, smittsam sjukdom m. m.*

a) Olycksfall i tjänsten samt våld eller annan misshandel, som läraren utsatts för på grund av sin tjänst, med därav föranledd sjukdom eller förlust av arbetsförmågan. Med olycksfall i tjänsten skall förstås vad som enligt olycksfallsförsäkringslagen är att hänföra till olycksfall i arbete.

Oavkortad lön.

b) I tjänsten ådragen yrkessjukdom, varom förmåles i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, eller smittsam sjukdom, som enligt epidemilagen skall anmälas till vederbörande myndighet.

Oavkortad lön.

c) Förbud att tjänstgöra till förekommande av smittas spridning.

Oavkortad lön.

6. Behörigen styrkt *sjukdom* i andra fall än i punkt 5 avses.

A-avdrag.

7. *Tvångsvis* anordnad *läkarundersökning* i enlighet med vad därom är särskilt stadgat.

A-avdrag, i den mån annat ej särskilt stadgas.

8. *Svag hälsas vårdande*, då behovet av ledighet härför är behörigen styrkt.

B-avdrag.

9. *Havandeskap* eller *barnsbörd*.

A-avdrag högst 120 dagar, dock ej för tid efter 90:e dagen från förlossningen.

Orsak till tjänstledighet

Åtgärd med avlöningen

10. Enskild angelägenhet.

a) Flyttning, då lärare förflyttats utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan och flyttning icke lämpligen kunnat ske under ferierna.

b) Studier eller arbete, som skolöverstyrelsen prövar vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom folkskoleväsendet.

c) Uppdrag inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarata lärarnas intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning, där vederbörande folkskolinspektör efter av skolöverstyrelsen utfärdade direktiv finner skäl föreligga för tjänstledighet.

d) Enskild angelägenhet av vikt, där vederbörande folkskolinspektör finner skäl föreligga för tjänstledighet.

e) Annan enskild angelägenhet, däri inbegripet tjänstledighet för havandeskap eller barnsbörd i andra fall än i punkt 9 avses samt uppehållande av statlig eller kommunal tjänst, dock ej i fall som avses i 17 §.

Oavkortad lön högst 3 dagar.

B-avdrag sammanlagt högst 180 dagar av den tid läraren innehar ordinarie anställning.

B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma redovisningsår.

B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma redovisningsår.

C-avdrag.

17 §.

Uppehållande
av annan
folk- eller
småskollärar-
tjänst.

Ordinarie folkskollärare eller småskollärare, som uppehåller förordnande å annan folkskollärar- respektive småskollärartjänst, skall åtnjuta avlöning såsom om den uppehållna tjänsten vore ordinarie och läraren ordinarie innehavare av densamma. Vad här sagts om småskollärare, äger även tillämpning å lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare.

Omfattar förordnandet hel termin, skall avlöningen i enahanda ordning utgå å den uppehållna tjänsten jämväl under ferietid, som infaller samma kalenderhalvår som förordnandet.

Under den tid lärare enligt första eller andra stycket uppbär avlöning å annan tjänst, skall han å sin egen tjänst avstå samtliga avlöningsförmåner.

18 §.

Avdrag å
avlöning
under ferier.

1 mom. Lärare, som icke under två på varandra följande terminer minst sextio dagar bestritt sin egen eller annan lärartjänst inom det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet eller bestritt statlig tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, skall under närmast därpå följande ferietid vidkännas A-avdrag.

2 mom. Lärare, som under ett läsår beviljats tjänstledighet längre tid än etthundratjugo dagar för enskilda angelägenheter är — i förekommande fall

utöver vad i första momentet stadgas — skyldig att under ferietid, som följer närmast efter ledigheten, vidkännas avdrag å avlöningen i den omfattning skolöverstyrelsen bestämmer.

19 §.

Där ej annat följer av vad i 10 § 1 mom., 17 och 18 §§ eller eljest särskilt stadgas, skall lärare under ferier åtnjuta oavkortad avlöning.

*Avlöning
under ferier.*

20 §.

1 mom. Inställes undervisningen på grund av *smittsam sjukdom* och hindras lärare därav att tjänstgöra, skall han uppbära oavkortad lön.

*Tjänst-
göringshinder.
Avstängning
från tjänst-
göring m. m.*

Inställes, inskränkes eller avkortas undervisningen på grund av *krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden*, gäller vad i föregående stycke stadgas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

2 mom. Lärare, som är avstängd från tjänstgöring, hålles häktad för brott eller undergår frihetsstraff, skall under tiden vidkännas C-avdrag, så framt ej skolstyrelsen med medgivande av vederbörande folkskolinspektör prövar skäligt att låta honom uppbära någon del av avlöningen. Finnes avstängningsåtgärden hava varit obefogad eller blir för brott häktad frikänd, skall vad av hans avlöning innehållits till honom utbetalas.

Vad sålunda stadgats i fråga om lärare, vilken hålles häktad för brott, skall gälla jämväl beträffande den, som av polismyndighet kvarhålles såsom misstänkt för brott; dock att, där häktningsåtgärd ej vidtages, läraren skall äga åtnjuta oavkortad avlöning under tiden för kvarhållandet.

I fråga om avlöning till lärare, som avstängts från tjänstgöring på grund av vägran att underkasta sig tvångsvis anordnad läkarundersökning, bestämmer Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

3 mom. Avhåller sig lärare från tjänstgöring utan att ha erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall, skall han för den tiden vidkännas C-avdrag.

Fasta lönetillägg och särskilda ersättningar.

21 §.

Till lärare, som är stationerad å ort inom rikets nordliga delar, där vistelsen på grund av klimatiska förhållanden och levnadsbetingelserna i övrigt kan anses medföra avsevärda olägenheter i fysiologiskt hänseende, utgår *kallortstillägg*, med nedanstående, för olika *kallortsklasser* bestämda belopp, för år räknat, nämligen:

*Kallorts-
tillägg.*

K a l l o r t s k l a s s						
	I	II	III	IV	V	VI
Kallortstillägg, kronor	90	150	240	360	540	720

Närmare bestämmelser angående de orter, å vilka kallortstillägg skall utgå, och dessa orters fördelning å de olika kallortsklasserna meddelas av Kungl. Maj:t.

22 §.

Språktillägg. Till lärare vid skola inom vissa av rikets nordligaste gränssorter utgår *språktillägg* med 150 kronor för år räknat enligt de grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t.

23 §.

Ersättning för utsträckt undervisning. Lärare, vilken meddelar undervisning utöver föreskrivet antal veckotimmar, skall, där ej annorlunda är stadgat, åtnjuta ersättning härför enligt de för timlärare fastställda grunderna.

24 §.

Ersättning för flyttningskostnad. Förflyttas lärare med stöd av 9 § på grund av indragning av övertalig lärartjänst eller eljest utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan, äger han uppbära *ersättning för flyttningskostnad* enligt de föreskrifter, som Kungl. Maj:t meddelar.

Beslut om sådan ersättning fattas av skolöverstyrelsen, som har att i ärendet inhämta yttrande av statskontoret.

Rörligt tillägg.

25 §.

Allmänna bestämmelser för rörligt tillägg. 1 mom. Å lön utgår under de förutsättningar och enligt de grunder, som i 2 mom. samt 26 och 27 §§ angivas, *rörligt tillägg* i förhållande till den ökning i de allmänna levnadskostnaderna, som må föreligga i jämförelse med de genomsnittliga levnadskostnaderna under år 1935.

2 mom. Beräkning av levnadskostnadernas storlek i jämförelse med 1935 års genomsnittliga levnadskostnader verkställs kvartalsvis av socialstyrelsen enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Kungl. Maj:t.

På grundval av nämnda beräkning fastställer Kungl. Maj:t det procenttal, som angiver levnadskostnadernas förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå (*levnadskostnadstalet*).

Av Kungl. Maj:t fastställt levnadskostnadstal skall lända till efterrättelse från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, intill den månad, varunder nytt sådant tal av Kungl. Maj:t fastställles.

26 §.

Grunder för rörligt tillägg. 1 mom. Rörligt tillägg utgår, då levnadskostnadstalet utvisar ökning i förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå med fyra enheter eller mera, och utgör tre procent å avlöningen för varje hel mångfald av fyra, vartill ökningen uppgår. Där levnadskostnadstalet, efter att hava uppnått sådan ökning, åter nedgår, skall dock rörligt tillägg åtnjutas efter oförändrat procenttal, så länge levnadskostnadstalet överstiger närmast lägre hela mångfald av fyra.

2 mom. Såsom begränsning av vad i 1 mom. stadgats skall gälla att, även om levnadskostnadstalet utvisar ökning med mer än tjugu enheter, rörligt tillägg likväl icke må utgå efter högre procenttal än femton.

27 §.

1 mom. Rörligt tillägg beräknas å sammanlagda beloppet för månad av lönen. *Beräkning av rörligt tillägg.*

Härvid skall dock iakttagas, att tillägg ej beräknas å i lönen ingående öretal, som överskjuter fullt krontal,

samt att, där beräknat tillägg icke slutar å helt femtal ören, detsamma skall jämkas till närmaste femtal.

2 mom. Till hjälp vid uträkning av rörligt tillägg utfärdar Kungl. Maj:t de tabeller och anvisningar, som må finnas erforderliga.

Sjukvård och begravningshjälp.

28 §.

1 mom. Vid sjukdom erhåller lärare av statsmedel ersättning för kostnad för läkarvård jämte läkemedel samt vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, som medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga hjälpmedel, allt i den omfattning och under de villkor, som i denna paragraf och 29—35 §§ stadgas eller av Kungl. Maj:t för särskilt fall bestämmas; dock endast i den mån sagda förmåner icke utgå enligt olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser. *Allmänna bestämmelser om sjukvård och begravningshjälp. Ersättning av statsmedel.*

Där ej fråga är om olycksfall i tjänsten, må till läkarvård hänföras tandvård endast om sådan vård avser botande av sjukdom i tändernas omgivning eller prövas vara av väsentlig betydelse för botande av annan sjukdom, vilken står i orsakssammanhang med tändernas tillstånd.

2 mom. Vid bestämmande av ersättning av statsmedel skall hänsyn tagas endast till läkarvård och läkemedel m. m., som läraren erhållit i enlighet med föreskrifterna i detta reglemente. Ersättningen skall beräknas särskilt för varje redovisningsår. Lärarens kostnader skola härvid anses belöpa å det redovisningsår läkarvård meddelats eller läkemedel mottagits.

Från det belopp, varmed ersättning av statsmedel enligt bestämmelserna i detta reglemente skall utgå, skall dock avdrag ske med ett belopp av ett-hundra kronor för redovisningsår, som skall åvila läraren. Kostnader för vaccination, som omförmälas i 34 § 3 mom. skola dock städse ersättas av statsmedel.

3 mom. Beslut om ersättning för läkarvård och läkemedel m. m. fattas av skolöverstyrelsen.

4 mom. Vad i denna paragraf samt 31, 32, 34, 35 och 36 §§ stadgas i fråga om olycksfall i tjänsten gäller även i andra fall, som avses i 16 § 5 punkten.

5 mom. Erforderliga föreskrifter rörande tillämpningen av bestämmelserna i denna paragraf och 29—36 §§ meddelas av Kungl. Maj:t.

29 §.

Tjänsteläkare. Med *tjänsteläkare* avses i detta reglemente läkare anställd av staten eller av kommunen i öppen sjukvård, skolläkare eller läkare å poliklinik vid allmänt sjukhus, vilka ombesörja läkarvård å stationeringsorten eller, om tillgång till dylik vård ej finnes därstädes, sådan läkare å närmaste ort.

30 §.

*Läkarvård
och läkar-
intyg.*

Anlitar lärare tjänsteläkare för erhållande av läkarvård och intyg, som i tjänsten erfordras rörande lärarens hälsotillstånd, skola kostnaderna härför ersättas av statsmedel. Erfordras för ställande av diagnos röntgen- eller annan undersökning, som ej lämpligen kan utföras av tjänsteläkare, skall jämväl kostnaden för sådan undersökning bestridas av statsmedel i enahanda ordning.

Kostnader för erforderlig läkarvård samt för intyg och undersökning, som nyss sagts, må ersättas även i de fall, då lärare uppehåller sig å sådant ort, att han icke lämpligen kan anlita tjänsteläkare, eller då vid trängande behov av läkarvård dylik läkare icke hinner anlitas. I dylika fall bör läraren i första rummet hänvända sig till annan av staten eller av kommunen anställd läkare.

31 §.

Sjukhusvård.

1 mom. Kostnaderna för vård å allmänt sjukhus ersättas, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till hälften av statsmedel, under förutsättning att tjänsteläkare eller annan läkare, som läraren enligt bestämmelserna i 30 § ägt anlita, förklarat sjukhusvård nödvändig samt under de villkor i övrigt, som nedan angivas.

Vid bestämmande av ersättningens storlek skola kostnaderna beräknas:

a) i fråga om egentlig sjukhusvård enligt den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å *allmän sal*;

b) i fråga om vård å sinnessjukhus enligt den för sjukhuset fastställda avgiften för vård å *allmän avdelning*.

Prövar tjänsteläkare eller den för vården ansvarige sjukhusläkaren den sjukas tillstånd kräva vård i *halvenskilt rum* eller, om sådant ej finnes tillgängligt, i *enskilt rum*, må, utan hinder av vad ovan stadgas, av statsmedel bestridas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos hela kostnaden för vården och eljest den del av sagda kostnad, som överskjuter halva beloppet av den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å *allmän sal*.

Till kostnader för sjukhusvård, som i nästföregående stycke sägs, hänföres ock sådant arvode, som den i enskilt eller halvenskilt rum vårdade läraren erlagt till den för vården ansvarige sjukhusläkaren. Bidrag av statsmedel till dylikt arvode må icke överstiga lägsta tillämpliga beloppet enligt den av medicinalstyrelsen för sjukhuset utfärdade rådgivande taxan. Vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos må likväl efter prövning av skolöverstyrelsen högre bidrag kunna utgå, dock icke med större belopp än det, som med tillämpning av den rådgivande taxan högst skulle hava erlagts.

Ersättning för vård å allmänt sjukhus må i intet fall beräknas efter dyrare plats än den, som kommit till användning.

Med allmänt sjukhus förstås sjukhus, som tillhör eller åtnjuter bidrag av staten, landsting eller kommun, Konung Oscar II:s jubileumsfond tillhörigt sanatorium ävensom kuranstalt, som disponeras för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet.

2 mom. Kostnader för vård å enskild sjukvårdsanstalt må, under enahanda förutsättning och villkor, som i 1 mom. sägs, bestridas av statsmedel intill det belopp, som skulle hava utgått i ersättning vid vård å allmänt sjukhus; dock att, där fråga är om olycksfall i tjänsten, på skolöverstyrelsens prövning må bero, huruvida vårdkostnaderna må ersättas med högre belopp än nu sagts.

32 §.

1 mom. Kostnad för anlåtande av läkare, som specialiserat sig på behandling av vissa sjukdomsformer, bestrides vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till tre fjärdedelar av statsmedel, under förutsättning att tjänsteläkare eller annan läkare, som läraren enligt bestämmelserna i 30 § ägt anlita, förklarat sådan specialistvård nödvändig samt tjänsteläkare antingen själv lämnat anvisning på eller ock godkänt valet av specialist.

Specialistvård.

Utan hinder av vad i första stycket sägs skall dock kostnad för specialistvård, som meddelas å poliklinik vid allmänt sjukhus bestridas helt av statsmedel.

2 mom. Vad i 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad för anlåtande av tandläkare i fall, som avses i 28 § 1 mom. andra stycket.

33 §.

1 mom. Av statsmedel bestridas kostnaderna för läkemedel, som föreskrivits antingen av tjänsteläkare eller annan läkare, vilken läraren enligt bestämmelserna i 30 § ägt anlita, eller ock av specialist, till vilken läraren enligt bestämmelserna i 32 § 1 mom. hänvänt sig.

Läkemedel.

2 mom. Där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, skall räkning å läkemedelskostnad vara attesterad av tjänsteläkare, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

34 §.

*Bad, massage
m. m.*

1 mom. Behandling med bad, massage, elektricitet, hetluft m. m., som av tjänsteläkare ordineras såsom nödvändig för botande av viss angiven sjukdom, må bekostas vid olycksfall i tjänsten helt och eljest till hälften av statsmedel.

2 mom. Konstgjorda lemmar, kirurgiskt bandage och andra dylika hjälpmedel, som lärare nödgas begagna till följd av olycksfall i tjänsten, skola bekostas av statsmedel.

3 mom. I de fall, då vederbörande myndighet finner skäl anordna vaccination mot epidemisk sjukdom, gäldas kostnaden härför av statsmedel.

35 §.

*Resor och
sjuk-
transporter.*

I den mån skolöverstyrelsen prövar skäligt, må av statsmedel bestridas kostnad för den sjukes resa eller forslande till och från läkare eller sjukvårdsinrättning, under förutsättning att tjänsteläkare eller annan läkare, som läraren enligt bestämmelserna i 30 § ägt anlita, förklarat resan eller förflyttningen nödvändig för ställande av diagnos eller för sjukdomens behöriga behandling. Likaledes må av statsmedel kunna ersättas skälig kostnad för resa, som lärare nödgats företaga för erhållande av specialistvård samt, där fråga är om olycksfall i tjänsten, för erhållande av behandling, som avses i 34 § 1 mom., ävensom för anskaffande av hjälpmedel, varom förmäles i 34 § 2 mom.

Jämväl skälig kostnad för läkares resa för besök hos den sjuke i det fall, då denne icke utan våda kan flyttas, må kunna ersättas av statsmedel.

36 §.

*Begravnings-
hjälp.*

Avlider lärare, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp av 400 kronor. Efterlämnar läraren anhöriga, som äro berättigade till familjepension av statsmedel enligt för folk- och småskollärare gällande bestämmelser skall dock, där lärarens lön för månad jämte därå belöpande rörligt tillägg överstiger familjepensionen för månad, begravningshjälpen ökas med ett belopp motsvarande skillnaden. För beräkning av lön, rörligt tillägg och familjepension skola läggas till grund förhållandena under den månad, då dödsfallet inträffat.

Vid lärares dödsfall till följd av olycksfall i tjänsten skall dock förenämnda belopp minskas med begravningshjälp, vartill dödsboet är berättigat enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Tjänstebostad m. m.

37 §.

*Skyldighet
att mottaga
tjänstebostad.*

Därest åt lärare anvisas *tjänstebostad* av tjänlig beskaffenhet, är han skyldig att mottaga densamma och ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i gällande boställsordning.

38 §.

1 mom. För tjänstebostad jämte bränsle skall lärare månadsvis i efter- *Hyresavdrag.* skott lämna ersättning genom avdrag å avlöningen eller genom kontant inbetalning, i den mån utgående avlöningsbelopp ej förslår till avdraget (*hyresavdrag*).

2 mom. Hyresavdraget skall, där ej annat följer av tredje och fjärde styckena här nedan, för olika hyresgrupper utgå med följande belopp, för redovisningsår räknat:

För tjänstebostad innehållande	H y r e s g r u p p								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
	k r o n o r								
1 rum och kök	330	414	498	582	666	750	834	918	1,002
2 rum och kök	492	624	756	888	1,020	1,152	1,284	1,416	1,548
3 rum och kök	660	884	1,008	1,182	1,356	1,530	1,704	1,878	2,052

Fördelningen å nämnda nio hyresgrupper av de orter, där lärarna äro stationerade, fastställas av Kungl. Maj:t på grundval av utredning rörande de för orterna gällande hyreskostnaderna.

Innehåller tjänstebostad större antal rum än boställsordningen föreskriver, skall lärare icke på grund härav vidkännas högre hyresavdrag än eljest.

Uppfyller tjänstebostaden i väsentliga avseenden icke fordringarna i boställsordningen, skall skolstyrelsen nedsätta hyresavdraget med skäligt belopp.

39 §.

Vid lärares avgång från tjänsten av annan anledning än dödsfall skall tjänstebostad med vad därtill hörer avträdas samtidigt med frånträddandet av med tjänsten förenade avlöningsförmåner. *Avträdande av tjänstebostad m. m.*

Vid dödsfall skall, där avliden ordinarie tjänstinnehavare efterlämnar med honom sammanboende make eller annan person, mot vilken tjänstinnehavaren haft försörjningsplikt, den efterlevande äga att mot erläggande av samma ersättning för bostaden, som den avlidne guldit, fortfarande nyttja tjänstebostaden med vad därtill hörer till den 1 april eller den 1 oktober, som infaller närmast efter tre månader från dödsfallet, med skyldighet för den kvarboende ej mindre att ansvara för bostadens med vad därtill hörer behöriga skötsel än även att till ny tjänstinnehavare mot skälig gottgörelse upplåta så stor del av bostaden, som skolstyrelsen prövar skäligt.

4 kap. Extra ordinarie lärare.

40 §.

*Löneklass-
placering.*

1 mom. För placering i löneklass av extra ordinarie lärare skola föreskrifterna i 11 § och 12 § 1 mom. äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Extra ordinarie lärare, som erhåller annan extra ordinarie tjänst inom samma lönegrad, äger bibehålla den placering i löneklass han före tillträddandet av den nya tjänsten innehade.

Folkskollärare i lönegrad LEO 14, som erhåller tjänst inom lönegrad LEO 15, skall placeras i löneklassen närmast över den, som han i den lägre tjänsten senast tillhörde.

Folkskollärare i lönegrad LEO 15, som erhåller tjänst i lönegrad LEO 14, skall placeras i löneklassen närmast under den, som han i den högre tjänsten senast tillhörde.

För bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i ovan angivna fall äger lärare taga i beräkning den tid, varunder han tillhört eller beräknas hava tillhört den löneklass, i vilken han senast var placerad före tillträddandet av den nya tjänsten.

Vad sålunda stadgats äger icke tillämpning å tjänstgöring, efter vilken avbrott å mer än tre år i följd förelegat i lärarens anställning inom undervisningsväsendet.

3 mom. I andra fall än i 2 mom. avses, må lärare vid tillträddandet av extra ordinarie tjänst med de undantag och i enlighet med de bestämmelser, som nedan angivas, tillgodoräkna: extra ordinarie folkskollärare den tid, han innehaft anställning som folkskollärare, och annan extra ordinarie lärare den tid, han innehaft anställning som folkskollärare, småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare. Dessutom må läraren tillgodoräkna motsvarande anställning vid nomadskola eller, därest statsbidrag utgått till hans avlöning, vid sjukvårdsanstalt eller barnhem.

Läraren må icke tillgodoräkna:

a) tid, under vilken han i egenskap av ordinarie eller extra ordinarie lärare åtnjutit ferier eller i andra fall än i 12 § 1 mom. a) avses varit tjänstledig, hindrad att tjänstgöra eller avstängd från tjänstgöring,

b) tid, under vilken han i egenskap av extra lärare varit tjänstledig av annan anledning än i 46 § 2 och 3 mom. avses eller varit hindrad att tjänstgöra utan rätt att under tiden för tjänstgöringshindret uppbära oavkortad lön,

c) tid före avlagd examen, som medför behörighet för tjänsten,

d) tid, efter vilken avbrott å mer än tre år i följd förelegat i hans anställning inom undervisningsväsendet,

e) tid för anställning såsom extra lärare, i den mån tiden infallit före utgången av det kalenderkvartal, under vilket minst tre år förflutit från första dagen i anställning, som må tillgodoräknas läraren enligt bestämmelserna i

första stycket samt i a)—d) här ovan, samt under vilket tillika anställning såsom extra lärare, räknat från nämnda dag, av läraren innehafts minst 615 dagar.

För varje hel tidsperiod, som nedan angives, placeras läraren en löneklass högre än eljest skolat ske.

Första tidsperioden räknas från första dagen i anställning, som må tillgodoräknas, till utgången av det kalenderkvartal, under vilket från tidsperiodens början minst tre år förflutit och läraren minst 615 dagar innehaft anställning som må tillgodoräknas. Andra tidsperioden räknas från nästföljande kalenderkvartals ingång till utgången av det kalenderkvartal, under vilket från tidsperiodens början minst tre år förflutit och läraren minst 615 dagar innehaft anställning som må tillgodoräknas. På motsvarande sätt räknas efterföljande tidsperioder.

Del av tidsperiod, som icke tagits i anspråk för lärarens inplacering i högre löneklass, äger läraren rätt att taga i beräkning för bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning enligt 11 §.

4 mom. Föreskrifterna i 13 § 5 och 6 mom. skola äga motsvarande tillämpning å extra ordinarie lärare.

41 §.

Föreskrifterna i 15 § angående tjänstledighetsavdrag skola äga motsvarande tillämpning å extra ordinarie lärare.

*Tjänst-
ledighet.*

Vid tjänstledighet av nedan angivna orsaker skall med extra ordinarie lärares avlöning förhållas på följande sätt, så framt icke Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma.

Orsak till tjänstledighet	Atgärd med avlöningen
1. <i>Offentligt uppdrag.</i>	
a) Uppdrag, där ersättning ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och läraren icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått.	A-avdrag.
b) Uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller att vara riksdagens revisor.	A-avdrag.
c) Anställning hos riksdagen eller dess revisorer eller hos kyrkomötet.	C-avdrag.
d) Uppdrag att deltaga i eller biträda vid utredning, som beslutats av Kungl. Maj:t eller, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, av departementschef eller myndighet (kommitté- eller sakkunniguppdrag).	C-avdrag.
e) Annat offentlig uppdrag.	C-avdrag.

Orsak till tjänstledighet	Åtgärd med avlöningen
2. <i>Militärtjänst</i> i fredstid, där ej annat följer av vad i punkt 3 sägs.	
a) Beställningshavare i reserven, å reservstat eller å övergångsstat åliggande tjänstgöring.	B-avdrag.
b) Utbildningskurs för äldre reservoffice-rare.	B-avdrag.
c) Landstormsbefälsövning eller landstorms-repétitionsövning för landstormen tillhörande värnpliktig.	B-avdrag.
d) Befälskurs, landstormsbefälsövning eller kompletteringskurs eller med kompletteringskurs jämställd annan kurs eller övning, som föreskrives för i fredstid konstituerad landstormsofficer.	B-avdrag högst 14 dagar av ett och samma redovisningsår, därefter C-avdrag.
e) Annan värnpliktstjänstgöring än i a)—d) sägs.	C-avdrag. I stället utgår dagersättning med 2 kronor 50 öre.
f) Annan militärtjänst.	C-avdrag.
3. <i>Militärtjänst</i> vid mobilisering eller förstärkt försvarsberedskap.	Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.
4. <i>Olycksfall, smittsam sjukdom m. m.</i>	
a) Olycksfall i tjänsten samt våld eller annan misshandel, som läraren utsatts för på grund av sin tjänst, med därav föranledd sjukdom eller förlust av arbetsförmågan. Med olycksfall i tjänsten skall förstås vad som enligt olycksfallsförsäkringslagen är att hänföra till olycksfall i arbete.	Oavkortad lön intill ett år från dagen för olycksfallet, våldet eller misshandeln, därefter A-avdrag, där ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att avdrag icke skall äga rum.
b) I tjänsten ådragen yrkessjukdom, varom förmäles i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, eller smittsam sjukdom, som enligt epidemilagen skall anmälas till vederbörande myndighet.	Oavkortad lön högst ett år, därefter A-avdrag, där ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att avdrag icke skall äga rum.
c) Förbud att tjänstgöra till förekommande av smittas spridning.	Oavkortad lön högst ett år, därefter A-avdrag, där ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att avdrag icke skall äga rum.

Orsak till tjänstledighet

Åtgärd med avlöningen

5. Behörigen styrkt *sjukdom* i andra fall än i punkt 4 avses.

A-avdrag högst sex månader av ett och samma redovisningsår. För tid där utöver bestämmer skolöverstyrelsen, om större avdrag skall ske.

6. *Tvångsvis* anordnad *läkarundersökning* i enlighet med vad därom särskilt är stadgat.

A-avdrag i den mån annat ej särskilt stadgas.

7. *Svag hälsas vårdande*, då behovet av ledighet härför är behörigen styrkt.

B-avdrag högst 30 dagar av ett och samma redovisningsår.

8. *Havandeskap* eller *barnsbörd*.

A-avdrag högst 120 dagar, dock ej för tid efter 90:e dagen från förlossningen.

9. *Enskild angelägenhet*.

a) Studier eller arbete, som skolöverstyrelsen prövar vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom folkskoleväsendet.

B-avdrag sammanlagt högst 120 dagar av den tid läraren innehar extra ordinarie anställning.

b) Uppdrag inom sådan personalsammanlutning, som avser att tillvarata lärarnas intressen i tjänsten eller främja deras yrkesutbildning, där vederbörande folkskolinspektör efter av skolöverstyrelsen utfärdade direktiv finner skäl föreligga för tjänstledighet.

B-avdrag högst 10 dagar av ett och samma redovisningsår.

c) Enskild angelägenhet av vikt, där vederbörande folkskolinspektör finner skäl föreligga för tjänstledighet.

B-avdrag högst 10 dagar av ett och samma redovisningsår.

d) Annan enskild angelägenhet, däri inbegripet tjänstledighet för *svag hälsas vårdande* eller för *havandeskap* eller *barnsbörd* i andra fall än i punkterna 7 och 8 avses.

C-avdrag.

42 §.

1 mom. Föreskrifterna i 18 § skola äga motsvarande tillämpning å extra ordinarie lärare.

Avlöning under ferier.

2 mom. Där ej annat följer av vad i 1 mom. eller eljest särskilt stadgas, skall extra ordinarie lärare under ferier åtnjuta oavkortad avlöning.

43 §.

Övriga bestämmelser för extra ordinarie lärare.

Å extra ordinarie lärare skola följande bestämmelser äga motsvarande tillämpning.

- 10 § 3 mom. angående undervisning i annan läroanstalt,
- 20 § angående tjänstgöringshinder och avstängning m. m.,
- 21 § angående kallortstillägg,
- 22 § angående språktillägg,
- 23 § angående ersättning för utsträckt undervisning,
- 25—27 §§ angående rörligt tillägg,
- 28—36 §§ angående sjukvård och begravningshjälp samt
- 37—39 §§ angående tjänstebostad.

5 kap. Extra lärare.

44 §.

Löneklass och ortsgrupp.

Extra folkskollärare skall vara placerad i någon av löneklasserna 12—16 samt extra småskollärare, extra lärare vid mindre folkskola och extra biträdande lärare i någon av löneklasserna 4—8.

Kvinnlig lärare må dock icke placeras i den högsta för tjänsten gällande löneklassen.

Till extra lärare utgår under anställningstiden för varje dag av lästerminen lön enligt följande löneklasser och ortsgrupper:

Löne- klass nr	O r t s g r u p p								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	D a g b e l o p p, k r o n o r								
	Till folkskollärare								
12	12.60	13.10	13.60	14.20	14.70	15.20	15.80	16.30	16.80
13	13.30	13.80	14.40	14.90	15.50	16.—	16.60	17.10	17.70
14	14.—	14.60	15.10	15.70	16.30	16.90	17.40	18.—	18.60
15	14.80	15.40	16.—	16.60	17.20	17.80	18.40	19.—	19.60
16	15.70	16.30	16.90	17.50	18.10	18.70	19.40	20.—	20.60
	Till småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare								
4	8.50	8.90	9.20	9.60	10.—	10.30	10.70	11.—	11.40
5	9.—	9.40	9.80	10.10	10.50	10.90	11.30	11.60	12.—
6	9.50	9.90	10.30	10.70	11.10	11.50	11.90	12.30	12.70
7	10.—	10.40	10.90	11.30	11.70	12.10	12.50	13.—	13.40
8	10.50	11.—	11.40	11.90	12.30	12.70	13.20	13.60	14.—

Föreskrifterna i 8 § 2 mom. angående ortsgrupp skola äga motsvarande tillämpning å extra lärare.

45 §.

Löneklass-placering.

1 mom. Extra lärare skall vara placerad i den lägsta för honom tillämpliga löneklassen, där ej annat följer av 2 mom.

2 mom. För löneklassplacering må extra lärare med de undantag och i enlighet med de bestämmelser, som nedan angivas, tillgodoräkna: extra folkskollärare den tid, han innehaft anställning som folkskollärare, och annan extra lärare den tid, han innehaft anställning som folkskollärare, småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare. Dessutom må läraren tillgodoräkna motsvarande anställning vid nomadskola eller, därest statsbidrag utgått till hans avlöning, vid sjukvårdsanstalt eller barnhem.

Läraren må icke tillgodoräkna:

a) tid, under vilken han i egenskap av ordinarie eller extra ordinarie lärare åtnjutit ferier eller i andra fall än i 12 § 1 mom. a) avses varit tjänstledig, hindrad att tjänstgöra eller avstängd från tjänstgöring,

b) tid, under vilken han i egenskap av extra lärare varit tjänstledig av annan anledning än i 46 § 2 och 3 mom. sägs eller varit hindrad att tjänstgöra utan rätt att under tiden för tjänstgöringshindret uppbära oavkortad lön,

c) tid före avlagd examen, som medför behörighet för tjänsten,

d) tid, efter vilken avbrott å mer än tre år i följd förelegat i hans anställning inom undervisningsväsendet.

För varje hel tidsperiod, som nedan angives, placeras läraren en löneklass högre än eljest skolat ske intill dess högsta löneklassen uppnåtts.

Första tidsperioden räknas från första dagen i anställning, som må tillgodoräknas, till utgången av det kalenderkvartal, under vilket från tidsperiodens början minst tre år förflutit och läraren minst 615 dagar innehaft anställning som må tillgodoräknas. Andra tidsperioden räknas från nästföljande kalenderkvartals ingång till utgången av det kalenderkvartal, under vilket från tidsperiodens början minst tre år förflutit och läraren minst 615 dagar innehaft anställning som må tillgodoräknas. På motsvarande sätt räknas efterföljande tidsperioder.

I övrigt skola föreskrifterna i 11 § 4 mom. i tillämpliga delar gälla.

3 mom. Lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare skola åtnjuta lön enligt en löneklass, som är en klass högre än den, i vilken de äro placerade.

46 §.

1 mom. Föreskrifterna i 15 § angående tjänstledighetsavdrag skola äga motsvarande tillämpning å extra lärare.

2 mom. Vid tjänstledighet till följd av *olycksfall i tjänsten* eller till följd av *våld* eller annan *misshandel*, som lärare utsatts för på grund av sin tjänst, med därav föranledd sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, skall läraren

a) åtnjuta oavkortad lön intill dess 180 dagar förflutit från dagen för olycksfallet, våldet eller misshandeln, därvid i förekommande fall ferietid icke skall inräknas;

b) vidkännas B-avdrag för tid därutöver, så framt ej skolöverstyrelsen på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att avdrag icke skall äga rum eller att A-avdrag skall tillämpas.

Tjänstledighet.

3 mom. Vad i 1 mom. stadgas äger motsvarande tillämpning, där extra lärare i tjänsten ådragit sig *yrkessjukdom*, varom förmåles i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, eller *smittsam sjukdom*, som enligt epidemilagen skall anmälas till vederbörande myndighet, så ock där han förbjudits att tjänstgöra till förekommande av *smittas spridning*.

4 mom. Vid tjänstledighet av *annan anledning* än i 1 och 2 mom. sägs skall extra lärare vidkännas C-avdrag.

47 §.

Övriga bestämmelser för extra lärare.

För extra lärare skola i tillämpliga delar gälla följande bestämmelser.

10 § 3 mom. angående undervisning i annan läroanstalt,

20 § 1 mom. angående tjänstgöringshinder, dock att det ankommer på skolstyrelsen att efter av skolöverstyrelsen givna direktiv och efter hörande av vederbörande folkskolinspektör besluta, huruvida avlöning skall utgå,

21 § angående kallortstillägg, därvid tillägg dock skall utgå med följande belopp för varje dag, läraren innehar anställning:

	Kallortsklass					
	I	II	III	IV	V	VI
Kallortstillägg, kronor	0.25	0.40	0.65	1.—	1.50	2.—

22 § angående språktillägg, därvid tillägget dock skall utgöra 55 öre för varje dag, läraren innehar anställning,

23 § angående ersättning för utsträckt undervisning,

25—27 §§ angående rörligt tillägg,

37—39 §§ angående tjänstebostad med undantag för bestämmelsen i 39 § andra stycket. Hyresavdraget skall dock ske med nedanstående belopp för varje dag extra lärare innehar anställning:

	Hyresgrupp								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Hyresavdrag, kronor	0.90	1.15	1.35	1.60	1.80	2.05	2.30	2.50	2.75

6 kap. Timlärare och pensionerade lärare.

48 §.

Timlärare.

För timlärare fastställes arvode och meddelas övriga avlöningsbestämmelser, som ej avses i 1 kap., av Kungl. Maj:t.

49 §.

Pensionerade lärare.

Uppehålls tjänst med full tjänstgöring av lärare, vilken åtnjuter tjänstepension av statsmedel enligt för folk- och småskollärare gällande bestämmelser, skall *dagarvode* utgå med

12 kronor för lärare, som tjänstgör i folkskola, och

8 kronor för lärare, som tjänstgör i småskola, i mindre folkskola eller som biträdande lärare.

7 kap. Lönenämnd.

50 §.

För beredning av ärenden, vilka angå tillämpningen av detta reglemente jämte därtill hörande tilläggsbestämmelser, skall finnas en lönenämnd.

Denna nämnd, i vilken löntagar-, förvaltnings- och de allmänna intressena böra vara representerade, skall bestå av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande samt sex likaledes av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter.

Lönenämndens ordförande och ledamöter förordnas för en tid av högst tre år i sänder.

I enahanda ordning, som ovan sagts, utses suppleanter för ordföranden och ledamöterna.

Instruktion för lönenämnden utfärdas av Kungl. Maj:t.

8 kap. Reglementets tillämplighet m. m.

51 §.

1 mom. Såsom förutsättning för reglementets tillämpning å lärare, vilken omedelbart före reglementets ikraftträdande innehar i reglementet avsedd ordinarie tjänst, skall gälla

a) att läraren övergått till de provisoriska avlöningsbestämmelserna under budgetåret 1941/42 för lärare vid folk- och småskolor m. fl. enligt kungörelsen den 13 juni 1941 (nr 448) samt

b) att läraren icke före viss av Kungl. Maj:t fastställd tidpunkt till vederbörande skolstyrelse skriftligen anmält, att han icke vill underkasta sig reglementets villkor och bestämmelser.

2 mom. Lärare, å vilken reglementet vinner tillämpning, må icke bibehålla personlig lönefyllnad, varom förmåles i 6 punkten kungörelsen den 26 november 1937 (nr 901) med vissa bestämmelser i anledning av ny lönereglering från och med den 1 januari 1938 för lärare vid folk- och småskolor.

3 mom. Ordinarie lärare, å vilken reglementet erhåller tillämpning, skall vara pliktig att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande de förmåner eller ersättningar m. m., om vilka förmåles i nedan angivna delar av reglementet.

2 § 2 mom. angående nedsättning av avlöning i vissa fall,

16 § 2. angående viss militärtjänst i fredstid,

22 § angående språktillägg,

23 § angående ersättning för utsträckt undervisning,

24 § angående ersättning för flyttningskostnad,

28—35 §§ angående sjukvård,

37—39 §§ angående tjänstebostad.

Ordinarie lärare skall vidare vara underkastad vidsträcktare tjänstgörings-skyldighet än i 5 § föreskrives, där detta genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen honom ålägges, eller den jämkning i åligganden, som i behörig ordning varder för honom bestämd.

4 mom. Lärare, å vilken reglementet erhåller tillämpning, är jämväl pliktig att, därest de allmänna levnadskostnaderna nedgå med 10 procent eller mera i förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnader, efter prövning av Kungl. Maj:t och riksdagen underkasta sig minskning av lönen med högst 5 procent av de i reglementet upptagna beloppen.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1942, från och med vilken dag vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller föreskrift finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår lärare, å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Övergångsbestämmelser.

1. Lärare, som omedelbart före reglementets ikraftträdande innehar *ordinarie* befattning, varom i reglementet är fråga, skall om han efter ikraftträdandet kvarstår i samma befattning eller samtidigt med ikraftträdandet tillträder annan ordinarie tjänst vid folkskoleväsendet, i nedan angivna fall placeras i löneklass på sätt framgår av följande bestämmelser.

Tillhör läraren efter ikraftträdandet lönegrad med samma ordningsnummer som omedelbart dessförinnan, bibehåller han den placering i löneklass, som tillkommit honom omedelbart före ikraftträdandet.

Tillhör läraren efter ikraftträdandet lönegrad med ordningsnummer, vilket med en eller två enheter överstiger ordningsnumret för lärares förutvarande lönegrad, placeras han en respektive två löneklasser högre än omedelbart före ikraftträdandet.

Tillhör läraren efter ikraftträdandet lönegrad med ordningsnummer, vilket med en enhet understiger ordningsnumret för lärarens förutvarande lönegrad, placeras han en löneklass lägre än omedelbart före ikraftträdandet.

För bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning äger läraren rätt att taga i beräkning den tid, varunder han tillhört eller beräknas hava tillhört den löneklass, i vilken han var placerad omedelbart före ikraftträdandet.

2. *Icke-ordinarie* lärare, som under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 eller del därav varit inplacerad i löneklass, skall vid reglementets ikraftträdande eller första därefter erhållna anställning placeras i löneklass på sätt nedan anges, där ej annat följer av vad i sista stycket av denna punkt sägs.

Senaste placering i löneklass före reglementets ikraftträdande	Placering i löneklass vid första anställning efter reglementets ikraftträdande		
	extra ordinarie lärare vid skola med årlig lästid av		Extra lärare
	39 veckor	36 ⁴ / ₇ veckor	
6	6	6	6
7	7	7	7
8	8	8	8
9	9	9	9
10	10	10	10
11	11	11	11
14	14	13	14
15	15	14	15
16	16	15	16
17	17	16	17
18	18	17	18
19	19	18	19

För bestämmande av tidpunkt för eller i förekommande fall för omedelbar löneklassuppflyttning i anställning efter reglementets ikraftträdande äger läraren rätt att taga i beräkning den tid, varunder han tillhört eller beräknas hava tillhört den löneklass, i vilken han senast var placerad före ikraftträdandet.

Därest icke-ordinarie lärare, som med stöd av ovanstående föreskrifter inplacerats i löneklass, sedermera övergår till annan tjänst som extra ordinarie eller extra lärare, skall han, där ej annat följer av vad i sista stycket av denna punkt sägs, bibehålla såväl sin löneklassplacering som rätt till löneklassuppflyttning, dock med här nedan angivna undantag:

a) Övergår folkskollärare från extra ordinarie anställning vid skola med 36⁴/₇ veckors årlig lästid till extra anställning, skall han placeras en löneklass över den, i vilken han å den förra tjänsten var placerad.

b) Övergår folkskollärare från extra anställning till extra ordinarie anställning vid skola med 36⁴/₇ veckors årlig lästid, skall han placeras i löneklassen närmast under den, i vilken han å den förra tjänsten var placerad.

Vad här ovan sägs skall icke äga tillämpning, såvitt vid lärarens tillträddande av den nya anställningen avbrott å mer än tre år i följd förelegat i lärarens anställning inom undervisningsväsendet, ej heller å lärare, som efter frånträdandet av anställning såsom folkskollärare tillträder anställning såsom småskollärare, lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare, eller å lärare, som efter frånträdande av sådan anställning, som sist berörts, tillträder anställning såsom folkskollärare.

3. Om lärare med stöd av bestämmelserna i punkt 2 eller punkt 6 skall såsom extra lärare åtnjuta avlöning efter någon av löneklasserna 9—11 eller 17—19, skola följande belopp för varje dag av lästiden utgå:

Löneklass nr	O r t s g r u p p								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	D a g b e l o p p, k r o n o r								
9	11.—	11.50	12.—	12.40	12.90	13.30	13.80	14.30	14.70
10	11.50	12.—	12.50	13.—	13.50	14.—	14.40	14.90	15.40
11	12.—	12.60	13.10	13.60	14.10	14.60	15.10	15.60	16.10
17	16.80	17.50	18.10	18.80	19.40	20.10	20.70	21.40	22.—
18	18.—	18.70	19.40	20.10	20.80	21.40	22.10	22.80	23.50
19	19.20	20.—	20.70	21.40	22.10	22.80	23.50	24.20	25.—

4. Vinner i punkt 2 avsedd lärare befordran till ordinarie tjänst, skall vid tillgodoräkning av tjänstetid för placering i löneklass å den ordinarie tjänsten varje tidsperiod, som föregått uppflyttning en löneklass såsom icke-ordinarie före eller i samband med reglementets ikraftträdande, anses utgöra tre år.

5. De i 1 § 2 mom. första stycket a) och b) upptagna villkoren för extra ordinarie anställning skola icke äga tillämpning å lärare, som efter avlagd vederbörlig examen under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 eller del därav haft anställning såsom lärare med full tjänstgöring inom det statliga eller det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet.

6. Kvinnlig folkskollärare skall under tiden 1 juli 1942—30 juni 1943 åtnjuta lön enligt en löneklass, som är närmast lägre än den, i vilken hon, enligt detta reglemente och förevarande övergångsbestämmelser skall vara placerad.

7. Avdrag å avlöning under ferier enligt 18 § eller 42 § 1 mom. i detta reglemente skall icke äga rum förrän efter utgången av läsåret 1942/43.

8. Till manlig lärare vid småskola eller mindre folkskola ävensom till biträdande manlig lärare skall utgå lönetillägg med 510 kronor för år räknat. Å lönetillägget skall icke utgå rörligt tillägg.

9. Reglementets bestämmelser angående ordinarie lärare vid mindre folkskola och ordinarie biträdande lärare skola äga motsvarande tillämpning å dylika lärare, vilka anställts tills vidare med ömsesidig rätt till minst fyra månaders uppsägning.

10. Beträffande barntillägg skola följande bestämmelser lända till efterrättelse, så framt icke Kungl. Maj:t finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma:

Barntillägg skall tillkomma lärare, vilken omedelbart före den 1 juli 1939 eller vid utgången av vårterminen nämnda år åtnjutit avlöning enligt avlöningsreglementet för lärare vid folk- och småskolor samt å vilken bestämmelserna i kungörelsen den 13 juni 1941 (nr 448) ägt tillämpning från och med den 1 juli 1941 eller därefter, dock senast från och med början av höstterminen samma år. Såsom förutsättning för att lärare, som innehade anställning såsom vikarierande lärare under vårterminen 1939, må komma i åtnjutande av barntillägg skall därjämte gälla, att tjänstgöring såsom vikarie omfattat hela nämnda vårtermin.

Barntillägg skall icke tillkomma timlärare.

Barntillägg skall utgå med 9 kronor för månad för varje barn, för vilket lärare omedelbart före den 1 juli 1939 eller beträffande läsårsavlönad lärare vid utgången av vårterminen 1939 ägt åtnjuta barntillägg enligt föreskrifterna i kungörelsen den 4 januari 1938 (nr 12) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor m. fl.

För tid, då lärare åtnjutit tjänstledighet och därvid varit skyldig vidkännas C-avdrag, skall barntillägg icke utgå.

I övrigt skola bestämmelserna i §§ 5—9 kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 428) angående barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst äga motsvarande tillämpning.

Bilaga 1 b.

Kungl. Maj:ts**Förslag**

till

avlöningsreglemente för nomadlärare.**1 §.**

Folkskolans avlöningsreglemente skall i tillämpliga delar gälla för nomadlärare, där ej nedan annorlunda stadgas.

2 §.

Lärare vid byskola skall jämföras med folkskollärare vid skola med 39 veckors årlig lästid, lärare vid visteskola, som tjänstgör vid byskola, med biträdande lärare och annan lärare vid visteskola med småskollärare.

3 §.

Vad i folkskolans avlöningsreglemente sägs om folkskolinspektör och skolstyrelse skall i fråga om nomadlärare gälla nomadskolinspektören.

Beslut om placering i löneklass fattas dock av skolöverstyrelsen samt beslut angående tjänstebostad och därmed sammanhängande frågor av domkapitlet.

4 §.

I stället för 4 § folkskolans avlöningsreglemente gäller, att nomadlärare är underkastad föreskrifterna i nomadskolstadgan samt övriga bestämmelser angående nomadskolväsendet.

5 §.

I stället för 5 § folkskolans avlöningsreglemente gäller, att nomadlärare är skyldig att under högst 39 veckor årligen meddela undervisning eller verkställa annat arbete till gagn för nomadskolundervisningen eller utföra andra uppgifter, som kunna åläggas honom enligt nomadskolstadgan. Undervisningen skall omfatta för lärare vid byskola minst 28 och högst 30 veckotimmar samt för lärare vid visteskola minst 24 och högst 28 veckotimmar. Nomadskolinspektören äger medgiva undantag från vad sålunda föreskrivits i enlighet med därom meddelade bestämmelser i nomadskolstadgan.

6 §.

I stället för 9 § folkskolans avlöningsreglemente gäller, att ordinarie nomadlärare är pliktig att låta förflytta sig till annan ordinarie lärartjänst inom det statliga undervisningsväsendet eller till tjänstgöring å lärartjänst inom det kommunala undervisningsväsendet, då sådant erfordras för indragning av övertalig lärartjänst eller då eljest synnerliga skäl därtill äro.

Närmare bestämmelser angående förfarandet vid förflyttning meddelas av Kungl. Maj:t.

7 §.

Till nomadlärare utgår *lönetyllägg* med 180 kronor för år räknat; till extra nomadlärare utgår dock tillägget med 65 öre för varje dag han innehar anställning.

8 §.

Visteskola, som är förlagd utom riket, skall anses tillhöra den ortsgrupp, som gäller för byskolan i det nomadskoldistrikt, till vilket visteskolan hör.

9 §.

För bostad, som tillhandahålles lärare vid visteskola förlagd till eller i närheten av nomadlapparnas sommarvisten, skall hyresavdrag icke ske.

10 §.

Fullgöres tjänstgöring å två skolstationer, äger nomadlärare enligt skolöverstyrelsens bestämmande erhålla skälig ersättning för verkliga *utgifter för resor* fram och åter enligt specificerad räkning, dock med tillhoppa högst 200 kronor för år.

Extra nomadlärare, som förordnats för kortare tid än tre månader, må enligt skolöverstyrelsens bestämmande erhålla skälig *gottgörelse för resekostnader*, föranledda av förordnandet.

11 §.

I stället för 51 § 1 mom. folkskolans avlöningsreglemente gäller såsom förutsättning för reglementets tillämpning å lärare, vilken omedelbart före reglementets ikraftträdande innehar i reglementet avsedd ordinarie tjänst, att läraren icke före viss av Kungl. Maj:t fastställd tidpunkt till nomadskolinspektören skriftligen anmält, att han icke vill underkasta sig reglementets villkor och bestämmelser.

I stället för 51 § 3 mom. sista stycket folkskolans avlöningsreglemente gäller, att ordinarie lärare skall vara underkastad vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet än i 5 § av förevarande reglemente föreskrives, där detta genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen honom ålägges, eller den jämkning i åligganden, som i behörig ordning varder för honom bestämd.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1942, från och med vilken dag vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller föreskrift finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår lärare, å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Övergångsbestämmelser.

De till folkskolans avlöningsreglemente fogade övergångsbestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning å nomadlärare.

Bilaga 2 a.

Förslag till folkskolans avlöningsreglemente.

1 kap. Allmänna bestämmelser.

1 §.

Reglementets
tillämpnings-
område.

1 mom. (lika med bil. 1).

2 mom. Anställes lärare för tjänstgöring i den omfattning, som i 5 § föreskrives, skall han — där fråga ej är om ordinarie anställning eller om förordnande enligt 17 § — erhålla extra ordinarie anställning, därest han uppfyller gällande föreskrifter för sådan anställning samt därjämte följande förhållanden föreligga, nämligen:

a) minst tre år skola hava förflutit efter det läraren avlagt examen, som medför behörighet för tjänsten,

b) läraren skall efter nämnda examen hava tjänstgjort minst 256 dagar med full tjänstgöring inom det statliga eller det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet.

Anställning såsom extra ordinarie lärare må dock icke tillträdas före utgången av det kalenderkvartal, under vilket ovan under a) och b) angivna tider utlupit.

Uppfyllas ej ovanstående villkor, skall läraren anställas såsom extra lärare, där ej 49 § angående pensionerade lärare skall tillämpas.

Erforderliga föreskrifter rörande tillämpningen av bestämmelserna i detta moment meddelas av Kungl. Maj:t.

2—4 §§.

(lika med bil. 1).

5 §.

Undervis-
nings-
skyldighet.

1—3 mom. (lika med bil. 1).

4 mom. Ordinarie, extra ordinarie och extra lärare ävensom timlärare äro skyldiga att utan särskild ersättning fullgöra återläsning, där undervisningen inställts till följd av smittsam sjukdom, extra ordinarie, extra lärare och timlärare dock endast för det fall, att de uppburit avlöning under tid, undervisningen varit inställd.

Inställes, inskränkes eller avkortas undervisningen på grund av krig, krigsfara eller därmed sammanhängande förhållanden, gäller angående lärares skyldighet till återläsning vad i föregående stycke stadgas, där ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver.

2 kap. Tjänsteförteckning och löneplan för ordinarie lärare.

6 §.

Tjänsteförteckning.

T j ä n s t	L ö n e g r a d	
	nr	omfattar följande löneklasser i löneplan L
Folkskollärare vid skola med 39 veckors årlig lästid	LO 17	17—21
Folkskollärare vid skola med 36 $\frac{1}{2}$ veckors årlig lästid	LO 16	16—20
Småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare ..	LO 9	9—13

För kvinnlig lärare skall lönegrad icke omfatta den ovan för lönegraden angivna högsta löneklassen.

Vid folkskola, där den årliga lästiden för högsta årsklassen understiger den årliga lästiden för övriga årsklasser, skola samtliga lärare hänföras till den lönegrad, som föranledes av lästidens längd för sistnämnda årsklasser.

Andras vid folkskola den årliga lästiden, skall därav berörd lärartjänst från och med det redovisningsår, den ändrade lästiden helt tillämpas, hänföras till den lönegrad, som tjänsten med hänsyn till den ändrade lästiden skall tillhöra.

Utsträckes vid folkskola den årliga lästiden för viss begränsad tid, skall detta ej föranleda ändring i lärares lönegradsplacering.

7 §.

Löneplan L.

(Ordinarie lärare.)

(lika med bil. 1).

8 §.

1 mom. Den löneklass, enligt vilken lönen skall utgå, fastställs i enlighet med föreskrifterna i 11—13 §§. Löneklass och ortsgrupp.

Lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare skola åtnjuta lön enligt en löneklass, som är en klass högre än den, i vilken de äro placerade. Samma förmån tillkommer jämväl folkskollärare, då den årliga lästiden utsträckts för viss begränsad tid.

2 mom. (lika med bil. 1).

3 kap. Ordinarie lärare.

9—12 §§.

(lika med bil. 1).

13 §.

1—2 mom. (lika med bil. 1).

3 mom. I andra — — — (lika med bil. 1) — — — eller barnhem.

Läraren må icke tillgodoräkna:

- a) tid, under vilken han åtnjutit ferier eller i andra fall än i 12 § 1 mom.
 a) avses varit tjänstledig, hindrad att tjänstgöra eller avstängd från tjänstgöring,
 b) tid, under — — — (lika med bil. 1) — — — enligt 11 §.
 4—6 mom. (lika med bil. 1).

14—39 §§.

(lika med bil. 1).

4 kap. Extra ordinarie lärare.

40 §.

Löneklass och
ortsgrupp.

Extra ordinarie folkskollärare skall vara placerad i lönegrad LEO 15, som omfattar löneklasserna 14—18, samt extra ordinarie småskollärare, extra ordinarie lärare vid mindre folkskola och extra ordinarie biträdande lärare i lönegrad LEO 7, som omfattar löneklasserna 6—10.

För kvinnlig extra ordinarie lärare skall lönegrad icke omfatta den ovan för lönegraden angivna högsta löneklassen.

Till extra ordinarie lärare utgår under anställningstiden för varje dag av lästermin lön enligt följande löneklasser och ortsgrupper:

Löne- klass nr	O r t s g r u p p								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	D a g b e l o p p , k r o n o r								
	Till folkskollärare.								
14	14.—	14.60	15.10	15.70	16.30	16.90	17.40	18.—	18.60
15	14.80	15.40	16.—	16.60	17.20	17.80	18.40	19.—	19.60
16	15.70	16.30	16.90	17.50	18.10	18.70	19.40	20.—	20.60
17	16.80	17.50	18.10	18.80	19.40	20.10	20.70	21.40	22.—
18	18.—	18.70	19.40	20.10	20.80	21.40	22.10	22.80	23.50
	Till småskollärare, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare.								
6	9.50	9.90	10.30	10.70	11.10	11.50	11.90	12.30	12.70
7	10.—	10.40	10.90	11.30	11.70	12.10	12.50	13.—	13.40
8	10.50	11.—	11.40	11.90	12.30	12.70	13.20	13.60	14.—
9	11.—	11.50	12.—	12.40	12.90	13.30	13.80	14.30	14.70
10	11.50	12.—	12.50	13.—	13.50	14.—	14.40	14.90	15.40

Föreskrifterna i 8 § 1 mom. andra stycket samt 2 mom. skola äga motsvarande tillämpning å extra ordinarie lärare.

41 §.

1 mom. (lika med bil. 1, 40 § 1 mom.).

2 mom. Extra ordinarie lärare, som erhåller annan extra ordinarie tjänst, äger bibehålla den placering i löneklass han före tillträdet av den nya tjänsten innehade.

Löneklass och
ortsgrupp.

För bestämmande av tidpunkt för löneklassuppflyttning i ovan angivna fall äger lärare taga i beräkning den tid, varunder han tillhört eller beräknas hava tillhört den löneklass, i vilken han senast var placerad före tillträdet av den nya tjänsten.

Vad sålunda stadgats äger icke tillämpning å tjänstgöring, efter vilken avbrott å mer än tre år i följd förelegat i lärarens anställning inom undervisningsväsendet.

3 mom. I annat fall — — — (lika med bil. 1, 40 § 3 mom.) — — — eller barnhem.

Läraren må icke tillgodoräkna:

a) tid, under vilken han åtnjutit ferier eller i andra fall än i 12 § 1 mom.
a) avses varit tjänstledig, hindrad att tjänstgöra eller avstängd från tjänstgöring,

b) tid, under — — — (lika med bil. 1, 40 § 3 mom.) — — — enligt 11 §.

4 mom. (lika med bil. 1, 40 § 4 mom.).

42 §.

(lika med bil. 1, 41 §).

Tjänstledig-
het.

43 §.

Å extra ordinarie lärare skola följande bestämmelser äga motsvarande tillämpning.

10 § 3 mom. angående undervisning i annan läroanstalt,

20 § angående tjänstgöringshinder och avstängning m. m.,

21 § angående kallortstillägg, därvid tillägget dock skall utgå med följande belopp för varje dag, läraren innehar anställning:

Övriga be-
stämmelser
för extra
ordinarie
lärare.

Kallortsklass						
I	II	III	IV	V	VI	
Kallortstillägg, kronor	0. 25	0. 40	0. 65	1. —	1. 50	2. —

22 § angående språktillägg, därvid tillägget dock skall utgöra 55 öre för varje dag, läraren innehar anställning,

23 § angående ersättning för utsträckt undervisning,

25—27 §§ angående rörligt tillägg,

28—36 §§ angående sjukvård och begravningshjälp samt

37—39 §§ angående tjänstebostad, därvid hyresavdraget dock skall ske med nedanstående belopp för varje dag, läraren innehar anställning:

	H y r e s g r u p p								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Hyresavdrag, kronor	0.90	1.15	1.35	1.60	1.80	2.05	2.30	2.50	2.75

5 kap. Extra lärare.

44 §.

(lika med bil. 1).

45 §.

1 mom. (lika med bil. 1).

2 mom. För löneklassplacering — — — (lika med bil. 1) — — — eller barnhem.

Läraren må icke tillgodoräkna:

a) tid, under vilken han åtnjutit ferier eller i andra fall än i 12 § 1 mom.
a) avses varit tjänstledig, hindrad att tjänstgöra eller avstängd från tjänstgöring,

b) tid, under — — — (lika med bil. 1) — — — delar gälla.

3 mom. (lika med bil. 1).

46—47 §§.

(lika med bil. 1).

6—8 kap.

48—51 §§.

(lika med bil. 1).

Detta reglemente — — — (lika med bil. 1) — — — erhåller tillämpning.

Övergångsbestämmelser.

1. Lärare, som — — — (lika med bil. 1) — — — före ikraftträdandet.

2. Icke-ordinarie lärare, som under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 eller del därav varit inplacerad i löneklass, skall vid reglementets ikraftträdande eller första därefter erhållna anställning placeras i den löneklass han senast tillhörde, där ej annat följer av vad i sista stycket av denna punkt sägs.

För bestämmande av tidpunkt för eller i förekommande fall för omedelbar löneklassuppflyttning i anställning efter reglementets ikraftträdande äger läraren rätt att taga i beräkning den tid, varunder han tillhört eller beräknas hava tillhört den löneklass, i vilken han senast var placerad före ikraftträdandet.

Därest icke-ordinarie lärare, som med stöd av ovanstående föreskrifter inplacerats i löneklass, sedermera övergår till annan tjänst som extra ordinarie eller extra lärare, skall han, där ej annat följer av vad i sista stycket av denna punkt sägs, bibehålla såväl sin löneklassplacering som rätt till löneklassuppflyttning, dock med här nedan angivna undantag.

Vad här ovan sägs skall icke äga tillämpning, såvitt vid lärarens tillträddande av den nya anställningen avbrott å mer än tre år i följd förelegat i lärarens anställning inom undervisningsväsendet, ej heller å lärare, som efter frånträddandet av anställning såsom folkskollärare tillträder anställning såsom småskollärare, lärare vid mindre folkskola eller biträdande lärare, eller å lärare, som efter frånträddande av sådan anställning, som sist berörts, tillträder anställning såsom folkskollärare.

3. Om lärare med stöd av bestämmelserna i punkt 2 eller punkt 6 skall såsom extra lärare åtnjuta avlöning efter någon av löneklasserna 11 eller 19, skola för varje dag av lästiden utgå följande belopp:

Löne- klass nr	O r t s g r u p p								
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
	D a g b e l o p p, k r o n o r								
11	12.—	12.60	13.10	13.60	14.10	14.60	15.10	15.60	16.10
19	19.20	20.—	20.70	21.40	22.10	22.80	23.50	24.20	25.—

4—6. Vinner i — — — (lika med bil. 1) — — — vara placerad.

7. Avdrag å avlöning under ferier enligt 18 § detta reglemente skall icke äga rum förrän efter utgången av läsåret 1942/43.

8—10. Till manlig — — — (lika med bil. 1) — — — motsvarande tillämpning.

Bilaga 2 b.**Förslag**

till

avlöningsreglemente för nomadlärare.

1—6 §§.

(lika med bil. 1).

7 §.

Till nomadlärare utgår *lön* *tillägg* med 180 kronor för år räknat; till extra ordinarie och extra nomadlärare utgår dock tillägget med 65 öre för varje dag han innehar anställning.

8—9 §§.

(lika med bil. 1).

10 §.

Fullgöres tjänstgöring — — — (lika med bil. 1) — — — för år.
Extra ordinarie och extra nomadlärare, som förordnats för kortare tid än tre månader, må enligt skolöverstyrelsens bestämmande erhålla skälig *gottgörelse* för *resekostnader*, föranledda av förordnandet.

11 §.

(lika med bil. 1).

Detta reglemente — — — (lika med bil. 1) — — — å nomadlärare.
